

KIBRIS TÜRK MASALLARI

Hazırlayan

Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YAYINLARI

KIBRIS TÜRK MASALLARI

Hazırlayan

Doç. Dr. SAİM SAKAOĞLU

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 544
ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ : 48

Kapak : Serpil Ural

Onay : 7.1.1983 gün ve 831.0-39 sayı.

Birinci baskı, Mart 1983

Baskı sayısı : 10.000

Başbakanlık Basınevi — A N K A R A

İ Ç İ N D E K İ L E R

1. Tekerleme	5
2. Kara Böcü	8
3. Dudu ile Kumru	13
4. Bakla Ağacı	16
5. Hak Yerini Bulsun	19
6. Emanetçi	23
7. İnsanoğlu Nankördür	26
8. Cehennemden Gelen Adam	30
9. Tembel Çocuk	34
10. Değirmencik	37
11. Padişah Oğlu ile Çoban Kızı	42
12. Gençlikte mi, İhtiyarlıkta mı?	47
13. Mersinler Güzeli	52
14. Hıyarcı Kızı	59
15. Hızır ile Üç Kardeş	67
16. Muradına Nail Olmayan Dilber	77
17. Avcının Oğlu	88

18. Zümrüt Halka Kuşu	100
19. Cevahir Dağı	113
20. Ağlayan Nar ile Gülen Ayva	128
21. Ebeden Ölmez	144
Sonsöz	164

«A evladım, çark işi, tokat işi üç tane evim var. İkisi yıkık mıkık, birinin damı yok».

Geceleyin damsız evin altında uyuduk. Sabahleyin kalktığımızda :

«Analık, bize bir çeşme göster, yüzümüzü yıkayalım».

«A evladım, çark işi, tokat işi üç tane çeşmem var. İkisi yıkık mıkık, birinin suyu yok».

Susuz çeşmede yüzümüzü yıkadık.

«Analık, bize bir tüfek ver, ava gidelim».

«A evladım, çark işi, tokat işi üç tane tüfeğim var. İkisi kırık mırık, birinin kundağı yok».

Aldık kundaksız tüfeği. Az gittik, uz gittik, dere tepe dümdüz gittik. Altı ay yaz demedik, tek bir gündüz gittik. Arkamıza döndük baktık, bir arpa tanesi kadar yer gittik. Nihayet dağa vardık. Baktık bir ceylan gelir. Çektik kundaksız tüfeği, «dangadak» ceylanı attık aşağıya. Geldik kocakarıya :

«Analık, bize bir kazan ver, bu hayvanı pişirip yiyeelim».

«Evladım, çark işi, tokat işi üç tane kazanım var. İkisi kırık mırık, birinin dibi yok».

Dipsiz kazanı aldık, ocağa koyduk; altına yaktık mumu. Üç gün, üç gece kaynattık. Üç günden sonra ceylan kazandan kalkıp selam verdi.

K A R A B Ö C Ü

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'tan başka kimse yokmuş. Dünyada bir de bir Kara Böcü varmış. Bir gün bu Kara Böcü yerleri süpürürken bir onlucuk çeyrek bulmuş. Kendi kendine düşünmeye başlamış : «Leblebiye versem kabuğu çıkacak, fındığa versem kabuğu çıkacak, fıstığa versem kabuğu çıkacak, üzümüne versem çingili çıkacak. Daha iyisi üstübeçe vereyim. Sürüneyim, belki bir koca bulurum».

Kara Böcü onlucuk ile üstübeç alır, sürünür. Tesadüfen oradan Hammalı Mella geçiyormuş.

«Aaaa... Kara Böcü» der. Kara Böcü de :

«Karara bürüre kalasın. Ben Kara Böcü müyüm? Sürüncükten sürünce kadın, bürüncükten bürünce kadın, saçı uzun Hatice kadın, al duvaklı gelin hanımım» deyiverir.

«Eeee, alır mısın beni?»

«Alırım, ama beni ne ile döveceksin?»

«İşte, elimdeki şu topuz ile».

«Yaaa, sen bana bir tane vurana kadar benim canım çıkar».

Kaçmış oradan Kara Böcü. Sürünmüş yine üstüne üstübeği, çıkmış. O sırada Kasabı Cerra geçiyormuş.

«Ne yapıyorsun ya Kara Böcü?»

«Karara bürüre kalasın. Ben Kara Böcü müyüm? Sürüncükten sürünce kadın, bürüncükten bürünce kadın, saçı uzun Hatice kadın, al duvaklı gelin hanımım» deyiverir.

«Eeee, alır mısın beni?»

«Alırım, ama beni ne ile döveceksin?»

«İşte, elimdeki şu bıçak ile».

«Yaaa, sen bana bir tane vurana kadar benim canım çıkar».

Kasabı Cerra geçip gider. O sırada Sıçan Çelebi geçiyormuş :

«Ne yapıyorsun ya Kara Böcü?»

«Karara bürüre kalasın. Ben Kara Böcü müyüm? Sürüncükten sürünce kadın, bürüncükten bürünce kadın, saçı uzun Hatice kadın, al duvaklı gelin hanımım» deyiverir.

«Eeee, alır mısın beni?»

«Alırım, ama beni ne ile döveceksin?»

«İşte, bu kuyrucuğum ile».

«Hah, olur» der Kara Böcü. Karar verirler, düğünleri kurulur. Kırk gün kırk gece düğünleri olur.

Davul zurna çalar. Yemek pişirirlerken Sıçan Çelebi der ki :

«Gideyim, bir bakayım yemeklerin tadına; ağalar, paşalar, büyük adamlar gelecek».

Tencerenin kapağını kaldırır. Güya içine bacak. «Pat» diye tencerenin içine düşüverir. Tabîî içinde kaybolur gider Sıçan Çelebi. Gidip bakarlar ki Sıçan Çelebi keresteden zerdecî olmuş. Bir tellâl bağırır ki Sıçan Çelebi keresteden zerdecî olmuş. Bunu hamalbaş duyar :

«Ne oldu yahu?»

«Sıçan Çelebi keresteden zerdecî oldu».

Hamalbaş vurduğu gibi başını yarar. Giderken karşısına Kasabı Cerra çıkar. Hamalbaşuya sorar :

«Ne oldu Hammalı Mella?»

«Ne olayım Kasabı Cerra. Hammalı Mella, Kasabı Cerra Sıçan Çelebi keresteden zerdecî oldu».

O da vurur elini, keser. Elinin acısından der ki :

«Gideyim, bir elma yiyeyim».

Bir elma ağacı varmış Leyleği Havva'nın. Gidip bir elma yiyecek Leyleği Havva'dan. O da sorar :

«Ne oldu ya Kasabı Cerra?»

«Hammalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleği Havva Sıçan Çelebi keresteden zerdecî oldu».

O da bir silkinmiş, bir silkinmiş, ne yaprak bırakmış üstünde, ne elma. Oraya bir karga gelir :

«Ne oldu ya Leyleği Havva?»

«Ne olayım Kargayı Yolluk. Hammalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleği Havva, Kargayı Yolluk Sıçan Çelebi keresteden zerdeci oldu».

Karga da bütün tüylerini döker, çırılçıplak olur. Kargayı Yolluk :

«Gideyim, çeşmeden biraz su içeyim» der. Bir Tiri Tirişan Hanım çeşme varmış. Kargaya der ki :

«Ne oldu ya Kargayı Yolluk?»

«Ne olayım Tiri Tirişan. Hammalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleği Havva, Kargayı Yolluk, Tiri Tirişan Sıçan Çelebi keresteden zerdeci oldu».

O da suyunu kurutur. Akşam üzeri Babayı Meşlah «Ohi, ohi» diyerek davarı getirir. Gelen davar döner, gelen davar döner. Çoban gider çeşmenin başına :

«Ne oldu ya Tiri Tirişan?»

«Ne olayım ya Babayı Meşlah. Hamalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleği Havva, Kargayı Yolluk, Tiri Tirişan, Babayı Meşlah Sıçan Çelebi keresteden zerdeci oldu».

O da vurur elini, kırar. Oraya oturup tir tir titremeye başlar. Kızı da bir tas tarhana çorbası getirir.

«Ne oldu Babayı Meşlah?»

«Ne olayım Kızı Büküş. Hammalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleyi Havva, Kargayı Yolluk, Tiri Tirişan, Babayı Meşlah, Kızı Büküş Sıçan Çelebi keresteden zerdecı oldu».

O da sıcak çorbayı kafasından aşağı döker. Eve gidince annesi sorar :

«Ne oldu Kızım Büküş?»

«Ne olayım Anayı Yamaç. Hammalı Mella, Kasabı Cerra, Leyleği Havva, Kargayı Yolluk, Tiri Tirişan, Babayı Meşlah, Kızı Büküş, Anayı Yamaç Sıçan Çelebi keresteden zerdecı oldu».

O da bitta (pide) pişiriyormuş sac üstünde. Altında ateş yanan sacın üstünde oturur, yanar.

Hepsi birden bir Sıçan Çelebi için perişan olurlar.

DUDU İLE KUMRU

Evvel zaman içinde bir karı koca varmış. Kadının adı Dudu, kocasının adı Kumru imiş. Bu karı koca pek akıllı değillermiş. Daima olmayacak işler yaparlarmış.

Bunların bir de kızları varmış. Ancak kızları kendilerine çekmemiş, akıllı bir evlat imiş. Kızları büyümüş, gelinlik çağa gelmiş. Uzak bir memleketten iyi bir kısmet çıkmış, kızlarını vermişler.

Aradan zaman geçmiş. Demişler ki :

«Hele bir kızımızı görmeye gidelim».

«Gidelim».

Dudu peksimet yapmış. Sularını da alıp dağarcıklarını tamam etmişler, yola çıkmışlar. Epey bir yol almışlar. Karınları açılmış. Dudu'nun hazırladığı peksimetlerden yemişler, sularını içmişler. Sonra da sohbe başlamışlar.

«İnşaallah kızımızın kocası zengindir».

«İnşaallah».

Tekrar yola koyulmuşlar. Nihayet kızlarının evine varmışlar. Damatlarının zengin birisi olduğu anlaşılmış. Çünkü çokça öküzleri filan varmış. Eve

yaklaşınca Dudu, kocasından habersizce köylerinden getirdiği eşyayı ahırın kenarına bırakmış.

O köyde de öküzlere yalaklarının içinde küspe de verirlermiş. Ancak Dudu bunu hiç görmediği için bilmezmiş. Bakmış ki öküzler bir şeyler yiyor, o da istemiş :

«Bana da ver o yediğinden».

«Öküz bu, sözden anlar mı? Yediklerini çiğneme-ye devam etmiş. Dudu bir daha istemiş :

«Bana da ver yediğinden!»

Yine hiç ses çıkmamış. Dudu bu duruma çok kızmış. Eline geçirdiği bir kaya parçasıyla bütün öküzleri öldürmüştü.

Sabah olunca kızları annesiyle babasını görmüş. Bakmış ki bütün öküzler ölmüş.

«Ne olmuş bunlara?»

«Ne olacak, akşam vakti yediklerinden istedim. Vermediler. Ben de kızdım, hepsini öldürdüm».

«Aman kocam duymasın, beni de öldürür. Hemen sizin yolluğunuzu hazırlayayım, geri dönün evinize».

Kızları bunlara bolca yolluk hazırlamış, yolcu etmiş. Bir müddet yol aldıktan sonra acıkmışlar. Kızlarının hazırladığı yolluğu açmışlar. Tam yiyecekleri sırada bir sinek gelmiş, Kumru'nun alına konmuş.

Dudu sineği kovalayacağım diye bir taş almış, olanca gücü ile Kumru'nun alnına vuruvermiş. Zaval-lı Kumru orada ölüvermiş.

Dudu bakmış ki Kumru ölmüş, çok üzölmüş.

«Kumru öldükten sonra ben nasıl yaşayayım!»

Dudu bir taş daha almış, kafasına vurup kendisini de öldürmüş.

BAKLA AĞACI

Bir varmış, bir yokmuş, vaktiyle bir nine varmış. Bu nine kulübesinde yalnız başına yaşarmış. Bir gün kulübesinin önünü süpürürken bir baklacık bulmuş. Başlamış düşünmeye :

«Ben bu baklacığı ne yapayım? Ekmek yapsam, olmaz; yesem, karnım doymaz. En iyisi ben bunu eke-yim. Baklalarını toplar, yemek yaparım».

Nine baklacığı kulübesinin bahçesine ekmiş. Derken beklemeye başlamış. Birkaç gün sonra baklacık topraktan başını çıkarmış. Çıkarmış çıkarmasına ya, öyle bir hızla boy atıyormuş ki bir hafta içinde kulübenin boyunu geçivermiş. Derken bu hızlı büyüme devam etmiş. Bir gün bakmışlar ki baklacık bulutlarla sohbet ediyor.

Baklacığının büyüdüğünü gören nine bir gün demiş ki :

«Sepetimi alıp biraz bakla toplayayım».

Sepetini eline almış, çıkmış baklacığın üstüne. Ama ne kadar çıktıysa da bir türlü bakla bulamamış. Bulutlara kadar çıkmış. Bakmış ki orada iki keçi kavgada ediyor. Kavgacılar yanına gelmişler. Biri söze başlamış :

«Ben kışım».

Sonra öbürü söz almış :

«Ben de yazım».

Derken ikisi birden sormuşlar :

«Söyle bakalım hangimiz daha iyiyiz?»

«Vallahi oğlum, ikiniz de iyisiniz. Kış olmasa yağmur olmaz, ekinler bitmez. Yaz olmasa da ekinler büyümmez. Onun için hem kış iyidir, hem de yaz».

Nineye kış ile yaz birer dağarcık verip yolcu etmişler. Nine aşağıya inince dağarcıklarını açmış. Bakmış ki birinde altın dolu, öbüründe gümüş.

Bir gün otururlarken komşularından biri ninenin altınlarını görmüş. Nineye bunları nereden aldığını sormuş. O da başına gelenleri bir bir anlatmış. Komşu da aynı yolculuğu yapmak istemiş. İyi kalpli nine de izin vermiş.

Ertesi gün komşu kadın bulutlara kadar çıkmış. Yaz ile kış yine kavga etmekte imişler. Komşu kadını görünce onunla konuşmaya başlamışlar :

«Ben kışım».

«Ben de yazım».

Sonra ikisi birden sormuşlar :

«Söyle bakalım, hangimiz daha iyiyiz?»

«Ne yaz iyidir, ne de kış. Yaz çok sıcak olur, kış da çok soğuk. Onun için ikiniz de iyi değilsiniz».

Kış ile yaz, tıpkı nineye verdikleri gibi birer dağarcık da komşusuna vermişler. Ama demişler ki :

«Bu dağarcıkları karanlık yerde açacaksın. Açtığını da kimseler görmeyecek. Bütün delikleri sıkı sıkı kapatacağsın. Ancak o zaman bunları açabilirsin».

Aşağıya inen komşu bazı arkadaşlarını yanına alarak evinin fırınına girmiş. Her tarafı kapatmış. Arkadaşlarına da fırının ağzını bir güzel sıvamalarını tembih etmiş.

Komşu kadın fırının karanlığında dağarcıklarını açmış. Ama içlerinden ne altın çıkmış, ne de gümüş! Birinden akrepler, diğerinden yılanlar çıkmış. Akreplerle yılanlar kadını sokuvermişler. Komşu kadın davul gibi şişip ölüvermiş.

Bir müddet sonra fırını açan komşular, kadının ölüsünü bulmuşlar. İyi kalpli nine de kötü komşusundan kurtulmuş.

HAK YERİNİ BULSUN

Zamanın birinde bir çalııcı varmış. Bu adam daima dağdan çalı söker, geçimini bununla sağlarmış.

Bir gün bu adam dağda çalıları sökerken bir delik açılır. Deliğin içine baktığında görür ki içeride bir şey parlıyor. Orayı iyice kazar. Bakar ki para, büyük büyük paralar var. Adam orayı açar, dağarcığına doldurur o paraları. Çalılarını da eşğine yükletir, satmak için kasabaya iner.

Kasabanın içinde gezerken bir Yahudinin yanına varır. Uyuşur, çalıları verir Yahudiye. Çalıları yıktığında der ki :

«Ben para da buldum»

«Getir bakayım nasıldır o paralar?»

Yahudi bakar ki nal gibi para. Der ki :

«Çok var mı?»

«Dağarcık dolu».

Yahudi hepsini alır, dükkânına döker. Ama Yahudi bunu öldürmek ister. Çalııcı öldürüleceğini anlayınca der ki :

«İki satır yazı yazayım da beni ondan sonra öldür».

«Peki, yaz».

Çalıcının karısı da gebe imiş. Kâğıda yazmış ki «benden doğacak çocuğun adını Hak Yerini Bulsun koy».

Çalıcı kâğıdı dağarcığının içine koyar. Dağarcığın dikişleri arasında da o paralardan bir tane kalmış. Yahudi çalıcının boynuna kılıcını çalar, cesedini de saklar. Eşeginin sırtına da bir sopa vurup dışarı atar. Eşek başıboş dolaşırken bahçelere girer, zarar verir. Eşegi yakalarlar. «Bu hayvan kimin?» diye dolaştırırlar. Sonunda eşegi adamın karısına getirirler.

«Kocanız nerede?»

«Bilmiyorum».

Kocası yok, kayıp. Bir gün, iki gün, on gün, adam yok. Karısı dağarcığı alır, silkeler, dağarcık semerin üstünde asılı ya... Dağarcığın içinden kâğıt çıkar : «Benden doğacak çocuğun adını Hak Yerini Bulsun koy». Bir de para düşer içinden dağarcığın.

Aradan zaman geçer, kadın doğum yapar, bir oğlu olur. Çocuğun adını Hak Yerini Bulsun koyarlar. Oğlan büyür, altı yedi yaşına gelir. Mektebe başlar. Arkadaşları çağırmaya başlar :

«Hak Yerini Bulsun buraya gel».

«Hak Yerini Bulsun buraya gel».

Padişah da tebdil geziyormuş. Çocuğun bu şekilde çağırılması kulağına gelir. Padişah bu çocuğu çağırır :

«Gel buraya bakayım oğlum. Senin adın nedir?»

«Hak Yerini Bulsun».

«Haydi, evinize gideceğiz».

Çocuk padişahı alır, evine götürür. Çağırır çocuğun annesini. Kadın gelir. Padişah kadına der ki :

«Nasıl oldu da bu çocuğun adını Hak Yerini Bulsun koydun?»

«Efendim, bu çocuğun babası fukara idi, çalıcı idi. Dağa gitti, kayboldu. Eşeği geldi sadece. Üstünde de dağarcığı asılı idi. O dağarcığın içinden bir kâğıt çıktı. Bu kâğıdın üzerinde «benden doğacak çocuğun adını Hak Yerini Bulsun koy» diye yazılıydı. Bir de eski bir para çıktı».

«Getir bakayım o parayı».

Padişah parayı alır. Bir tellâl bağırtır : «Bu paranın aynısı kimde ise bin lira».

Tellâl çarşı pazar gezer, bu arada Yahudinin dükânının önünden de geçer. Yahudi kulak kabartır. İşi anlayınca seslenir :

«Bende var».

«Getir bakalım».

Getirir, bakarlar aynı para... Tellâl alır parayı, verir bin lirayı Yahudiye.

İki gün sonra tellâl yine bağırtır. Bu sefer üç bin lira verilecek.

«Bende var».

Getirir, alır üç bin lirayı. Sonra adama sorarlar :

«Nerde buldun bu parayı? Gel bakalım buraya. Doğru söyle, yoksa kafan gidecek!»

«Mesele böyle böyle... Bir çalıcı geldi. Çalılarını aldım. Bana para bulduğunu söyledi. Ben de o adamı öldürdüm, paralarını aldım. Bu paralar o paralardır».

«Demek hak yerini buldu. Vurun Yahudinin ense-sine kılıcı bakayım!»

Bir kılıçta Yahudinin kafasını koparırlar. O zaman çocuk adını değiştirir. Annesi ona yeni bir ad verir. Bundan sonra da anne ile oğul mesut bir hayat sürerler.

EMANETÇİ

Bir vakit bir emanetçi varmış. Köylünün birisi on beş lirasını götürmüş, bu emanetçiye vermiş :

«Bu para sizde kalsın, lazım olunca gelir alırım».

Emanetçi bu parayı alır, saklar. Gel zaman, git zaman köylüye para lazım olur. Emanetçiye gider :

«Emanetçi efendi, benim on beş liramı ver».

«Sen bana böyle bir para vermedin, ne parası istiyorsun?»

Zavallı köylü ağlayıp döğünmeye başlar. Köylü döğünüp ağlarken dükkânın dışındaki bir kadın bunu görür. Yanına gelip sorar :

«Ne oldu evladım?»

«Ne olsun hanımefendi, on beş liram vardı. Şu emanetçiye verdim. Saklasın da lazım olduğu zaman alayım diye. Şimdi isterim, vermez».

«Nerdedir bu emanetçi?»

«Falan yerde».

«Yarın sabah saat sekizde ben bütün mücevheratımı emanetçiye götüreceğim. Sen de gel, o saat paranı iste».

Ertesi gün saat sekizde hanımefendi emanetçiye gider. Emanetçi sorar :

«Emriniz hanımefendi?»

«Efendim, kocam uzaklardadır. Bütün mücevheratımı, paramı getirdim size, saklayınız. Sizin methinizi işittim».

Emanetçi keyfinden deli olur. Kadının açtığı çantanın içi paralar, mücevherlerle dolu. Tam bu sırada köylü içeri girer :

«Efendim, size on beş lira vermişim. Lütfen verir misiniz?»

Emanetçi yağlı müşteri kaçmasın diye çeker çekmeceyi, on beş lirayı verir köylüye. Köylü dışarıya çıkacağı vakit hanımefendinin hizmetçisi koşarak içeri girer : «Hanımefendi hanımefendi, müjde, beyefendi geldi, seni bekliyor evde».

O zaman hanımefendi bütün mücevherlerini, paralarını valizine koyup kitler. «Mademki beyefendi geldi, bunları saklamaya hacet kalmadı».

Arkasından da oynamaya başlar. Parasını alan köylü de oynamaya başlar. Derken hizmetçi de oynamaya başlar. Bunları gören emanetçi de oynamaya başlar. Kadın der ki :

«Benim kocam geldi dışardan, oynarım; hizmetçi de efendisi geldi, oynar; bu adam da on beş lirasını sana verdi, vereceksin diye. Vermedin, şimdi parasını aldı. O da oynar, oynamak onun da hakkı. Ya sen ne oynarsın bu adam?»

«Ben de senin gibi böyle şingirdaklı kadın görmedim de onun için oynarım».

İNSANOĞLU NANKÖRDÜR

Zamanın birinde bir çoban varmış. Bu çoban büyük bir ormana gitmiş. Dağarcığını bir ağacın üstüne asıp ormanı dört bir taraftan ateşe vermiş. Kaçacağı yerde de dağarcığı asılı imiş. Ateşi gören yılanın biri korkudan dağarcığın içine girmiş, oraya saklanmış.

Adam ormanı ateşledikten sonra dağarcığı omuzuna vurur, yola koyulur. Yılan dağarcıktan çıkıp çobanın boynuna sarılır. Der ki :

«Seni yiyeceğim. Ormandan ne istedin? Yeşil, zümrüt gibi ormanı niçin ateşledin? Ben seni yiyeceğim. Lakin seni üç kişiye muhakeme ettireceğim, ondan sonra».

Yolda giderlerken karşılarına bir eşek çıkar. Yılan eşeğe der ki :

«Gel, bu adamı muhakeme et».

«Mesele nedir?»

«Bu adam bu güzel ormanı ateşledi».

«Ye bu adamı, bana hiç sorma. Ben böyle karar verdim, ye kendisini. Çünkü, sırtıma beş kilo buğday yükletirdi, üstelik bir de kendisi binerdi. Düştüğüm zaman da değnekle döverdi; kalkmaya bile komazdı».

Yılan yine adamın boynuna sarılır. Epey bir yol alırlar. Karşılarına bir inek çıkar. Yılan ineğe der ki :

«Gel, bu adamı muhakeme et».

«Mesele nedir?»

«Bu adam bu güzel ormanı ateşledi. Hem de dört yerinden yaktı. Ben de boynuna sarıldım, kendisini yiyeceğim».

«Ye bu adamı. Çünkü, bütün gün harman sürerim, ağzıma bir gem takar. Bir tek başak yemeyeyim diye. Şimdi de beni yolun içine çaktı, ben ne bulup da yiye-yim. İnsan kısmına iyilik yakışır mı? Ye kendisini».

Tekrar yola koyulurlar. Karşılarına bir tilki çıkar. Yılan der ki :

«Gel, bu adamı muhakeme et».

«Nasıl muhakeme edeyim? Ben bir kişi görüp iki kişi muhakeme edemem».

Adam açığız imiş, tilkiye eliyle işaret etmiş : Dört, bir daha beş. Tilki de açığız bir mahluk olduğu için adamın ne demek istediğini anlamış. Dört tavuk, bir de horoz, beş. Yılan tilkiye der ki :

«Eee, ne yapacağız?»

«Adamın boynundan yere ineceksin, adamla karşı karşıya oturacaksın. Sen söyleyeceksin, seni muhakeme edeceğim; o söyleyecek, onu muhakeme edeceğim».

Yılan adamın boynundan aşağı iner. Tilki adama işaret eder :

«Ne duruyorsun, domuzun başına vur kayayı, gebersin».

Adam koca bir kayayı yılanın başına vurup geber-tir. Tilki adama der ki :

«Ey arkadaş, ben adamlığımı yaptım. Dur bakalım, sen adamlığını yapacak mısın?»

«Sen hiç merak etme. Ben yarın sabah tavukları getireceğim».

Adam evine gider. Eline bir avuç arpa alır, kümes-ten dört tane tavuk yakalar. Ama bir türlü horozu tutamaz. Bu sırada karısı eve gelir. Kocasını horozun peşinde görünce sorar :

«Nedir bu yaptığın?»

«Hayatımı bu tilki kurtardı yilandan. Kendisine söz verdim, dört tavuk ile bir horoz vereceğim».

«Utanmaz, alçak herif! Tavukları biz yiyemeyiz mi de tilkiye yedireceksin. Git, iki köpek bul, çuvalın içine koy. Ondan sonra tilkiye götür. Tavuk zannetsin».

Adam ne yapsın, karısından korktuğu için çuvalın içine iki tane köpek koyar ve ağzını bağlar. Çuvalı alıp eşeğe biner ve tilkinin bulunduğu yere gider. Orada bağırmaya başlar :

«Ey tilki arkadaş... Ey tilki arkadaş...»

«Ne var?»

«Gel, sana tavukları getirdim».

Tilki çuvalı görünce ağırlığından içindekilerin tavuk olmadığını anlar :

«Bırak gelsinler, ben onları yutarım».

Adam torbanın ağzını açar ve köpekleri bırakır. Köpekler tilkinin üzerine doğru koşarlar. Tilki köpekleri görünce korkusundan bir deliğe girip kurtulur. Tilki orada başını taşlara vurarak şöyle demeye başlar :

«Baban da mı hakimlik ederdi? Bana mı kaldı hakimlik etmek. Bırak serseriye, yılan yesin. Gece de korkusuz gir kümesine, kümesi temizle.... Baban da mı hakimlik ederdi?»

Tilki böyle diye diye, kafasını taşlara vura vura ölüp gider.

CEHENNEMDEN GELEN ADAM

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'tan gayri kimse yokmuş. Bir adamcağız ile karısı ve üç tane kızı varmış. Bayram gelmiş; ekmek yuğuracaklarmış. Suları eksilmiş. Annesi büyük kızına demiş ki :

«Çabuk git, su doldur gel».

Kızcağız suya gider, testiye çeşmenin altına koyar. Şuraya buraya bakarken oradan geçen bir genci görmüş. Kendi kendine demiş ki :

«Vay, ben bunu alırsam da bir çocuğum olursa, ben de onu suya yollarsam, bu dere onu alırsa, saldırdım oğlum, salmandım oğlum, akar sulara aldıldım oğlum».

Kız ağlamaya başlar. Annesi de o gelmeyince ortanca kıza :

«Çabuk git bakalım, ne oldu kız kardeşine de gelmez».

Büyük kız ortanca kıızı görünce başlar ağlamaya : «Gel teyzesi, göresin. Bir genç geçti buradan, alaydım da bir çocuğum olaydı, onu suya yollayaydım, bu dere onu alaydı; saldırdım oğlum, salmandım oğlum, sulara aldıldım oğlum, gel teyzesi göresin».

O da başlamış ağlamaya. O da gelmeyince küçük kızı yollarlar arkalarından. Ablalarının yanına varınca büyük ablası başlar ağlamaya : «Gel teyzesi, göresin. Bir genç geçti buradan, alaydım da bir çocuğum olaydı, onu suya yollayaydım, bu dere onu alaydı; saldırdım oğlum, salmandım oğlum, sulara aldırdım oğlum, gel teyzesi göresin».

Teyzeleri de ağlar, anası da ağlar. Kızların anaları gelir. Büyük kız annesini görünce başlar konuşmaya : «Gel ninesi, göresin. Bir genç geçti buradan, alaydım da bir çocuğum olaydı, onu suya yollayaydım, bu dere de onu alaydı; saldırdım oğlum, salmandım oğlum, sulara aldırdım oğlum, gel ninesi göresin».

Bunların hepsi analı - kızlı ağlamaya başlarlar. Babaları da evde beklemekte... Hamurlar taşıp dökülür, kimseler yok. Adam düşer yola, gelir. Büyük kız başlar :

«Gel dedesi, göresin».

«Ne var be?»

«İşte, buradan bir delikanlı geçti, alaydım da bir çocuğum olaydı, onu suya yollayaydım, bu dere de onu alaydı; saldırdım oğlum, salmandım oğlum, akar sulara aldırdım oğlum, gel dedesi göresin».

«Bunlar hep deli, hup deli» deyip adam evine gider. Yükte hafif, pahada ağır eşyalarını eşeğe yükletir. Alır başını, gider. Kendi kendine de konuşmaya baş-

lar : «bunlardan daha delisini bulamazsam gelip kafalarını keseceğim».

Gide gide karşısına bir çeşme gelir. Oturur oraya; bir iki sokum ekmek yemek ister. Bu sırada yanına bir halayık gelir :

«Böyle nereden gelirsin dayı?»

«Cehennemden gelirim».

«Eee, dur gideyim, hanıma haber vereyim. Orada ağa mı da gördün mü?»

«Gördüm ya!»

Halayık hanımına haber vermeye gider, bağırarak eve girer :

«Hanımım hanımım...»

«Ne var?»

«Bir adam geldi cehennemden, ağamı görmüş. Bir şeyler verelim de götürsün kendisine».

«Ne verelim?»

Çağırırılar adamı içeriye, heybenin bir gözünü altın ile, bir gözünü de gümüş ile doldururlar. Ayrıca efendiye selam da yollarlar. Adam alır heybeyi, çıkar dışarı. Biraz ileri gider, durur. Kadının biri kapısından seslenir :

«Ne var dayı?»

«Yorulдум da dinleniyorum»

«Adın ne senin?»

«Ramazan».

«Ooo, benim adam sana neler sakladı, göresin».

«Ne sakladı?»

«Birçok eşyalar, yiyecekler sakladı sana».

Açar kapıyı kadın, adam içeri girer. Pirinçleri, şekerleri, yağları hep alıp gider. Kocasını bunları saklar-ken «Ramazan'a saklarım, Ramazan gelecek» dermiş. Kadın da gelenin o Ramazan olduğunu sanmış.

Adam evinin yolunu tutar : «Bizimkilerden daha delisini buldum, yanlarına gideyim».

Evine varır, karısını, çocuklarını güzel güzel çağırır. Onlar geçinmekte olsunlar, ben de bıraktım geldim.

TEMBEL ÇOCUK

Zamanın birinde babası ölmüş bir çocuk varmış. Bu çocuğun yetişkin çağı gelmiş. Ama bu çocuk çok tembelmiş. Bir gölgeden kalkar, öbür gölgeye otururmuş. Hiçbir iş yapmazmış. Yine bir gün o böyle tembel tembel otururken oradan bir pekmezci geçiyormuş. Pekmezciye demiş ki :

«Pekmezci, avcuma bir avuç pekmez dök!»

Pekmezci bunun avcuna pekmez dökmüş. Bu da pekmezleri üstüne sürmüş. Etraftaki sinekler pekmezin kokusunu alınca bunun üzerine konmuşlar. Bu bir tokat atmayla sineklerin on tanesini öldürmüştü. «Alınma» demiş «yazdıracağım : Bir tokatta on can aldı», diye. İster istemez bunun alınına «bir tokatta on can aldı» diye yazmışlar.

Yola çıkıp memleketi dolaşmaya karar verir. Geze geze padişahın ülkesine gelir. Padişahın adamları bakarlardı ki bunun alınında «bir tokatta on can aldı» diye yazıyor, hemen bunu padişaha götürürler. Padişah bunu birkaç gün besler.

Civardaki bir dağda da bir arslan varmış; kimse-leri komaz, yermiş. Padişah bunu güçlü kuvvetli görünce bu arslanın üzerine göndermeye karar verir. Çağırır yanına :

«Yanına kaç tane adam istersin arkadaş? Gideceksin, dağda bu arslanı öldüreceksin».

Olurdu, olmazdı, derken padişah der ki : «Gideceksin, gitmezsen kellen cellât olacak!»

«Tamam, madem öyle, gidelim».

Padişah bunun yanına dokuz adamını verir, bir kendisi on kişi ederler. Bunlar binerler atlarına, yola çıkarlar.

Arslanın olduğu dağa varırlar, başlarlar arslanla mücadele etmeye. Bunlar mücadele ederken arslan diğer dokuz kişiyi parçalar. Bu ne yapsın kurtulmak için, hemen bir çam ağacının tepesine çıkar. Arslan bakar ki gelenlerden bir tanesi çam ağacının üstünde, başlar o ağacın kökünü kemirmeye. Arslan ağacın kökünü iyice kemirir. Bu bakar ki ağaç devrilecek, hemen yanındaki çama atlar. Bu sefer arslan o çamın kökünü kemirmeye başlar. Bu bakar ki kurtuluş yok, «yumayım gözüümü, atayım kendimi ağaşıya. Varsın yerse yesin. Hiç olmazsa kurtulurum» der. Yumar gözünü, atlar. Atlayınca tam arslanın üstüne düşer. Yelesinden sıkıca tutup koşuya çıkar. Arslana basar yumruğu. Aklınca arslanı yoracak da ondan kurtulacak.

Hemen padişaha haber verirler : «Padişahım, seninki arslanın sırtına binmiş, geliyor».

Padişah hemen emir verir : «Çabuk söyleyin kendisine, şehrin içine girmesin!»

Oğlan arslanın sırtında sarayın meydanına gelir. Arslan yorulmuş, düşüp ölür. O vakit padişah bunu kendisine vezir yapar. Bu tembel de o memlekette vezir olarak kalır.

Biz bıraktık kendilerini, varsın geçinsinler.

DEĞİRMENCİK

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde iki kardeş varmış. Bunlardan biri gayet zengin, öbürü de gayet fakirmiş. Fakir olanın da çocuğu çokmuş. Zenginin ise hiç çocuğu yokmuş.

Bir kurban bayramı günü fakirin karısı kocasına der ki :

«Çocukların hep elbiselerini yamaladım. Kardeşine gidesin, bize bir oğlacık versin. Biz de bayram edelim».

Adam eline bir ip alır, kardeşinin kapısına gider.

«Tak tak»

İçeride zengin kardeş hizmetçisine sorar : «Kimdir?»

«Kardeşiniz geldi».

«Kendisine evde olmadığını söyle».

Fakir kardeş de sesini işitir. Hizmetçiye der ki :

«Onun evde olduğunu biliyorum».

Bunu işiten kardeşi de «şaka ettim be kardeş. Ne var? Hayır ola?» diye söze karışır.

«Bana bir oğlak ver. Bayram geldi. Çocukların elbiselerini yamaladık. Oğlağı da bayramda kesip yiye-
lim».

Zengin kardeş hizmetçisine seslenir : «Ver, yesin şeytanlar».

Hizmetçi güzel bir oğlacık verir. Ama bu konuşma fakir kardeşin çok fenasına gider. «Bu bana niye bu lafı etti, niye 'şeytanlar yesin' dedi» diye düşünmeye başlar. Oğlağı alıp giderken geri götürüp vermeyi düşünür. Tam bu sırada bir ihtiyar çıkagelir.

«Ne var arkadaş?»

«Gittim kardeşimden bir oğlak istedim. Hizmetçisine dedi ki : 'Ver, yesin şeytanlar' buna üzülüyorum».

«Hiç merak etme oğlum. Sen güzel güzel git. Filan yerde bir köprü vardır. Orada şeytanların düğünü vardır. Güzel güzel oğlağı götür. 'Bunu size hediye getirdim' diye ver. Sana içki ikram edecekler, sakın içme-yesin. Onlar sana oğlacığı boğazlaman için emredecekler. Boğazla ve derisini yüz. Sonra sana 'dile bizden ne dilersen?' diyecekler. Sen de diyeceksin ki 'bir değirmencik verin bana; gideyim, anneme bulgur öğüteyim de çorba yapsın'. Bu değirmenin bir düğmesi var, buna basınca ne dilersen olur».

Bu hemen oğlacığı alır, götürür.

«Hoş geldin. Gir içeri».

Kendisine içki ikram ederler, içmez. Oğlacığı boğazlar, onarır, ciğerini çıkarır. Derler ki :

«Dile bizden ne dilersen?»

«Dilerim sizden bana bir değirmencik veresiniz. El değirmenciği ki bulgur öğüтейim anneme».

«Ah, ağır yerimizden bastın».

Vermişler değirmeni, bu da alıp evin yolunu tutmuş. Evine yaklaşınca karısı bakar ki kocasının koltuğunun altında iki tane taş. «Bak yahu, adam bize oğlacık getireceği yerde iki tane taş getiriyor. Amma adam yahu».

Kocası da kapıya gelir : «Aç yahu kapıyı!»

«Hadi yahu sende, gittin, bana taş getirdin».

«Aç yahu».

Karısı kapıyı açar. Kocası der ki : «Ne istersin?»

«Çörek isterim çörek, sıcak çörek».

Kocası düğmeye basar, «sıcak çörek» der. Evin içi sıcak çörek ile dolar. «Becerdik» diye sevinir. Düğmeye tekrar basar, der ki : «En iyi kumaştan birer kat uruba».

Urubalar da hemen gelir. Ertesi gün de bayram... Giyinirler, güzel güzel camiye giderler bayram namazını kılmaya. Baba ile oğulları uzaktan göze çarparlar. Zengin kardeş de camiye gelmiş. Görür, ne görsün. Kendi kendine «daha dün bunlar benden oğlacık istedi, dilendi. Nasıl olur da böyle giyinirler?»

Vaazı bile beklemeden kardeşinin yanına gider :

«A kardeşim, nedir bu iş? Daha dün benden oğlak dilendin».

«Dur, vaaz bitsin, sana anlatırım».

Nihayet vaaz biter, herkes camiden çıkıp bayramlaşır. İki kardeş de buluşurlar. Zengini der ki :

«Be kardeş, nedir bu hal?»

«İşte, sen bana oğlacığı verdin 'götür yesin şeytanlar' diye, ben de götürdüm şeytanlara. Onlar da bana dediler ki : 'Dile bizden ne gilerlen?' Ben de bir değirmencik diledim. Değirmeni alıp eve götürdüm. Düğmesine basınca ne istersem bana veriyor».

Kardeşi hemen atılır : «Be kardeş, satar mısın o değirmeni bana. Bütün malımı, mülkümü, bankadaki paramı, hayvanlarımı hep sana vereyim. Sen bana bu değirmeni ver. Ben Amerika'ya gideyim».

«Vereyim be kardeş, yalnız bana üç gün müsaa-

Fakir kardeşin ambarları varmış. Götürmüş değirmeni oraya, basmış düğmesine, «altın para» demiş. Değirmen üç gün altın para çıkarır, ambarları doldurur. Sonra değirmeni kapatıp kardeşine götürür.

Kardeşi bütün mallarını buna bırakıp değirmeni alır, Amerika'ya gitmek için vapura biner. Yolda giderken kaptan der ki :

«Şu kadar ton tuz alacaktık, unuttuk».

Bu hemen atılır : «Ben sana vereyim».

«Yemeğe koyacak değiliz».

«Nene lazım yahu senin; benim bir değirmenim var, düğmesine basarsam bana istediğim kadar tuz verir».

«Peki, öyle olsun».

Adam bastırır değirmenin düğmesine, «tuz öğüt bana» der. Değirmen başlar tuz öğütmeye «Vır, vır, vır» tuz öğütür. Ambarın biri dolar, öbürünü açarlar. O da dolar, bir başka gözü açarlar. Hepsi de dolunca kap-tan :

«Haydi durdur» der.

Kardeşi değirmenin nasıl durdurulacağını tarif etmediği için değirmen durmadan tuz öğütür. Vapurun içi hep tuz ile dolar, taşar. Küreklerle denize atarlar, daha ziyade tuz olur. Nihayet vapur batar, değirmen de denize düşer. İşte o değirmen hâlâ tuz öğüttüğü için denizlerin suyu tuzludur.

PADIŞAH OĞLU İLE ÇOBAN KIZI

Vaktinde bir padişah varmış. Bu padişahın da bir tek oğlu varmış. Bu oğul bir gün babasına demiş ki :

«Baba, ben ava gitmek istiyorum. Bana izin verir misin?»

«Evet oğlum, izin veririm. Yanına da birkaç kişi al, sana yardımcı olsun».

Oğlan yanına adamlarını alıp dağa çıkar. Orada bakar ki tepenin üzerinde bir kulübe var. Kulübenin yanına yaklaşırlar. Hayvanlarından inerler, onları bağlarlar. Padişah oğlu der ki :

«Efendiler, siz burada kalın. Ben kulübeye gidip bir bakayım».

Oğlan kulübeye yaklaşıncı bakar ki bir kız oturmuş, gergef işliyor. Oğlan kıza yaklaşımadan sorar :

«Hey! İns misin (*) cin misin?»

Kız başını kaldırır, bakar ki bir kişi geliyor üzerine doğru. O vakit cevap verir :

«Hem insim hem cinsim.

Oğlan kızın yanına gider : «Ne yapıyorsun, ne arıyorsun sen burada?»

(*) İns : İnsan.

«Ben bir çoban kızımı; burada ağılımız var, onu beklerim. Vakti gelince sürümüz dönecek, hayvanları sağacağız. Babam sürüyü alıp gidecek. Annem sütü katık yapacak. Sonra da şehire inip beyazları sarılatacak».

«Pek güzel».

Ama padişah oğlu kıza âşık olur. Dönüp memleketine gider. Babasına söylemeye cesaret edemez. Ertesi gün de babasından izin ister ava gitmek için. Yine o kızın olduğu yere gider. Yine kız ile sohbete dalar. Bir ara kıza der ki :

«Hanım, ben seni Allah'ın emriyle isterim».

O vakit kız gülümser : «Ben hiçbir şey diyemem. Annem var, babam var».

«Annen nerede, baban nerede?»

«Babam sürünün başında, annem de şehire gitti, beyazı sarılatacak».

Bu sözler padişah oğlunun tuhafına gider. Ne demektir «beyazı sarılatmak». Oğlan dönüp memleketine gelir. Oğlanı bir sıkıntı basar, başlar oflamaya. Annesi, babası bu durumu görür. Sorarlar :

«Ne oldun oğlum, ne var?»

«Bir şey yok baba».

«Bir şey var, haydi deyiver».

Oğlan yine bir şey söylemez. Bunun üzerine padişah, oğluyla beraber giden adamları çağırır.

«Bugün nereye gittiniz? Ne gördünüz, söyleyin bakayım».

«Bugün dağa çıktığımızda bir kulübe gördük. Oğlun kulübenin yanına gitti, fakat biz gitmemiştik. Onun orada ne gördüğünü, ne yaptığını bilmiyoruz padişahım».

Padişah oğlunun yanına dönüp gelir. Tekrar sormaya başlar :

«Ay oğlum, bugün ne gördün, ne yaptın?»

«Bir şey görmedim baba».

«Hayır, bugün sen hastalandın. Bunun hakiki sebebini bana söyleyeceksin. Ben de yapacağımı bileyim».

Oğlundan bir cevap alamayan padişah atına biner, yanına aldığı adamları ile doğruca o kulübeye gider. Bakar ki orada bir kız oturuyor, onu çağırır :

«Hey! İns misin, cin misin?»

Kız başını kaldırıp bakar, gelenin padişah olduğunu bilemez.

«Hem insim, hem cin».

Padişah kızın yanına gider : «Ne yapıyorsun burada?»

«Ben bir çoban kızıyım; burada ağılımız var, onu beklerim. Birazdan babam gelecek sürüsüyle. Annem de sürümüzü sağacak, sütleri katık yapacak. Sonra da şehire inip beyazları sarılatacak».

Padişah düşünmeye başlar, sarılatılıp gelecek olan nedir diye. Sonra da memleketine dönüp gider. Bakar ki oğlu daha da perişanlaşmış. Yine sorar :

«Oğlum, derdin nedir, söylesene».

«Bir şey yok baba».

Ertesi gün padişah oğlu babasından bir daha izin ister. Kızın bulunduğu kulübeye gider. Kızı aynı vaziyette görür. Dönüp gelir. Ama daha da perişan bir hale düşer. Bütün sorularına cevap alamayan baba oğlunun âşık olduğunu anlar. Der ki :

«Oğlum, seni filan padişahın kızı ile evlendireyim».

«Hayır, ben evlenmek istemem».

«Ey oğlum, gel seni filan ile...».

«İstemem baba, istemem».

Padişah, çobanı, karısını ve kızını memleketine getirmeye mecbur kalır. Bunlar gelince karısına der ki : «Hanım, oğlumuzun derdinin dermanı bu kızdır. Oğlumuz bu kıza âşık olmuş. Bu kız ile evlenmek istiyor. Ben bu kızın yanına gidince bana bir söz söylemişti de ben ne demek istediğini anlayamadım. Acaba oğlumuz anlamış mıydı?»

Oğullarını çağırırlar, sorarlar. Oğlan der ki :

«Bana da aynı sözleri söylemişti».

«Sen ne söylemiştin?»

«Ben de bir şey diyememiştim».

Kızın annesi ile babasını çağırırlar. Derler ki :

«Biz kızınızı oğlumıza istiyoruz».

«Peki».

Kızı bu oğlana verirler. Düğün kurup evlendirirler. Ama kızın sözünü hâlâ anlayamadıkları için ne demek istediğini de sorarlar :

«Kızım, sen böyle bir söz söyledin mi?»

«Evet, söyledim»

«Peki, nedir bunun manası?»

«Annem şehre giderken beyaz katıkları götürüyor, satıyor. Onun yerine de sarı altın alıp gelir. Bunun manası budur».

GENÇLİKTE Mİ, İHTİYARLIKTA MI?

Bir Hasan Bey varmış. Hanımı da çok güzelmiş. Bunların iki oğlan çocukları olmuş. Hasan Bey'in han-ları, hamamları, sarayları, dükkânları, varmış.

Bir gece, Hasan Bey uyurken rüyasına bir pir sa-kallı gelir. Der ki :

«Bir felaket gelecek başına... Gençlikte mi istersin, ihtiyarlıkta mı?»

Hasan Bey uyanıp kalkar, oturur. Hanımına bir şey söylemez. Karısı da bir şey hissetmez. Ertesi gece olur, gene aynı şey :

«Bir felaket gelecek başına... Gençlikte mi istersin, ihtiyarlıkta mı?»

Ertesi gece pir sakallı yine gelir :

«Bu felaket gençliğinde mi gelsin, ihtiyarlığında mı?»

Hasan Bey uyanıp kalkar. Karısı da uyanır :

«Nedir Hasan Bey?»

«Böyle böyle...».

«İhtiyarlıkta deme, gençlikte gelsin felaket. Genç-likte gelirse çekeriz».

«Peki».

Ertesi gece Hasan Bey'in canı geçer. O pir sakallı gelir :

«İhtiyarlıkta mı gelsin Hasan Bey?»

«Yok, gençlikte gelsin, ihtiyarlıkta gelmesin».

Ertesi gün olur. Bakar ki çiftliğin adamları kapının önünde :

«Ne var?»

«Çiftlik yandı, hiçbir şey kalmadı; ne hayvan, ne bir şey...».

«Eyvah, felaket başladı mı?»

Gelenlere birkaç kuruş verir, iş bulmalarını söyler.

Ertesi gün «han yandı!» Ertesi gün «şu yandı!» Ertesi gün «bu yandı!» Bir oğlanlarıyla oturduğu saray kalır. Oraya gelir, bakar ki saray da yanıyor :

«Aman karımı kurtarın, çocuklarımı kurtarın!»

Hasan Bey karısı ile çocuklarını sırtındaki sırtında başındaki başında olarak kurtarabilir. Gider ovanın birine, bir kulübe yapar, tahtadan bir şey... Yatak yok, yorgan yok, hiçbir şey yok.

Karısı der ki : «Çamaşır ara, getir; yıkayayım. Birkaç kuruş kazanırız».

«Sen alışmış mıydın?»

«E... alışılr».

Ertesi gün gider, çamaşır toplayıp gelir. Ertesi gün de padişahın elbiselerini yıkar, ütüler. Hasan Bey yokken vezir gelir. Ama gözü kadına takılır. Elbiseleri alırken bakar ki kadın çok güzel. Gider. Elbiseleri padişah çok beğenir :

«Bizim memlekette, bu sarayda böyle elbise yıkanmaz, böyle elbise ütülenmez...»

«E... hanımı da bir görsen, o da güzel».

«Yarın kocasını gözleyeceksin. O çıkınca atları çekeceğiz, o hanımı zorla alacaksın. Ata bindirip gideceğiz».

Ertesi gün Hasan Bey işe gider. Padişah ile veziri saklandıkları yerden çıkarlar. Bunlar kadını ata bindirip kaçırlırlarken Hasan Bey'in çocukları bağırlırlar, ağlayıp dururlar.

Akşam Hasan Bey gelir : «Ne bu hal?»

«Böyle böyle».

«Eyvah! Bu da mı olacaktı?»

Ertesi gün çocuğun birini bir omuzuna, birini bir omuzuna alır, atlıların gittiği yere doğru yola çıkar. Giderler. Önlerine bir dere çıkar. Elbiselerini çıkarır. Birini omuzuna alır :

«Bunu karşıya geçireyim. Gelip seni alacağım».

Derenin ortasına gelince ayağı kayar, çocuk elinden düşüp sulara kapılır. Onu bir çoban görür, alır evine götürür.

Kıyıya dönen baba öbür çocuğunu alır. Karşıya geçerken yine ayağı kayar. Bu da sulara kapılıp gider. Onu da bir değirmenci kurtarır. Değirmenci ile çobanın da çocukları yokmuş. Bunları büyötmeye başlarlar.

Zavallı baba ağlayarak yoluna devam eder. Bilmediğı bir memlekete varır. Hasan Bey orada yaşamaya başlar.

Zaman geçer. Çiftçinin ve değirmencinin yanındaki çocuklar da büyörler. Askerlik vakitleri gelir. Bunları uğurlarlar. Bunlar yolda birleşirler. Birbirlerine başlarından geçenleri anlatırlar. Kardeş olduklarını anlarlar. Birlikte padişaha gidip asker olurlar.

Padişah da Hasan Bey'in karısını kaçıran padişahmış. Hasan Bey'in karısı «benim iki çocuğumu öldürdün» diye buna el vermezmiş. Buna kızan padişah da kadını bir mahzene hapsettirmiş. Her gün bir parça yiyecek verirlermiş ki belki bir gün inadından vazgeçer diye.

Bir gün bu çocuklar mahzene nöbetçi olurlar. Nöbetçiler kadının çocukları ama o bilmiyor. Askerler vakit geçsin diye birbirleriyle konuşmaya başlarlar :

«Haydi bakalım, anlat başından geçenleri...»

Kadın da içeriden kulak verir, bunları dinler. Anlar ki bunlar kendi çocukları... İçeriden bağıırır :

«Vay evlatlarım... Açın, siz benim evlatlarımsınız».

Bir kakma, bir kakma daha... Kapıyı kırarlar. Kadın bunları bağrına basar, ağlar dururlar.

Bu durumu gören başkaları hemen padişaha giderler :

«Hapsettiğin kadın iki askerciği koynuna aldı».

Ertesi gün mahkeme kurulur. Ara yere perde çekilir. Kadını getirirler. Çocukları muhakeme edecekler. Hasan Bey de oralarda yaşarmış. Ona «sen de gel, dinle» demişler. O da gitmiş.

Kadın perdenin arkasında, çocuklar da ön tarafta. Hasan Bey'in karısı anlatmaya başlar :

«Böyle böyle»

Hasan Bey bunları işitince olduğu yerden bağırır :

«Vay evlatlarım».

Bu durum padişahın çok fenasına gider :

«Bu işi, bu kötülüğü ben yaptım» deyip belinden kılıcını çıkartır, Hasan Bey'in beline kuşatır :

«Ben de sizin yanınızda yaşayacağım bundan sonra. Ben yaptım bu işi. Allah affetsin».

Hasan Bey çocuklarıyla, karısına kavuşur. Padişahın yerine de padişah olur. Onlar orada ölene kadar geçinir giderler.

Biz de bıraktık da geldik.

MERSİNLER GÜZELİ

Vaktin birinde bir kadın varmış. Bu kadının hiç çocuğu olmamış. Ama bu kadın beş vakit namazını kı-larmış. Namazdan sonra Allah'a yalvarır, dua edermiş. «Allahım, bir çocuğum olsun da isterse mersinler güze-li olsun» dermiş.

Allah bu kadının duasını kabul eder. Dokuz ay, do-kuz gün, dokuz saat, dokuz dakika sonra bir çocuk do-ğurur. Bu çocuk bir mersin fidanıdır. Herkes buna gül-meye başlar. O da «Allah bana duama göre çocuk verdi» der, geçer. Kocasına da der ki :

«Al bu mersin fidanını, götür, has bahçeye havu-zun yanına dik».

Kocası da bu fidanı havuzun yanına diker. Ama ne anası gider onu görmeye, ne de babası. Bu mer-sin fidanı da bir ağaç olur ki ne göz ile görülür, ne de dil ile tarif edilir.

O memleketin padişahının oğlunun da evlenme ça-ğı gelir. Padişah vezirini çağırır, der ki :

«Al oğlumu, gezdir. Bir ay sonra gelirsiniz. O za-man evlendiririm».

Vezir padişahın oğlunu yanına alır. Geze geze o mersinler güzelinin olduğu yere gelir. Padişah oğlu mer-

sin ağacının serini görür, dört böğründen vurulur. Ora-ya çadırlar kurulur. Bunlar gelirken birer de taze keklik vurmuşlardı. Onların tüylerini yolarlar, ızgara ederler, yerler, içerler. Uyku zamanları gelir. Padişah oğlu emreder :

«Gidin, yerimi hazırlayın. Altın şamdanımı başucuma, gümüş şamdanımı ayakucuma yakınız. Şerbetimi de ezip başucuma koyunuz. Uyanınca içeceğim».

Emirleri aynen yerine getirilir. Onlar uyurken gece yarısı mersin ağacı açılır, içinden mersinler güzeli çıkar. Delikanlının çadırına girer. Altın şamdanı ayakucuna, gümüş şamdanı başucuna koyar. Şerbetini de içer. Padişah oğlunu öptükten sonra oradan çıkar. Mersin ağacının yanına varır. «Açıl mersin ağacım açıl!» der. Mersin ağacı açılır, kız içine girer.

Padişahın oğlu uyanır, şerbetini bulamaz. «Belki vezirler unuttu» diye düşünür. Vezirler de sabahleyin şamdanları söndürmeye gidince yerlerini değişmiş olarak görürler, onlar da şaşırırlar. Ama bir şey diyemezler. Giderler, kahvaltılarını yaparlar. Yola revan olup av avlamaya giderler. Hepsi de yine birer keklik vururlar. Tüylerini yolarlar, ızgara ederler. Yerler, içerler. Üstüne de kahvelerini içerler. Ondan sonra padişah oğlunun yerini hazırlarlar. Altın şamdanı başucuna, gümüş şamdanı ayakucuna korlar. Şerbetini de ezip hazırlarlar. Herkes yerine çekilip yatar.

Gece yarısı kız yine çıkar. Şamdanların yerlerini değiştirir, şerbeti içer. Bir de eğilip padişah oğlunu

öper. Tekrar mersin ağacının yanına gider. «Açıl mersin ağacım açıl!» der.

Padişahın oğlu uyanır, şerbetini bulamaz. Vezirler de sabahleyin şamdanların yerlerini değişmiş olarak bulurlar. Sebebini padişah oğluna sorarlar. O da : «Ben iki gecedir şerbetimi de içmedim» diye cevap verir.

O gün yine ava çıkarlar. Avlarını ızgara ederek yerler. Bir tane de tazıya verirler. Akşam yatma vakti gelince padişahın oğlu elini keser ve yaraya tuz basar. Böylece uyuyamayacak ve işin aslını öğrenecek.

Gece yarısı olunca kız «açıl mersin ağacım açıl!» der. Mersin ağacı açılır, kız içinden çıkar. Padişahın oğlu bu güzel kızı görünce bayılır. Kız yine şerbeti içer, şamdanların yerlerini değiştirir, oğlanı da öpüp gider. Ağacın yanına varır, «açıl mersin ağacım açıl!» der ve ağacın içinde kaybolur.

Oğlan kendine gelince kızı bulamaz. Ayrıca onu çok merak eder. O gün yine ava giderler. Keklikleri vurup gelirler, ızgara edip yerler. Bir keklik de tazıya verirler. Yatma vakti gelince oğlan bir akşam evvel kestiği yeri daha derinden keser, içine tuz basar. Herkes uyurken bu sızıdan uyuyamaz. Bir de bakar ki mersin ağacı açılır, içinden ayın on dördü gibi bir kız çıkar. Kız gelip şerbeti içer, şamdanların yerlerini değiştirir. Tam oğlanı öpeceği sırada oğlan kızı yakalayır. «Sen benimsin, ben seninim» der. Ama kız ısrar eder :

«Ben çıplağım, vaktim geçerse mersin ağacı açılmaz. Gidip içine gireyim».

Ama oğlan kızı bir türlü bırakmaz. Kendisinin Hind-i Yemen padişahının oğlu olduğunu söyler.

Sabahleyin padişahın oğlu vezirlerinden evvel kalkar. Onlara emreder :

«Bugünden sonra şamdanlarımı ben yakacağım, şerbetimi de kendim ezerim. Bundan sonra benim yat-tığım yere kimse girmeyecek!»

O gün yine ava giderler. Oğlan bir tane fazla ızgara eder. Odasına gidince kız ile birlikte yer.

Bu iş bir gün, iki gün böyle devam eder. Vezirler derler ki :

«Aman beyim, gidelim artık. Yoksa babanız başımızı kesecek. Düğününüz kuruldu, bizi bekliyorlar. Biz buraya bir ay için geldik. Daha doymadın mı, kaçalım artık».

Oğlan bir gece kalkar, göyneğini gül ile doldurur, yatağının içine kor. Oradan usul usul kaçır. Avlanarak Hind-i Yemen memleketine doğru yola çıkarlar.

Kız uyanır, bakar ki, kucağında gül dolu bir göynek var, başka kimse yok. Doğruca bir terziye gider :

«Aman terzi, hemen bana bir derviş elbisesi dikesin».

Terzi diker. Kız derviş elbisesini giyer, biner bir ata, doğru Hind-i Yemen'in yoluna.

Hind-i Yemen’de de oğlanın düğünü kurulmuş. Kız düğüne girmek ister, bırakmazlar. Derler ki : «Gideceksin, padişahın oğlu seni görecektir. Ondan sonra içeri giresin».

Kız gider, oğlanı görür. Oğlan dervişe sorar :

«Aman dervişim, geldiğin yerlerde, geçtiğin yerlerde ne gördün, ne işittin?» Derviş de der ki :

Tazılar ulur gördüm,
Çadırlar kurulu gördüm,
Yâr yârın koynunu
Gül doldurup kaçan gördüm.

Oğlan devamlı olarak dervişe bu sözleri söyler ve onu yanından hiç ayırmaz. Padişah, oğlunun yanına gelir :

«Haydi oğlum, gelin seni bekler, gelini gezdirecekler».

«Gezdirecekler ama ben bu dervişle kol kola gideceğim».

Girer dervişin koluna, kol kola giderler. Geline kim bakar. Oğlan dervişe : «Söyle dervişim söyle» der, başka bir şey demez. Gerdek odasına girme vakti gelir. Oğlan derviş de odaya alır. Onu yanına oturtur, geline hiç bakmaz. Derviş de der ki : «Söyle dervişim söyle». Derviş de der ki :

Tazılar ulur gördüm,
Çadırlar kurulu gördüm,
Yâr yârın koynunu
Gül doldurup kaçan gördüm.

Nihayet gece yarısı olur. Derviş dışarı çıkmak istediğini söyler. Dışarı çıkınca derviş elbisesini çıkarır. Kendisini saçlarından asar. Oğlan da içerde bekler. Bekler ama derviş bir türlü gelmez.

Sabah olur. Oğlan odadan dışarı çıkar. Kızı dışarıda asılmış olarak görür. «Vay mersinler güzelim, sen idin de bana durumu niye anlatmadın, niye bu hale geldin? Sen öldükten sonra ben niye yaşıyayım?»

Oğlan da kızın saçı ile kendisini asar. Gelin de içerde bekler. Oğlan gelmeyince o da dışarı çıkar. Ayın on dördü gibi bir kız ve efendisi asılı. «Efendim gittikten sonra ben niye kalayım» der, o da kendisini oraya asar.

Sabahleyin padişah, erkânı, ahali hep gelirler. Bakarlara ki gelin, oğlan ve yanında da bir güzel kız asılı. Herkes ağlamaya başlar.

O sırada iki sıçan halkın arasından geçiyormuş. Sıçanlar derler ki :

«Hah, bizim dilimizden anlasalar da kuyruğumuzu padişahın oğlunun burnuna soksalar, uyanacak».

Bir kocakarı bunların dilini anlar. Tutar sıçanları, gider kuyruğunu padişahın oğlunun burnuna sokar. Oğlan hemen uyanır. Der ki :

«Beni uyandıran mersinler güzelini de uyandır-
sın».

Onun da burnuna sıçanın kuyruğunu sokarlar. Ge-
linin annesi de :

«Benim kızımı da uyandırınlar, ben kızımı alır gi-
derim» der.

Onu da uyandırırılar. Mersinler güzelinin annesi ile
babasına da haber gönderirler. Onlar da gelirler. Kırk
gün kırk gece düğün yaparlar. Bir gün, bir gece murat
alıp murat verirler. Allah cümlemizin de muradını ver-
sin.

HIYARCI KIZI

Vaktiyle bir padişah varmış. Bu padişahın hiç çocuğu yokmuş. Komşularından yaşlı bir kadın padişahın karısına demiş ki :

«Allah'a bir şey ada, çocuğun olsun».

Padişahın karısı komşu kadının dediğini yapmış, adakta bulunmuş :

«Allahım, bir çocuğum olsun, bir oluktan yağ, bir oluktan bal akıtacağım».

Cenabı Allah padişahın karısının duasını kabul etmiş. Ayı günü tamam olunca bir oğlu dünyaya gelmiş.

Aradan aylar geçmiş, padişahın oğlu büyümüş. Bir gece kadının rüyasında demişler ki :

«Çocuğun oldu, adağını yerine getir!»

Kadın, padişaha adağını söylemiş. Hemen yerine getirmeye karar vermişler. Bir teneke yağ ile bir teneke bal alarak dama çıkmışlar. Bir oluktan yağı, bir oluktan da balı akıtmaya başlamışlar. Padişahın oğlu da damda geziniyormuş.

Bu sırada komşu kadın da yağ şişesini doldurmuş, yumurta kabına da bal dolduruyormuş. Padişahın oğlu

eline bir taş alıp bal kabına fırlatmış. Kabı kırılan kadının beddua etmiş :

«Ananın babanın bir tanesisin, kıyamam. Beddua edeyim : Hıyarcı Kızın derdine uğrayasın».

Aradan zaman geçmiş, oğlan büyümüş, yirmi iki yaşına girmiş. Bir gün anasına demiş ki :

«Atımı eğretin, ben Hıyarcı Kızını bulmaya gideceğim».

Padişahın oğlu atına binip anasından, babasından ayrılmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş; bir derenin kenarına ulaşmış. Atını bağlayıp yemeğe oturmuş. Suyunu da içtikten sonra iki rekât namaz kılmış. Tam selâm vereceği sırada bir ihtiyar peyda olmuş :

«Oğlum, senin ne için geldiğini biliyorum. Sen Hıyarcı Kızının derdinden ölüyorsun».

«Evet...»

«Git, bahçenin sol tarafında bir hıyarlık var. O hıyarlardan üç tane kopar : Biri beyaz, biri sarı, biri de yeşil olsun. Evvela beyazı iki parçaya böl, «Hıyarcı Kızı» diyerek fırlat. Eğer seslenirlerse tehlike yok demektir. Sonra sarıyı üç parçaya böl, «Hıyarcı Kızı» diyerek bağır. Sonra da yeşil hıyarı dört parçaya böl. Eğer ses gelirse tehlike yok demektir. Eğer gelmezse sağında aslan, solunda kaplan peyda olacak; seni yiyecekler».

Padişahın oğlu ihtiyarın dediği bahçeye gitmiş. Beyaz, sarı ve yeşil hıyarlardan birer tane koparmış. Evvela beyaz hıyarı ikiye bölmüş, sonra da bağırmış :

«Hıyarcı Kızını...»

Hiç ses seda çıkmamış. Bu sefer sarıyı üçe bölmüş, sonra da bağırmış :

«Hıyarcı Kızını...»

Yine hiçbir ses seda çıkmamış. Son olarak elinde kalan yeşil hıyarcı dörde bölmüş, yine aynı şekilde bağır-mış :

«Hıyarcı Kızını...»

Bahçenin ortasındaki konaktan bir kız çıkıp oğla-nın yanına gelmiş. Oğlan :

«Aman hanım, ölüyorum».

«Ben de senin için ölüyorum».

«Haydi öyleyse ata binip kaçalım».

Binerler oğlanın atına, kaçıp giderler. Padişah oğ-lunun gelirken yemek yeyip su içtiği dereye çok güzel kuşlar varmış. Oğlanın canı bu kuşlardan yakalamak istemiş.

«Hanım, sen burada biraz bekle; ben gidip kuş vu-rayım».

Kız ne desin, oğlan onu bırakıp kuş peşine gitmiş. Yalnız kalan kız korkmuş, bir ağacın üzerine çıkmış. O dereye de yakındaki bir evin halayığı su doldurmaya ge-lirmiş. Kızın sudaki aksini görünce korkmuş :

«Ben hanımdan hanım, ben kadından kadın...» diye bağırarak kaçmış. Kaçarken de testileri hep kır-
mış. Ne olduğunu anlayamayan evdekiler halayığı bir daha yollamışlar. Halayık bu sefer daha dikkatlice bak-
mış suya. Bakınca da ağaçtaki kız gülmüş. Halayık ba-
şını kaldırınca kızı görmüş. Kurnaz halayık hemen bir hile düşünüp kıza yalvarmış :

«Al beni de yanına hanım kız».

Kız halayığa acımış, onu da yanına almış. Ancak halayık ağaca çıkar çıkmaz kızın başına bir toplu iğne sokmuş. Sokmasıyla da kız bir kuş olup uçup gitmiş.

Halayık ağaçta bir müddet beklemiş; oğlan gelince halayığı ağaçtan indirmiş. Bakmış ki kapkara bir kız!

«Aman hanım, sana ne oldu böyle?»

«Yalnız bırakıp gittin beni; ağaçta güneşten karardım. Dudaklarım da semizlendi».

Oğlan ne yapacağını şaşırmış, alıp halayığı ata bindirip yola koyulmuş. Babasının evine gelmişler. Anası babası oğullarının getirdiğı kıza bakmışlar, onlar da şaşı-
rıp kalmışlar :

«Aman oğlum, getireceğın bu muydu?»

«Bu değildi ama, zaten ben de bunu istemiyorum».

Padişahın oğlu canı sıkıldıkça eline tüfeğini alır ava gidermiş. O avda iken bir kuş gelmiş, babasının bahçesine konmuş. Oradan da padişaha seslenirmiş :

«Bahçeci, oğlun ne yapar?»

«Uyur».

«Uyusun da büyüsün, güllere boyansın».

Kuş tekrar sormuş :

«Halayık ne yapar?»

«Yatır».

«Yatsın da kalkmasın, konduğum dallar kurusun da kalmasın».

Zamanla ağaçlar kurumuş. Bir gün oğlan babası bahçede iken gelmiş. Bakmış ki ağaçların hepsi kurumuş.

«Baba, bu ağaçlara ne oldu da kurudu böyle?»

«Oğlum, bir kuş gelir, bana sorar, oğlun ne yapar? diye. 'Uyur' derim. 'Uyusun, uyansın, güllere boyansın' der. Sonra da 'Halayık ne yapar?' der. 'Yatır' derim., Yatsın da kalkmasın, konduğum dallar kurusun da kalmasın' der. Hep ağaçları kuruttu».

Oğlan hemen bir kafes yaptırmış, içine de bir tabak yemek koymuş. Bir gün padişah bahçede iken kuş gelmiş. Padişah :

«Gel».

Deyince kuş da kafese girivermiş. Hemen kapağı kapatılmış. Kafes doğruca oğlana gönderilmiş.

Halayık kafesteki kuşun kız olduğunu anlamış. «Geldin, başıma iş açacaksın. Seni öldürüp de kanını denize dökeceğim» diye söylenmiş.

Bir gün padişahın oğlu evde yokken halayık yalan-
cıkıktan hastalanmış. Hemen hekim getirmişler. Hekime
para vererek kandırmış. Hekim muayene ettikten sonra
 demiş ki :

«Bunun ilacı yok. Olsa olsa şu kuşun etini yiyince
 iyi olabilir».

Hemen kuşu kesmişler. Kanını da denize dökmüş-
 ler. Ancak bir damlası kapının dışına damlamış. Ora-
 da hemen bir selvi ağacı bitivermiş. Padişahın oğlu ne
 zaman bu selvi ağacının yanına gelse ağaç dallarını
 eğermiş, oğlan da dallarını okşarmış. Halayık çıktığı za-
 man da dallarını halayığa vura vura içeri kaçırtmış.
 Halayık kızmış :

«Ben seni kökünden kestirip de hamam da yaktıra-
 yım da gör».

Halayık ağacı kestirip hamamda yaktırmış. Bir ih-
 tiyar kadın da odun istemeye gelmiş. Halayık bunu kıra-
 mamış, demiş ki :

«Git, selviyi kestiler, sen de biraz odun al».

Yanmamış bir dal odun kalmış imiş. İhtiyar kadın
 da onu almış, doğruca evine gelmiş. Baltayı eline alıp
 da oduna vurunca odunun içinden bir kız sesi «ay ko-
 lum» demiş. Bir daha vurunca aynı ses «ay ayağım» de-
 miş. Üçüncü vuruşta odun yarılp içinden güzel bir kız
 çıkmış. İhtiyar kadın bu işe pek sevinmiş. Sarılıp öpüş-
 müşler. Üç gün dışarı çıkmamışlar.

Ertesi gün padişahın oğlu oradan geçerken kızı görmüş. Hemen ihtiyar kadının kapısını çalmış :

«Nine, sen bu kızı nereden buldun?»

«Sorma oğlum.»

Ama oğlan kıza âşık olmuş. Haftaya da padişahın oğlu ile halayığın düğünleri varmış. Herkes toplanınca evde kalan kızın canı sıkılmış, o da düğüne gitmek istemiş :

«Nine biz de gidelim».

Nine bu güzel kızın hatırını kıracak değil ya, gitmişler. Düğün evine gelince görmüşler ki halayık incilerini dizemiyor. Başkaları da uğraşmış, hiç kimse dizemiyor. Bu kız incileri almış, bir bir dizmeye başlamış. Bir yandan da incilere sesleniyormuş :

«Ah incilerim incilerim; dere kenarında ağaçta dizdiğim incilerim».

Halayık meseleyi anlamış, hemen hizmetçilerine emir vermiş :

«Atın şu kızı dışarı, çabuk olun!»

Bu manzarayı seyreden oğlanın kız kardeşi de ağabeyi eve gelince her şeyi bir bir anlatmış. Oğlan hemen kızın evine dünürcü göndermiş.

«Nine, kızına talibiz».

«Ben karışmam, kendisine sorayım».

Nine, gelenin padişahın oğlu olduğunu, kendisiyle evlenmek istediğini kıza söylemiş. Kız da :

«Bizim nikâhımız çoktan kıyılmıştı».

deyince iş anlaşılmış. Nine de kırk gün kırk gece düğün istemiş. Düğün yapıp bu kızı padişahın evine götürmüşler.

Oğlan halayığı çağırıp sormuş :

«At mı istersin, kılıç mı?»

«Kılıç düşman boynuna; at isterim, bineyim de seyran edeyim».

Padişahın oğlu halayığı bir ata bindirip oradan uzaklaştırmış.

Ben daha bıraktım geldim.

H I Z I R İ L E Ü Ç K A R D E Ş

Vaktiyle çok fakir bir adam varmış. Bu adam üç oğluyla birlikte çok eski bir evde yaşarmış. Evlerinin bahçesinde de üç kollu bir incir ağacı varmış.

Bir gün yaşlı adam hastalanmış. Öleceğini anlayan baba oğullarını yanma çağırıp vasiyetini yapmış :

«Oğullarım, ben öleceğim. Arkamdan evimiz için, incir ağacı için kavga etmeyin. Ağacın her kolu birinizin olacak. Meyveleri ayrı ayrı toplarsınız, satarsınız. Herkes kârına razı olsun. Evde de güle güle oturun».

Bir müddet sonra adam ölmüş. Oğullar babalarını mezarlığa götürüp gömmüşler. Daha sonra eve dönünce incir ağacını aralarında bölüşmüşler. Ağacın altında otururken düşünmeye başlamışlar :

«Yiyeceğimiz yok».

«Sanatımız yok».

«Tahsilimiz yok».

«Nasıl geçineceğiz?»

«Ne iş yapacağız?»

Düşünüp taşınmışlar, sonunda iş bulup çalışmaya karar vermişler. Her gün iki kardeş çalışmaya gidecek, üçüncüsü ise inciri beklemek için evde kalacaktı.

Bir ustanın yanında iş bulmuşlar. İlk gün büyük kardeş nöbetçi kalmış; ortanca ile küçük kardeşler çalışmaya gitmişler. Bunlar çalışmakta olsunlar, büyük kardeş evde beklerken ihtiyar bir adam eve gelmiş. Beyaz sakallı ihtiyar soğuktan tir tir titriyormuş. Selam verip oturmuş.

«Hoş geldin baba».

«Ah evlat, karnım aç, su yok; ne yapayım?»

Büyük kardeşin yanında bir dilim ekmeği varmış. Yarısını bu ihtiyara vermiş. İhtiyar :

«Nasıl yiyeyim! Katığım yok, yemeğim yok».

«Babacığım, bende de yok. İşte maşrapa, biraz su koyup batır. Şu daldan da incir toplayayım, yersin».

«Pekala, ama öteki incirler daha güzel, niçin ondan vermiyorsun?»

«Olmaz, sana ortanca kardeşimin hakkından veremem».

«Peki, ötekinden olsun».

«O da küçük kardeşimin hakkıdır. Sadece şu kol benim hakkımdır. Bu koldan istediğin kadar vereyim».

İhtiyar ister istemez razı olmuş, o koldaki incirlerden yemiş. Sonra da şükredip oradan ayrılmış.

Akşam olunca kardeşleri gelmiş. Ama onlara bu ihtiyardan hiç söz etmemiş.

Ertesi sabah ortanca kardeş evde kalmış. Büyük ve küçük kardeşleri aynı yere çalışmaya gitmişler. Onlar çalışmakta olsunlar, aynı ihtiyar tekrar gelmiş; selam verip oturmuş.

«Hoş geldin baba».

«Ah evlat, karnım aç».

Ortanca kardeş yanındaki bir dilim ekmeğin yarısını bu ihtiyara vermiş. Ancak ihtiyar ekmeği tek başına yiyemiş :

«Nasıl yiyeyim! Katığımı yok».

«Babacığım, bende de yok. Suya katık yap. şu daldan da istediğın kadar incir ye».

«Öteki kollardaki incirler daha iyi, niçin onlardan da vermiyorsun?»

«Onlar büyük ve küçük kardeşlerimin, o kollardan veremem».

Karnını doyuran ihtiyar şükredip oradan ayrılmış.

Akşam olunca büyük ve küçük kardeşler eve dönmüşler. Ortanca kardeş de bu ihtiyardan hiç söz etmemiş.

Üçüncü gün en küçük kardeş evde kalmış, ağabeyleri de çalışmaya gitmişler. Onlar çalışmakta olsunlar, aynı ihtiyar bir defa daha gelmiş. Yine selam verip oturmuş.

«Hoş geldin baba».

«Ah evlat, karnım aç, su yok; ne yapayım?»

Küçük kardeşin de yanında bir dilim ekmek varmış. Yarısını bu ihtiyara vermiş. İhtiyar :

«Nasıl yiyeyim evlat, katığım yok».

«Babacığım bende de yok. Biraz su vereyim. Şu koldan da incir toplayıp ye».

«Pekala, ama öbür kollardaki incirler daha güzel. Niçin onlardan vermiyorsun?»

«Olmaz, onlar ağabeylerime aittir, onlardan habersiz veremem».

İhtiyar da küçük kardeşin incirlerinden yemiş. Dua edip yola çıkacağı sırada geri dönmüş :

«Evladım, siz madem üç kardeşsiniz, üçünüzü de bir arada görmek istiyorum».

«Tabiî baba, görebilirsiniz».

«Ne zaman?»

«Yarın pazar, hepimiz burdayız. Hem sana yemek de pişiririz. Buyur gel».

«Pekala oğlum».

Pazar günü ihtiyar yine titreyerek gelmiş :

«Dondum, üşüyorum».

Hemen ihtiyarın üzerine ceketlerini örtmüşler. Yere de bir torba sermişler, üzerine de bir sele koymuşlar. Selenin içinde de yemek varmış :

«Buyur baba, kismet ne ise yiyelim».

«Yanında başka yiyeceğiniz yok mu?»

«Var, işte incir...»

Üç koldan da incir toplayıp getirmişler. Neyse, hep birlikte yiyip içmişler, gülüp oynamışlar. İhtiyar çok memnun kalmış. Demiş ki :

«Beni dikkatle dinleyin. Ben, sizin her istediğinizi yerine getirmeye gücü yeten birisiyim. Allah bana böyle bir kudret vermiştir».

«Peki baba sen kimsin? Nesin? Bize anlat».

«Bunu söyleyemem. Büyüğünüz hanginiz?»

«Benim».

«Dinle oğlum, şimdi sen bana her istediğini söyleyeceksin. Ben de sana dua edeceğim. Sizler de âmin diyeceksiniz».

«Bir ovanın içinde üç kuyu olsun. Biri şarap, biri kanyak, biri de zivaniya (saf alkol) dolu olsun, Bir de küçük bir fıçı isterim, içi çeşitli yiyeceklerle dolu olsun. Kuyulardakiler de, fıçidakiler de hiç bitmesin. Ben aldıkça çoğalsın».

«Peki, gelin benimle...».

İhtiyar, üç kardeşi de alıp ovaya gitmiş, başlamış dua etmeye. Üç kardeş de «âmin» diyorlarmış. Derken ovada üç kuyu açılmış. İçleri hep dolu. Fıçı da ortaya çıkmış. Onun da içi dolu...

Büyük kardeş sevinmeye başlamış, ihtiyarın elini öpmüş. Onu orada bırakıp yola devam etmişler. İhtiyar ortancaya sormuş :

«Oğlum, sen ne istersin?»

«Açık yerde bir mandıra olsun. İçinde de yüzlerce baş hayvan bulunsun. Bir eş, bir oğul, bir kız çocuk, sadık hizmetkârlar, güzel de bir ev isterim».

İhtiyar dua ederken iki kardeş de «âmin» demişler. Derken ortanca kardeşin de bütün istekleri yerine getirilmiş. O da çok sevinmiş, ihtiyarın elini öpmüş. Onu da orada bırakıp küçük kardeşle ihtiyar yola devam etmişler. İhtiyar son olarak küçük kardeşe sormuş :

«Oğlum, ya sen ne istersin?»

«Dünyada eşi bulunmayan zengin bir adamın tek kızı benim olsun».

«Peki, o kızı geçindirmek için bir şey istemez misin?»

«Zengin kızı olsun dedik ya!.. Her şeyi ondan bulacağız. Malı, parası bize kâfi gelecek. Çocuklarımız geçinecek. Onların çocukları da...»

«Pekala. Gel, ama biraz geç kaldın. Çünkü o kız sözlüdür, yarın nişanlanıyor. Nişanlısı genç, yakışıklı ve zengin bir çocuktur. Seni de nişana götüreyim. İkinizi orada imtihan edeyim. İnşallah imtihanı sen kazanır, kızı alırsın».

Ertesi gün ihtiyar ile küçük kardeş bir binanın önüne varmışlar. Birdenbire gözleri kamaştıran bir aydınlık ortalığı kaplamış. Bu sırada da ihtiyar ile küçük kardeşin elbiseleri değişivermiş. Her ikisi de birer zengin kıyafetine bürünüvermişler. Kapıyı çalmışlar.

«Nişana geldik».

«Hoş geldiniz».

Neyse, hoşbeşten sonra sıra nişana gelmiş. Bu sırada ihtiyar söze karışmış :

«Ey ahali, bir şey diyeceğim. Ben de bu kızı oğluma istiyorum. Mademki sözlü, daha nişan yapılmadı, kim kazanırsa kızı ona verelim. Kız, imtihanı kazanan gencin hanımı olsun. Kabul mu?»

Oğlan tarafı asil bir aile olduğu için «hayır» diymemiş :

«Kabul».

İhtiyar, orta yerdeki masadan iki salkım üzüm almış, birer birer delikanlılara vermiş :

«Bu üzümleri yiyeceksiniz. Geriye kalan saplarını birer çukur kazıp ekeceksiniz. Hanginizinki daha evvel büyür, ağaç olur, üzüm verirse kız onun hakkıdır».

Delikanlılar üzümleri yemişler; sonra da saplarını ekmişler. Arkasından sulamışlar. Aradan beş dakika geçtikten sonra küçük kardeşin sapı filizlenmiş. Biraz sonra da üzerinde üzümler peyda olmuş. İhtiyar hazır bulunanlara dönmüş :

«Gördünüz, benim oğlum kazandı. Kız bunun hakkıdır».

İhtiyar ile delikanlı kızı alıp oradan ayrılmışlar. Vardıkları yerde ihtiyar bunlara da güzel bir ev yapmış :

«Haydi oğlum, burada güzel güzel geçinin».

İhtiyar, üç kardeşin de isteklerini yerine getirdikten sonra oradan ayrılmış. Üç kardeş de rahat bir hayat sürmeye başlamışlar.

Aradan epey zaman geçmiş. İhtiyar bunları sınamak için kılık değiştirip yola çıkmaya karar vermiş. Evvela büyük oğlanın evine varmış. Hasta olduğunu, karnının ağrıdığını söylemiş. Bir bardak, şarap içerse iyi geleceğini anlatmaya çalışmış. Ama oğlan bunu tanıyamamış :

«Git, pis ihtiyar; ne cehennemden geldin buraya!»

Zavallı ihtiyarı kovmuş. İhtiyar hemen bedduada bulunmuş. Büyük kardeşin nesi var, nesi yoksa hepsi kaybolmuş. Kuyular kapanmış, fıçı da yok olmuş. Zavallı kardeş eski günlerine dönmüş. Böylece kötülük yapmasının cezasını çekmiş.

Oradan ayrılan ihtiyar ortanca kardeşin yanına gelmiş. Çok acıktığını, hasta olduğunu, biraz süt verirse iyi olacağını söylemiş. Bu oğlan da gelen ihtiyarın kendilerine iyilik yapan ihtiyar olduğunu anlayamamış.

«Başka işim yok da seninle mi uğraşacağım, git buradan».

Buradan da kovulan ihtiyar buna da bedduada bulunmuş. Bu da her şeyini kaybetmiş. Ne mandıra kalmış, ne de hayvan. Ortanca kardeş de eski günlerine dönmüş.

İhtiyar, son olarak küçük kardeşe gelmiş.

«Hastayım, karnım da pek aç.»

Hemen bunu içeriye almışlar. Yedirip içirmişler, rahat bir yatağa yatırmışlar.

Küçük oğlanın da üç yaşında bir oğlu varmış. İhtiyar adam ana babaya demiş ki :

«Bu çocuğu benim için keseceksiniz. Parçalara ayırıp patatesin içinde fırın kebabı yapacaksınız. Ben de yiyeceğim. Hastalığım o zaman geçecek».

Oğlan hanımının yüzüne bakmış :

«Ne dersin hanım, keselim mi?»

«İhtiyarı kırmayalım. Allah bize daha başka çocuklar da verir».

«İhtiyarın istediğini yapmışlar. Çocuğu kesip patatesin içinde fırın kebabı hazırlamışlar. Kebab fırında pişerken ihtiyar titremeye başlamış :

«Aman, barsaklarım bozuldu».

diye altına da pisleyivermiş. Karı koca bunu bir güzel yıkayıp temizlemişler, yeni elbiseler giydirmişler, tekrar bir yatağa uzandırmışlar.

Bu sırada fırından kebab kokuları gelmeye başlamış :

«Açın bakalım fırını, kebab olmuştur. Yiyelim artık».

Fırını açmışlar ki içindeki oğulları altın bir sandalyede oturmaktadır. Kur'an-ı Kerim okumakta olan oğullarını ihtiyara göstermek istemişler. Ama ihtiyar yokmuş, kaybolmuş.

«Allahım, bu işte bir hikmet var. İhtiyarı görmeyi tekrar kısmet et».

Bu sırada şiddetli bir yağmur başlamış. İhtiyar başka bir kılıkta tekrar gelmiş. İçeri almışlar, yıkamışlar, temizlemişler. İhtiyar demiş ki :

«Durun, benim temiz elbiseye ihtiyacım yok. Şimdi bana yenileri gelir».

Karı kocanm şaşkınlığını gören ihtiyar devam etmiş :

«Ben Hızırım evlat, hayır duam sizinle olsun. Ölünceye kadar yoksulluk görmeyin. Üç kardeşin içinde en hâkikatlisi sen çıktın. Kardeşlerine beddua ettim, tekrar eski hallerine döndüler. İstersen git, gör. Yine incir ağacının altında bekliyorlar. Ama senin hakkına dokunamazlar. Artık günde biri işe gider, öbürü bekler. Onlar fukarayı kayıran cinsten değilermiş. O sebepten eski hallerine döndüler. Ancak sen muvaffak olabildin. Sonuna kadar rahatça yaşayın».

Hızır böylece dua ettikten sonra yanlarından ayrı-lıp gitmiş. Bunlar da rahat bir hayat yaşamışlar.

Ben daha bıraktım geldim.

MURADINA NAİL OLMAYAN DİLBER

Zamanın birinde bir ihtiyar varmış. Bu ihtiyarın da iki kızı varmış. Bu ihtiyar oduna gider, kızlarını geçindirirmiş. Böylece geçinip giderlermiş.

Bir gün ihtiyar baba ölür. İki kız ortada yalnız başlarına kalıverirler. Bu kızlar ip eğirirlermiş. Ama usanmışlar artık eğirmeden. Büyük kız der ki :

«Ya Rabbi, biri gelip beni istese de kendisiyle evlensem».

Ertesi sabah kız bakar ki bir delikanlı eve gelmiş. Ona der ki :

«Allah'ın emriyle beni alır mısın?»

«Alırım» der oğlan da.

Hoca getirirler, nikâhı kıyarlar. Delikanlı bu kızı alır.

Küçük kız da aynı şeyleri ister : «Ya Rabbi, bir delikanlı da gelip beni istese. Yalnız güzel olsun, isterse hiçbir şey bilmesin. Ben onu çıkırığımla geçindiririm».

E, Allah'ın işi, sabahleyin güzel bir delikanlı gelmiş.

«Allah'ın emriyle beni alır mısınız?»

«Alırım».

Hoca getirirler, nikâhı kıyarlar. Delikanlı da bu kızı alır. Ama delikanlının evi yok, bir şeyi yok. Oğlan ile kız ortada kalakalırlar. Kız der ki :

«Sen iş bilmez misin?»

«Hayır, ben iş bilmem, elimden hiçbir şey gelmez».

Kız ip eğirir, gider çarşıda satar, geçinirler. Bir gün delikanlı der ki :

«Ben Lefkoşe'ye gideceğim, para kazanacağım».

Delikanlı bırakır kızı orda, çekip gider Lefkoşe'ye.

Küçük kızın doğumu yaklaşır, sancılanmaya başlar. Kız kardeşi zengin olduğu için onun evine gitmek ister, orda geçinmeye karar verir. Kız kardeşi «Ne istersin?» diye sorar. O da :

«Sancıldım, evde birisi yok. Burada doğurayım» der.

«Defol buradan; gitsin o şehirde çalışsın, sen de burada yalnız yaşayasın» diyerek kardeşini kovar. Bunun köşkünün altında da misafir kadınlar vardı. Gider, onların yanına oturur. Bu kadınlar bir şeyler okurlardı, bu kız da onlarla okumaya başlar. İçlerinden bir kız der ki :

«Anne, sor bakalım bu kız ne istiyor?». Annesi de sorar :

«Kızım, sen ne istersin?»

«Doğum sancılarım başladı. Kimsem de yok. Bu yukarıdaki benim kız kardeşimdir. Gittim de beni kovdu».

«Gel kızım buraya».

Kendi kızına da seslenir : «Kızım, gümüş sandalyeyi getir».

Bu kızı gümüş sandalyeye oturturlar. Bir de doktor çağırırlar. Kadınlardan biri der ki : «Bu çocuğun göbeğini ben keseceğim, çocuğa ne bağışlayacaksın?»

«Güldüğünde ağzından güller aksın, ben bunu bağışlarım».

Öbürüne : «Sen ne bağışlarsın?»

«Yedi mahalleden güzel kokusu duyulsun, ben bunu bağışlarım».

«Ya sen ne bağışlarsın bu çocuğa?»

«Anası bu çocuğu hergün yıkasın, suyunu karışlasın, suyu altın, cevahir olsun, bunu bağışlarım».

Çocuğun göbeğini keserler. Kız bir-iki hafta orada kalır. Hergün çocuğu yıkarlar. Orası altınla dolar. Altınları çarşıda paraya çevirirler. Kızı alıp evlerine gelir. Pirinç, şeker, her şeylerini alır.

Birkaç ay sonra kız kardeşi bunu görmeye gelir. Çocuk birazcık güler. Güller akmaya başlar.

«Çocuğu kim böyle etti?» diye sorar.

«Sen beni istemedin. Orada, senin evinin altında oturan kadınlara gittim. Orda doğurdum bunu».

«Ben de sancılandığımda gideceğim oraya, benim çocuğumu da böyle güzel yapsınlar. Yapmazlarsa kendilerini evden atacağım».

Günü gelir, o da sancılanır. Aşağıya iner, put gibi oturur. Kadınlar okur, bu hiç seslenmez. Birisi der ki :

«Anne, sor bu yedi belaya bakalım ne ister?»
O da :

«Ne istersin ya kızım?» diye sorar.

«Kız kardeşimi burada doğurttunuz ve çocuğunu güzel yaptınız. Şimdi ben de sancılandım. Doğuracağım. Eğer benim çocuğumu da öyle güzel yapmazsanız sizi buradan atacağım».

Kadın ordakilerden birine seslenir : «Peki kızım, getir semeri o yandan. Eşeğin çullarını da getir».

Oturttururlar kızı oraya, doğurttururlar.

«Sen bu çocuğa ne bağışlarsın?»

«Güldüğünde ağzından salyalar aksın».

«Sen bu çocuğa ne bağışlarsın?»

«Yedi mahalle ötedekiler kötü kokusundan yanına yanaşamasınlar».

«Ya sen bu çocuğa ne bağışlarsın?»

«Alnında eşek kılları bitsin, kessin de bitiremesin».

Çocuğun göbeğini keserler. «Hadi kızım, al çocuğunu da çık evine» derler, gönderirler.

Aradan zaman geçer, çocuklar büyür. Küçük kız altınlarla zengin olur. Konaklar yaptırır, davar alır, hizmetkârlar tutar. Bir gün kızı sorar : «Anne, benim babam yok mudur?»

«Var kızım».

«Nerdedir?»

«Lefkoşe'dedir».

Kadın hizmetkârını çağırır : «Sana bir at alacağım, para vereceğim. Lefkoşe'ye gideceksin, sokak sokak dolaşıp kocamı bulup getireceksin».

Hizmetkârını ata bindirir, Lefkoşe'ye gönderir. Hizmetkâr sokak sokak dolaşıp Hasan Bey'i sorar.

«Hasan Bey nerdedir?»

«Filan yerdedir».

Oraya gider, adam dışarı çıkar ki elbiseleri yırtık pırtık.

«Hasan sen misin?»

«Benim»

«Gel buraya. Karın haber gönderdi ki köye dönersin».

«Nereye gideceğim oğlum ben Daha ev kirasını ödeyemedim».

«Ben hepsini ödeyeceğim ve seni götüreceğim».

Gidip ev sahibini bulur, borcunu öder. Hamama götürür, yıkatır. Uruba alıp giydirir, kuşatır. Sonra köye doğru yollanırlar. Köye gelirler. Kocası köye girerken konağı görür, köyde böyle bir konak daha yok. O çeker gider doğru evinin yoluna. «Bizimki fakara idi. Nerde bulacak parayı da böyle konak yaptıracak».

Bunların geldiğini ailesi duyar, konaktan dışarı çıkarlar. Sarılıp koklaşırlar, eve giderler. Otururlar, yiyip içerler. Kadın olup bitenleri kocasına anlatır.

Bir gün padişahın oğlu ava giderken konağın önünden geçer. Kız da pencerede oturuyormuş. Kız otururken gülümser. Gülünce kızın ağzından güller akmaya başlar. Padişahın oğlu da bunu görür. Geri dönüp babasına gider :

«Aman baba, filan yerde bir kız gördüm. Güldü, gülünce ağzından güller aktı. Ben o kıza vuruldum, o kızı isterim».

«Aman oğlum, sen bir padişah oğlu olasan da gidip Hasan'ın kızını isteyemin. Ayıptır bize».

«Ama baba ben istiyorum» diye oğlu ısrar edince dünürcü gitmeye karar verirler. Giderler. Kızın anası babası «kısmetse veririz» derler.

Öbür yandan kadının kız kardeşi bunu duyar. O zengindi ya, bunu fakir biliyor, halbuki bu şimdi ondan zengin oldu. Kardeşine der ki :

«Kardeşim, ne zaman düğün kurulacak? Senin benim kızlardan başkası arabaya binmeyecek».

«Peki».

Padişah gelir, düğün kurulur, arabalar gelir. Padişahın karısı da gelir. Ama kadın arabaya kimseyi koymaz, arabaya kendi kızıyla gelin kız binecek. Arabaya binip giderler. Kız yolda susar. Öbür kız der ki :

«Sana su vereceğim ama eğer gözünün birini çıkırırsam...»

«Çıkar».

Kız parmağını sokunca gözünü çıkarır, sonra da suyu verir. Kız biraz sonra acıktığını söyler. Öbür kız der ki :

«Öbür gözünü de çıkarmamı kabul edersen sana ekmek veririm».

Kızın öbür gözünü de çıkarır ve ekmeği verir. Biraz sonra kız başka bir teklifte bulunur : «Giydiğin elbiseleri çıkar, ben de benimkileri çıkarayım. Sen bunları giy, ben seninkileri giyeyim. Olur mu?»

«Olur».

Gelinliği yeğeni giyer, yeğeninkileri de kendisi giyer.

Askere haber gider ki arabaların önüne geçin, gelin ihtiyaç giderecek diye. Asker arabaları hep bunların arabasının önüne geçer. Tesadüfen orada da bir kuyruğu varmış. Kızı bu kuyruğa atar.

Köye yaklaştıkları zaman kokudan yanaşılmaz olur. Oğlanın anası babası başlarlar konuşmaya : «Bunu bize övdüler ki mis gibi kokar diye. Şimdi ise kokudan yanaşılmıyor. Ne olacak bu hal?»

Köye iyice yaklaşırlar. Askerler arabayı itelemek için yanaşırlar, ama kokudan duramazlar. Neyse, bunu içeriye alırlar. Gece olur, padişahın oğlu yanına gider, kokudan yanaşamaz. Güldürmeye çalışır, ağzından fışkılar akar. Oğlan hayrette kalır. «Benim gördüğüm bu değil, bu başkasıdır» der. Padişahın oğlu bir türlü kızın yanına yanaşamaz.

Kuyuda bırakılan kız ağlaya ağlaya boğazına kadar gümüşle örtülür. Oradan geçmekte olan çobanın biri bir ses işitir. Köpeği de havlamaya başlar. Çoban «gideyim bir bakayım, bu ses nedir?» diye sesin geldiği tarafa doğru gider.

«İns misin, cin misin?» diye sorar.

«Ben de senin gibi bir insanım, buradan beni çıkar.»

Kız dışarı çıkınca sorar : «Ne iş yaparsın?»

«Çobanım».

«Git, bir katar deve getir, bu gümüşleri evine götür».

Çoban bir katar deve getirir. Gümüşleri ve kızını alıp evine getirir. Beş on gün kızını yıkarlar. Kız bir gün çobanın karısına :

«Anne, bir sepet getir. Güleyim de güller açsın. Gidip padişahın sarayına satasın».

«Peki kızım»

Kadın bir sepet getirir. Kız güler güler, sepet gül ile dolar. Anasına tembih eder : «Gideceksin o mahalleye, 'gül satarım, vakitsiz gül satarım!' diye bağıracaksın. Padişahın oğlunun karısı gül isterse 'parayla satmam' diyeceksin. 'Bir göze bir tutam veririm' diyeceksin. Sana yalvaracaklar. Sakın parayla satma».

Annesi alır gülleri, padişahın oğlunun evinin önüne gider :

«Gül satarım, vakitsiz gül satarım».

Kızın annesi «alalım, döşeğe koyalım. Belki padişahın oğlu gelir» der. Aşağıya seslenirler :

«Kocakarı, gel bakalım yukarı. Bakalım kaçadır güller?»

«Parayla vermem, bir göze satarım. Bir göze bir tutam gül».

«Yok canım, biz nereden göz bulacağız?» Kızı der ki :

«O kuyuda öldü gitti, ver gözü, al gülleri».

Kadın alır gözü, verir gülleri, oradan ayrılır.

Aradan bir hafta geçer. Kadın yine aynı yerde gül satmaya gider. Çünkü bilir ki gözün öbürü de ondadır. Öbür gözü de verirler, sepetiyle gülleri alırlar. Kadın gözleri alınca evin yolunu tutar.

Kadının kocası da ovadan gelir. Meseleyi ona da anlatırlar. Kız der ki : «Bir su koyun da yıkanayım, onarılayım».

Suyu koyarlar, kız yıkanır, onarılır. İki rekat namaz kılar, Allah'a dua eder. Gözlerini yerine koyar, evvelkinden âlâ olur. Kız dünyasını görmeye başlar.

Ertesi gün kız dışarı çıkar, Padişahın oğlu da tesadüfen oradan geçiyormuş. Kız oğlanı görünce gözleri yaşarır. Damlalar yere düşünce parlar, gümüş olur. O vakit padişahın oğlu geri döner, babasına der ki :

«Baba, benim istediğim kız filan çobanın evinde».

«Hiç olacak iş mi oğlum?»

«Ordadır».

Kız da padişahın oğlunun tekrar geleceğini anlar. Babasına der ki :

«Baba, yarın padişahın oğlu bana dünürücü gelecek, 'vermem' deme, 'vereceğim, fakat gelin giderken arabada yalnız gidecek' de.. Bu şartı onlara söyle».

«Peki».

Padişahın oğlu ertesi gün dünürçülüğe gelir. Çoban da «Allah'ın emriyle vereceğiz» der.

Nikâh ederler, düğün kurulur. Kızı alıp giderler. Giderlerken asker toplanır. Asker güzel kokudan mest olur. Neyse, padişahın oğlu gerdeğe girer. Karısı güller, döşegin içine güller akar. Sabah olunca öbür karısının yanına gider :

«Sen at mı istersin kılıç mı istersin?»

«Kılıç düşman boynuna, at isterim ki seyran edeyim».

Gider, iki tane yabanî kısrak bulur. Birine anasını, birine de kızını bindirir. Ayaklarını da bağlar atın altına. Bir kırbaç vurur atlara. Parçalanıp giderler.

Bıraktım onları kötü, geldim buldum sizi iyi.

AVCININ OĞLU

Bir zamanlar bir avcı varmış. Bu avcının geçimi hep avcılıktan imiş. Ava gider, avladıklarını getirir, satarmış. Böylece geçinip gidermiş.

Günün birinde bu avcı yine avlanmak için dağa gider. Önüne çıkan bir arslan bu avcıyı boğup öldürür. Akşam olunca avcı evine dönmeyince karısı kaybolduğunu anlar. Ertesi gün o da gider ormana. Orada kocasının ölüsünü bulur.

«Madem burada öldü, onu buraya gömelim» diye kararlaştırırlar. Avcıyı dağa gömerler.

Bu avcının da bir oğlu vardı. Günü gelir, bu çocuk büyür. Annesi der ki : «Oğlum, git, sen de bir sanata gir, geçinelim».

Çocuk bir dülgerin yanına gider : «Beni de yanına al da ben de bir sanat öğreneyim».

«Yok oğlum, sen git, babanın sanatını öğren».

Çocuğa iş vermezler. O da annesinin yanına gelir.

Ertesi gün bir yapıcının yanına gider : «Beni de yanına al da ben de bir sanat öğreneyim».

«Yok oğlum, sen git, babanın sanatını öğren».

O da çocuğa iş vermez. O da annesinin yanına gelir. Annesine sorar :

«Anne, babamın sanatı neydi?»

Annesi babasının sanatını bir türlü söylemez. Oğlan kızar :

«Babamın sanatını bana demezen seni öldürürüm».

Bu sözlerden korkan annesi söylemek zorunda kalır : «Oğlum, senin baban bir avcı idi. Gece gündüz avlanırdı. Getirdiklerini satar, geçinirdik».

«Peki, babam ne oldu?»

«Dağda arslan boğdu».

«Hani babamın tüfeği?»

Kadın tüfeği vermek istemez. Oğlan zorlayınca getirir, tüfeği verir. Oğlu ava giderken der ki :

«Oğlum, sakın filan dağa ava gitmeyesin».

Oğlan bir müddet o dağa gitmez, başka yerlerde avlanır. Günün birinde o dağa gitmeye karar verir, gider.

Orada bir çeşme görür. Çeşmenin yanında da bir mezar vardır. «Bu mezar herhalde babamın mezarıdır da ondan annem benim buraya gelmemi istemedi» diye düşünür.

Ertesi gün yine oraya gider. Tam mezarın yanında bir arslan görür. Çevirir tüfeğini arslana, vurur onu, yere düşürür. Hemen arslanı boğazlar, derisini yüzüp

postunu alır; köye gelir. Köye girerken vezir bunu görür. Görünce hemen gider, padişaha haber verir :

«Padişahım, avcının oğlu bir arslan postu getirdi, sana layık».

«Git, para ver ona, postu sana versin!»

Vezir oğlanın evine gelir. Oğlandan postu ister. Oğlana parayı verdikten sonra bir de tokat vurup padişahın yanına döner.

Ertesi gün oğlan yine o dağa gider. Mezarın başında başka bir arslan görür. Onu da vurur, postunu alıp getirir. Vezir bunu yine postu getirirken görür. Hemen gidip padişaha haber verir :

«Padişahım, avcının oğlu bir arslan postu daha getirdi, sana layık».

«Git, para ver ona, postu sana versin!»

Vezir oğlanın evine gelir. Oğlandan postu ister. Oğlana parayı verdikten sonra bir de tokat vurup padişahın yanına döner.

Annesi bunu görünce oğluna : «Gördün mü, ben sana o dağa gitmeyesin demedim mi» diye çıkışır.

Bir gün vezir padişaha der ki : «Padişahım, bu avcının oğlu sana, arslanların dışından bir konak kaldırsın».

«Madem o kadar avcıdır, hemen gidip söyleyin kendisine. Buraya gelsin!»

Hemen oğlanın evine gider : «Seni padişah istiyor».

Oğlan padişahın huzuruna çıkar. Padişah der ki : «Senden bir konak isterim. Her tarafı arslanların kemiğinden yapılacak. Sana kırk gün müsaade!»

Oğlan eve gelir, ama keyfi yok. Annesi sorar : «Ne oldu oğlum?»

«Keyfiyet böyle».

«A oğlum, ben sana o dağa gitme dememiş miydim. Lakin sen gittin».

Daha sonra annesi oğluna yapacağı işleri anlatmaya başlar : «Gidip padişaha dersin ki : 'Bana kırk kişi ver'. Bunlara taş kestireceksin, kırk tane yapıcı, kırk tane de dülger».

«Ama anne kırk günde kaldıracamız bu evi».

«Sana ayrıca kırk tane avcı, kırk tane kasap, kırk tulum şarap. Velhasıl yeni bir eve ne lazımsa o kadar adam versin. Hepsinden kırkar kişi versin ama».

Oğlan adamları alır, arslanların olduğu yere gider Orada bir havuz var, içi su ile dolu. Suyu boşaltırlar, içine şarapları dökerler. Öğle vakti arslanlar gelirler ki su içeler. Şarabı içince sarhoş olup yere düşerler. Hemen arslanların kafalarını keserler, alıp giderler. Oğlan kırk günde bir konak kaldırır.

Yine bir gün vezir padişaha der ki : «Padişahım, bu çocuğun kuvvetini gördün. Bu sana dünya güzeline getirsin».

«Hemen söyleyin, buraya gelsin!»

Oğlanın evine giderler : «Seni padişah istiyor».

Oğlan, kalkıp gider. Padişah der ki : «Bir kız varmış, dünya güzeli derlermiş. O kızı bana getireceksin!»

Oğlan düşünce düşünce evine gelir. Gidecek, başka çaresi yok. Tüfeğini alır. Sür sürmez misin, çıkar yola. Giderken yolda bir avcı ile karşılaşır, adını sorar.

«Benim adım Tilki Ahmet. Sen nereye gidiyorsun?»

«Irak yere gideceğim».

«Beni de götürür müsün?»

«Götürürüm».

Tilki Ahmet ile beraber yola devam ederler. Yolda bir kişi ile daha karşılaşır : «Adın nedir?»

«Benim adım Duyucu Ahmet. Siz nereye gidiyorsunuz?»

«Yolumuz uzak».

«Beni de götürür müsünüz?»

«Götürürüz».

Onu da alırlar yanlarına, yola devam ederler. Biraz gittikten sonra bir kişi ile daha karşılaşır : «Adın nedir?»

«Benim adım Sömürücü Ahmet. Siz nereye gidiyorsunuz?»

«Yolumuz uzak».

«Beni de götürür müsünüz?»

«Götürürüz».

Dördü birden yola koyulurlar. Oğlan der ki :
«Dünya güzelini padişaha getireceğiz».

«Tamam» derler. Sür sürmez misin, önlerine çıktı bir deniz. Birisi der ki : «Kız işte şu karşı taraftadır. Nasıl geçeceğiz?»

Sömürücü Ahmet der ki : «Merak etmeyin geçeceğiz».

Bir sömürür denizi, «Uf!» der. Bütün suyu içine çeker, deniz kaybolur. Karşıya geçerler. Sömürücü Ahmet suyu püskürür, deniz ortaya çıkar. Yola devam ederler. Bakarlar ki ovanın birinde, uzakta bir konak var. Oraya giderler, kapıyı çalarlar. Pencereye bir kız çıkar :

«Ne istersiniz?»

«Seni isteriz, padişaha götüreceğiz».

«Eh, bir akşamlık burada kalın, yarın bir çare buluruz».

Kalırlar orada. Kız hanayda uyur, onlar da hanayın altında. Kızın hizmetçisi der ki : «Abla, yarın bunlara neyine bahse gireceğiz?»

«Yarın yirmi kazan herse koyacağım önlerine, yirmi torba buğday ile yirmi torba tuzu da koyacağım. Karıştıracağım bunları. Yiyebilirlerse yesinler».

Duyucu Ahmet bunları duyar. Ayağa kalkar : «Bre, kalkın, keyfiyet böyle» der.

Sömürücü Ahmet : «Yat bre, o da benim işimdir».

Neyse, tekrar yatarlar. Sabah olur. Kız yirmi kazan herse ile buğday ve tuzu yığar ortaya.

«İşte, der, bu kazanlardakileri hep yiyeceksiniz. Hiçbir şey kalmayacak. Bahsimiz bahistir».

Onlar giderler. Bunlar yemeye başlarlar. Alırlar birer kaşık, fazla yiyemezler. Sömürücü Ahmet hepsini yer. «Daha varsa getirsinler» der. Kız gelir, bakar ki bir şey kalmamış.

«Tamam, bu bahsi kazandınız. Ama daha başka bahislerim var».

E, akşam olur, yatarlar. Hizmetçisi kıza yine sorar :

«Abla, yarın ne bahis koyacağız?»

«Yarın havuzu su ile dolduracağım. Suyunu içebilirlerse kazanırlar.»

Havuz da o kadar büyük ki bütün bahçeleri, bütün ovaları bir seferde sular. O kadar çok araziye su verir.

Duyucu Ahmet yine yukarı atılır : «Bre bre».

«Ne oldun be?»

«Kalkın be yukarı, keyfiyet böyle».

«Yat!» der yine Sömürücü Ahmet, «o benim işimdir».

Neyse, tekrar yatarlar. Sabah olur, kalkarlar. Kız der ki :

«İşte, orada bir havuz var. Oradaki suyun hepsini içeceksiniz. Ben geleceğim, havuza ineceğim. Pabuçlarım ıslanmayacak».

Kız gider. Sömürücü Ahmet bütün suyu içer. Kız bakar ki havuzda hiç su yok.

«Tamam, bu bahsi de kazandınız. Yarın bir bahsimiz daha var».

Akşam olur, yatarlar. Hizmetçisi kıza yine sorar :
«Abla, yarın ne bahis koyacağız?»

Dünya güzelinin uzak bir yerde bahçesi vardı. «Yarın benim bahçeme gideceğiz. Ben atın üstünde koşturacağım, hangisi koşarak beni geçerse kazanacak, geçerse ben kazanacağım».

Duyucu Ahmet yine yukarı atılır : «Bre, kalkın yukarı».

«Ne var?»

«Keyfiyet böyle».

«Yat!» der Tilki Ahmet, «ben koşturacağım onunla».

Neyse, tekrar yatarlar. Sabah olur, kalkarlar. Kız der ki :

«Ben at ile gideceğim, sizlerden de bir kişi koşacak. Bahçeden bizim eve geleceğiz. Beni geçerse o kazanacak».

«Ben gideceğim» der; Tilki Ahmet. Hareket ederler, bahçeye varırlar. Hanım atını bağlar, der ki : «Gezinelim biraz, şu portakalın altında biraz uyuyalım. Ben her gün burada yatar, dinlenirim. Dinlenelim de ondan sonra koşuya girelim».

«Tamam, der, Tilki Ahmet. Yatarlar. Tilki Ahmet uyuyakalır. Kız kalkar. Gizlice atına biner, koşuya başlar. Arkadaşları bakarlar ki kız atın üstünde koşuyor, Tilki Ahmet yok.

«Bakın bre bakalım» derler. Bakarlar ki Tilki Ahmet portakalın altında uyuyor. «Ne yapacağız?»

Avcı : «Merak etmeyin» der.

Bu arada kız da epey yol alır, nerdeyse yolu yarılayacak. Avcı tüfeğini alır eline, Tilki Ahmet'in kulağının yanına nişanlar. Atınca «Vızzz» deyip geçer, Tilki Ahmet uyanır. Kalkar bakar ki kız yarı yolda gitmekte. O da koşuya başlar. Tilki Ahmet ha bre ha bre ha bre ha bre kızı yetişir, onu geçer. Konağa kızdan evvel varır. Kız gelince :

«Eh, kazandınız. Neyse, yarın bir bahsimiz daha var. Yarınki son bahsimiz» der.

Akşam olur, yatarlar. Hizmetçi kız yine sorar :

«Abla, yarın ne bahis koyacağız?»

«Yüzüğümü götüreceğim bahçeye, bir kamışın üstüne dikeceğim. Kurşun atacağız. Kim geçirirse ortasından o kazanacak».

Duyucu Ahmet yine yukarı atılır : «Bre kalkın yukarı».

«Ne var?»

«Keyfiyet böyle».

«Yat!» der avcı, «o benim işimdir».

Neyse, tekrar yatarlar. Sabah olur, kalkarlar.

«E hanım, bahsimiz nedir?»

«Yüzüğümü götüreceğim, filan yere nişan koyacağım. Kurşun atacağız. Yüzüğün içinden kim geçirirse bahsi o kazanır».

Avcı Ahmet : «Ben atacağım» der. Giderler, yüzüğü koyarlar.

«E hanım, evvela sen at».

Kız atar, kurşun yüzüğün deliğinden geçer. Avcı Ahmet :

«Otur bakalım hanım şöyle. Ben de atacağım. Kurşun deliğin içinden geçecek, yine yüzüğün içinden geri gelip eteğine düşecek. Kabul eder misin?»

«Kabul ederim».

Avcı Ahmet nişan alır, atar. Kurşun yüzüğün içinden geçer, dönüp kızın eteğine düşer.

«Tamam, kazandınız beni. Hazırlanın, gideceğiz».

Hazırlanırlar, binerler atlarına, kız da atına biner. Bunlar da yaya, ha bre ha bre, deniz kenarına gelirler.

Kız atı vurur denize atı, geçer. Geri döner ki onlar ötede. Sömürücü Ahmet bir sömürür denizi, deniz kaybolur. Geçerler. Ahmet suyu geriye püskürür, yine deniz olur. Tekrar hareket ederler. Sür sürmez misin, derken Tilki Ahmet :

«Eh be arkadaşlar, burada buluşmuştuk. Ben gideceğim yerime. Eyvallah».

«Uğurlar olsun».

Tilki Ahmet ayrılıp gider. Kalır öbürleri. Yürü yürümez misin, derken Sömürücü Ahmet : «Eh be arkadaşlar, ben de gideceğim yerime, eyvallah».

«Uğurlar olsun».

Duyucu Ahmet de : «Be arkadaş, benim de yerim burdadır, ben de buradan gideceğim. Siz güle güle gidin» der, tokalaşırlar.

Kaldı Ahmet ile kız ve hizmetçisi. Onlar at üzerinde, Ahmet yaya olarak yola devam ederler. Sür sürmez misin, vardılar memleketin padişahına. Padişah da bunları dürbünle görmüştü. Hazırlatır bir araba, bunları getirtir. Hemen konağa çıkarlar, otururlar. Vezir :

«Gördün mü padişahım. Ben sana dünya güzeline getirecek dememiş miydim. Bak, getirdi» diye söze başlar.

«Eyidir oğlum, doğrudur söylediğin».

E, kız bilir ki bu işler vezirin başının altından çıkıyor. Kız ayağa kalkar, bir tokat vurur vezire, onu bir kedi yapar. Bir tokat da vurur padişaha, onu da bir köpek yapar. «Siz kalacaksınız bizim evimizde, evimizi bekleyeceksiniz».

Bunlar düğün, nikâh ederler. Bütün insanları toplarlar. Avcının oğlunu padişah yaparlar.

ZÜMRÜT HALKA KUŞU

Bir padişahın üç oğlu varmış. Bu padişahın oğullarının da bir bahçesi varmış. Bu bahçedeki bir ağaçta senede üç tane elma yetiştirmiş. Bir dev gider, her sene o elmaları almış.

Büyük kardeş der ki : «Ben gidip oraya oturayım, bekleyeyim. Göreyim elmaları kim alıyor».

Gider, oturur. Dev gelip elmanın birini alıp gider, fakat bu göremez. Lambasını kim söndürdü, elmayı kim aldı, gelen kimdi, bir şey göremez.

Öbür gece ortanca kardeş gider. Onun başına da aynı şeyler gelir. O da hiçbir şey göremez.

Üçüncü gece de en küçükleri gider. Yanına ispiрто alır, lamba alır. Lambayı yakıp Kuran okumaya başlar. O Kuran okurken dev gelip lambayı söndürür. Dev elmayı da alıp kaçır. Hemen lambayı yakar, kaçmakta olan devı görür. Arkasından koşup hançerler. Yaralanan dev kanını akıtarak gider. Çocuk kardeşlerinin yanına gelir. Hep beraber devin kan izlerini takip etmeye başlarlar. Bir yerde, bir taşın altında devin izlerini kaybederler. Taşı oradan kaldırmak isterler. Evvela büyük oğlan yüklenir, deviremez. Ortancası da başaramaz. Küçük kardeş der ki :

«Kaçın bakalım oradan; anamın, babamın hayır duaları benimleyse ben bu taş devireceğim».

Bir devirme devirir ki... Bakarlar ki bir kuyu açılmış. O kuyunun içinden bir sıcaklık çıkar. Büyük kardeş der ki :

«Beni indirin bakalım, ne var içinde görelim. Dev bulalım».

Belinden bir iple bağlarlar, kuyunun yarısına kadar indirirler. Büyük kardeş devin «oh» undan «yandım; yandım» diye bağırır; yukarı çekerler. Ortanca kardeş de öyle, onu da yukarı çekerler.

Sıra gelir küçüklerine. Kardeşlerine der ki :

«Ben size 'yandım' dedikçe siz beni aşağıya indirin».

İndirirler, indirirler, nihayetini bulurlar. Orada bir kapı açılır. Bakar ki bir meydanlık, bakar ki üç tane kız geliyor. Derler ki :

«Aman, sen ne arıyorsun bunun içinde? Yılan bağrını sürmez, kuş geçmez. Sen ne arıyorsun bunun içinde?»

«İşte, bir dev vardır, onu ararım».

«O dev şurada yatıyor. Bak, gözleri açıksa uyuyordur».

Oğlan bakar ki gözleri açık, parıl parıl yanar. Çeker hançerini, dev vurur.

«Öf, der dev, yiğit isen bir daha vur».

«Beni anam bir kere doğurdu, bir daha vurmam».

Dev patlar, marazından ölür. O vakit oğlan kızları alır, kuyunun ağzına gider. Bu sırada kızlar derler ki :

«Al, şu gelinliklerimiz kalsın senin yanında. Sen gelmeyince biz evlenmeyiz. Kardeşlerin sana hile yapacaklar. Senin ipini kesecekler. Sen aşağıya düşeceksin. Eğer böyle yaparlar da aşağıya düşersen oraya iki tane koç gelecek. Biri siyah, biri beyaz. Dikkat et, beyazına binersin. Beyaza binersen dünyaya çıkarsın. Karaya binersen yedi kat yer altına ineceksin».

Oğlan büyük kızın beline bir ip bağlar, büyük kardeşine seslenir :

«Al be kardeş, bu senin». Ortanca kızı da ortanca kardeşine gönderir :

«Al be kardeş, bu da senin». Küçük kızı da kendisi için çıkarır :

«Alın be kardeşler, bu da benim».

Kardeşleri küçük kızı görünce bir kötülük yapıp kardeşinin ipini keserler. Aşağıya düşünce koçları görür. Koçlar güreşmeye başlarlar. Bu beyaz koça binmek üzere uğraşırken siyah koça biniverir. Yedi kat yerin altına iner. İnince kendisini bir ovanın içinde bulur. Bir yol tutup gider. Bir su başına varır. Suyun başında da büyük bir ağaç varmış. O ağacın üzerine de Zümrüt Halka kuşu yuvasını yapmış. Bir ejderha bu-

nun yuvasına dadanmış, her sene çıkardığı yavrularını yermiş.

Oğlan ağacın altına yatıp dinlenir. Oğlan orada dinlenirken Zümrüt Halka kuşunun yavruları bağırmaya başlar. Bir de bakar ki yukarı ne görsün, kocaman bir ejderha ağaca sarılmış, çıkıyor; yuvaya çıkıp yavruları yiyecek. Hançerini atmasıyla ejderhayı ağaca mıhlar. Ejderha orada kalakalır. Oğlan da orada uykuya dalar.

Biraz sonra kuşların anası gelir. Oğlanı gördüğü gibi üzerine hücum etmeye hazırlanır. Yavruları ana-larına lisan verirler :

«Anne anne, bizi o kurtardı. Ona bir kötülük yapma!»

Çocuklar böyle deyince anaları kanatlarını açar, oğlanın üzerine gölgelik yapar. Oğlan uyanınca bakar ki bir kuş yanına iniyor. Kuş der ki :

«Dile benden ne dilersen?»

«Senin gibi hayvandan ne dileyeceğim».

«Yok, sen benim evlatlarımı kurtardın, ben de sana bir iyilik yapacağım».

«Pekala. Ben biraz dolaşıp geleyim, burada buluşuruz».

Oğlan oradan kalkar, yola koyulur. Bir memlekete varır. Bir kocakarının yanına varır. Susamıştır :

«Bana biraz su ver de içeyim».

«Ah oğlum, su yoktur. Suyun ağzında bir dev vardır, orayı tutar. Ne vakit ona bir tayın yollarlarsa o tayını yiyene kadar suyu bırakır. Kendisine bir kız veya bir erkek tayın yollarlar. Akan su da kapanın elinde kalır».

«Sonra».

«Yarın da padişahın günüdür, kızını yollayacak».

«Peki, orasını bana gösterin».

«Yarın şabah geçerken göstereyim».

Oğlan o gece orada kalır. Sabah olunca kalkarlar. Kocakarı :

«İşte, geçiyor» diye padişahın kızını gösterir.

Oğlan kızın arkasına takılır, kıza der ki : «Ben de seninle gideceğim».

«Aman, sen geriye dön, yoksa seni de yer. Beni yiyecek, sen bari kurtul».

Suyun başına varırlar. Daha devin gelme vakti değilmiş. Oraya otururlar. Kızın getirdiği yemekleri yerler. Oğlan kıza der ki :

«Biraz dizine yatıp uyuyayım. Dev gelirken beni uyandırırısın».

Oğlan yatıp uyur. Biraz sonra dev uzaktan görünür. Kız başlar ağlamaya. Oğlan da dizinde uyuyor ya, kızın gözyaşları oğlanın yüzüne damlar. Oğlan uyanır, sorar :

«Ne var?»

«İşte geliyor».

«Tamam».

Dev gelir. Gelmesiyle bakar ki bugün iki tane :

«Öf, her gün tayın bir gelirdi, bugün iki tane geldi. Belki de çok susadılar».

Oğlan hazırlanır, hemen devin önüne çıkar : «Ya Allah sana, ya Allah bana» deyip hançerini sallar. Hançer devin burnundan girip beyninden çıkar. Dev bağır-maya başlar :

«Yiğit isen bir daha vur».

«Beni anam bir kere doğurdu, bir daha vurmam».

Dev oraya düşüp kalır. Oğlan devi parçalamaya başlar. Kız koşup elini devin kanına batırır, oğlanın arkasına elinin beş parmağının nişanını koyar. Oradan ayrılıp köye dönerler.

Eee, sular akmaya başlar, ortalık suyla dolar. Şehirdekilerden biri kızı görür, hemen padişaha koşar ki müjde alsın :

«Kızınızı ben kurtardım».

Öbürü de koşar padişaha müjde almak için, bir başkası da. Şaşırlar kızı hangisi kurtardı diye. Oğlan da kalabalığın arasından sıvışıp gider kocakarının evine.

Öte yandan kız kendisini kurtaranların penceresinin altından geçmesini söyler : «Pencerenin altından

gececekler. Hangisine elmayı atarsam beni kurtaran olur».

Hepsi geçer, kız elmayı atmaz. Bir defa daha geçerler, kız yine atmaz. Bunu gören padişah der ki : «Bir başkası daha var herhalde dışarıda».

«Var bir tane daha, kocakarının evinde oturuyor».

«Hemen getirin».

Oğlanı da getirirler, o da aralarına girer. O geçerken kız elmayı «pat» diye atıverir oğlanın başına. Başkaları şikâyet ederler :

«Yanlışlık oldu, benim başıma atacaktı da ona geldi».

«Haydi baştan!»

Kız ikinci defa yine oğlanın başına atar, üçüncü defa da aynı şeyi yapar. Hemen oğlanı yukarıya alırlar. Kız der ki :

«Benim nişanım olacak üstünde. Hiç itiraz etmeyin, ben nişan yapmıştım?»

«Peki, nişanın nedir hanım?»

«Arkasında beş parmağımın kanlı izi vardır».

Hemen oğlanı soyarlar, arkasına bakarlar. «Tamamdır» derler. Alırlar oğlanı elden ayaktan kesip padişahın yanına götürürler. Padişah der ki :

«Oğlum, sen benim kızımı kurtardın, ben sana kızımı vereceğim».

«Peki. Aldım, kabul ettim, yine sana dönüp hibe ettim. Ben hiçbir şeyinizi istemiyorum».

«Hayır, ne yardım istersen ben sana yapacağım».

«Eh, lüzum ederse ararım».

Oğlan oradan ayrılıp kuşun olduğu yere gelir. Olanları anlatır kuşa. Kuş der ki : «Bana kırk tulum et, kırk tulum su getir; seni dünyaya çıkartayım».

«Tamam».

Oğlan oradan doğruca padişahın yanına gider. Padişah hemen emreder. Kırk tulum et, kırk tulum su hazırlarlar. Oğlanla beraber götürüp ağacın altına koyarlar. Kuş gelir. Oğlana der ki :

«Etleri kanadımın bir tarafına koy, öbür kanadına da suları koy. Ben sana 'Ak' dedim mi et vereceksin, 'Up' dedim mi su vereceksin. Haydi, sen de ortaya bin, seni çıkarayım».

Kuş ile oğlan oradan salınırlar. Kuş «Ak» dedikçe et, «Up» dedikçe su verir. Epey yol alırlar. Tam deliğin ağzına yaklaştıkları sırada kuş «Ak» der. Et bittiği için oğlan budundan kesip verir. Kuş bu eti ağzına alınca tanır. Yemez, ağzının içinde saklar. Kuyunun ağzından çıkınca kuş der ki :

«Haydi, yürü bakalım».

«Sen yürü, ben giderim».

«Hayır, sen yürü».

O zaman kuş ağızındaki eti çıkarır, oğlana sorar :

«Nerenden kestin bu eti?»

«İşte, şuramdan kestim».

Kuş eti oraya koyup yapıştırır, bir de yalar. Yine eskisi gibi olur :

«Haydi güle güle».

«Sana da uğurlar olsun, yavrularına git».

Oğlan yola koyulur. Karşısına bir çoban çıkar :

«Ey çoban!»

«Nedir?»

«Bana bir oğlak satar mısınız?»

«Satarım».

«Eti de senin olacak, her şeyi senin. Ben yalnız işkembesini isterim».

Çoban hemen bir oğlak boğazlar. İşkembesini çıkarır. Götürüp suda yıkar. Getirip oğlana verir. Oğlan bunu giyer, bir kel olur. Oradan yoluna devam eder. Gide gide memleketine varır. Bir terzi bulur, yanına varır. Der ki : «Beni yanına alır mısınız?»

«Ne yapacağım seni be Kel?»

«Tavuklarını olsun beklerim, bahçeye girmezler».

«Tamam be, gel buraya».

Kel orada çalışmaya başlar. Bu sırada da kızlar evlenmek isterler. Büyük kız der ki : «Ben gelinliğimi cevizin içinde isterim».

«Peki, derler, terziye söyleyelim».

Padişah terziye söyler. Terzi ceviz içindeki gelinliği nasıl yapacağını düşünerek gelir. Kel sorar :

«Ne oldun, ne düşünüyorsun?»

«Sus be Kel, beni kendi halime bırak. Benimle uğraşma».

«Bana da söyle bakalım, ben de insanım. Belki yardımcı olurum sana».

«Padişahın gelini evlenecekmiş, gelinliğini cevizin içinde istermiş».

«Hah, ben de zannettim ki mühim bir şey. Bana bir çuval ceviz alıp getir. Ben yapayım».

«Hiç olurmu be Kel?»

«Getir bakalım».

Terzi bir kasa konyak ile bir çuval ceviz getirir.

«Beni bu evin içine koyacaksın, üç gün hiç gelmeyeceksin. Üç günden sonra gelinliği almaya gel».

Bu oğlanın bir adı da Kır-Koy. Neyse bu oğlan başlar cevizlerin içini yemeğe. Terzi arasına kapıya gidip sorar.

«Ne yapıyorsun be Kır-Koy?»

«Usta, kırarım da, koyarım da».

Nihayet üçüncü günün akşamı terzi kapıya bir daha gider :

«Ne yapıyorsun be Kır da Koy?»

«Kapıyı aç da gel içeri».

Açar kapıyı, girer içeriye. Bakar ki bir gelinlik asılı, göz ile görülmez. Terziye der ki : «Gelinlik orada asılı, al da götür. Dür de koy cevizin içine»

Terzi eline alır. Bir ordan бүker, bir burdan бүker, beceremez :

«Bu cevizin içine sığar mı be?»

Oğlan gelinliği eline alır, oradan katlar, buradan бүker. Nihayet gelinliği cevizin içine yerleştirir, cevizi kapatır.

«Ama bunu açmayacaksın, götür padişaha ver».

Terzi gelinliği götürür, padişaha verir. Padişah da ona bir kalbur altın verir. Büyük oğlanın düğünü kurulur.

Bu oğlanın da bir atı vardı. Yanındaki at kıllarını yaktı mı at çıkar gelirdi. Atın üzerinde altın eğer olurdu. Oğlan da altın elbiseler giyerdi.

Herkes düğün alayına gitmeye başlar. Terzi oğlana der ki :

«Hadi be Kel, gel de alaya gidelim».

«Yok, ben gitmem. Orada hayvanlar beni basar, ezerler. Ben burada kalacağım. Tavukları beklerim».

«Peki».

Terzi gidince oğlan atın kollarını yakar, at gelir. Biner üzerine, alayın içine gider. Elbiselerini giydiği için bunu tanıyamazlar. Bir oraya gider, bir buraya gider. Düğünü olan kardeşine bir pençe vurur, düşüp ayağı kırılır. «Tutun» derlerse de bu kaçıp gider. Atını koyuverince o kaybolup gider. Oğlan da dönüp gelir. Tavukların yanına varır. O burada iken ustası gelir, buna der ki :

«Niye gelmedin? Görseydin, dünyanın şeyini yaptılar. Atı ile biri geldi, bir vurdu padişahın oğluna, oğlanın ayağı kırıldı».

«Ya usta, bak o atlı bahçemizi de viran etti. Bahçede bir dolandı, her tarafı viran etti. Korktum; beni de ezecekti, tavukluğa saklandım».

Bir müddet sonra ortanca kızın düğün hazırlığı başlar. Onun gelinliğini de bu terziye verirler. Bu başlar düşünmeye. Oğlan sorar :

«Usta, ne düşünüyorsun?»

«Padişah ortanca oğlunu evlendirecek. Gelinliği fındığın içinde ister. Öbürü cevizdi de sıgardı, bu fındık, hiç sığar mı?»

«Sığar be usta, sen bana bir çuval fındık getir, bir kasa da konyak al».

Terzi oğlanın istediklerini alır. Oğlan da gelinliği yapıp teslim eder. Terzi düğün alayına gidince oğlan da atını çağırır; bu sefer de ortanca kardeşinin ayağını kırar.

Sıra gelir küçük kıza. Padişah onu da kendisine alacak. Küçük kız da gelinliğini bademin içinde ister. Terziye gelirler. Ne yapsın, oğlanın istediği bir çuval bademi alır. Bir kasa da konyak getirir. Oğlan bunu da yapıp teslim eder. Atın kıllarını tütletir, at gelir. Binip meydana çıkar. Bunu görünce yakalamak isterler :

«Tutun tutun, yine o geldi».

Oğlan hemen atıyla gidip padişahın önünde durur. Ona bütün meseleyi bir bir anlatır. O vakit padişah buna kırk gün kırk gece baştan düğün eder. Bu oğlunu da evlendirir, kendisi de tahta oturur.

Ben de bıraktım geldim.

CEVAHİR DAĞI

Zamanın birinde bir padişah varmış. Bu padişahın da bir tek oğlu varmış. Padişahın oğlu bütün ilimleri tahsil edip bitirmiş. Babası oğluna bir sene istirahat vermiş. Oğlan nereye isterse oraya gidecek, gezip eğlenecekmiş.

Padişahın oğlu bir gün babasından izin alıp atına binerek bir kasabaya gider. Bakar ki tellâl çağırıyor. Diyormuş ki :

«Bir saatlik bir iş için bin altın».

Oğlan bunu merak eder. Tellâlin yanına sokulur :

«Baba, nedir bu bir saatlik iş?»

«Bizim padişahımızın bir saatlik bir işi vardır. Bu işi her kim yaparsa bin altın veriyor».

«Ben yaparım».

Tellâl bunu alıp padişahın huzuruna götürür.

«Oğlum, sen bu bir saatlik işi yapacak mısın?»

«Evet padişahım, yapacağım».

«Haydi, git odana, yatıp istirahat et. Bir saat sonra seni kaldırıp gideceğiz».

Oğlan gösterilen odaya gider, yatar. Ama merakından uyuyamaz. Padişah ve adamları kırk katır hazırlayıp sabaha üç saat kala oğlanı da alıp yola çıkarlar. le üzeri bir dağın eteğine varırlar. Padişah celltbaşına emreder :

«Getirdiğimiz katırlardan birini kes, hazır et!»

Cellât «başüstüne» deyip katırlardan birini keser. Karnını yarıp içindeki pislikleri temizler. Padişahın yanına varıp hazır olduğunu söyler. Padişah ile oğlan katırın yanına giderler. Padişah der ki :

«Oğlum, şu katırın karnına gireceksin, içinde bir saat kalacaksın. Bir saat sonra seni çıkartacağız. Başına ne geldi ise bize anlatacaksın. O zaman sana bin altın vereceğiz».

Padişah oğlu biraz düşünür, sonra kabul eder : «Pek kolaymış» der. Hemen katırın karnına girer. Katırın karnını dikerler. Padişah adamlarını alıp çekilir. Bir saat kadar sonra havadan gelen kartallar o leşi kpp boz dağın başına çıkarırlar. Kimisi ayağından, kimisi karnından, kimisi kulağından katır parçalarlar. Oğlan katırın karnından dışarı çıkar. Bakar ki aşağı inmek kabil değil. Dağın üzerinde insan kemiklerini görünce korkmaya başlar. Padişah aşağıdan oğlana seslenir :

«Oğlum, o parlak taşlardan aşağı at da sana yol gösterelim, aşağıya inesin».

Padişah oğlu oradaki taşlardan kaldırabildiği kadarını aşağıya atar. Kırk katır y¼k¼ olunca padişah ve adamları katırları alıp kaçarlar. Oğlan bağırmaya başlar :

«Hani yol g¼sterecektiniz?»

¼b¼rleri dinlemeyip giderler. Nihayet oğlan bir yol bulur, inip gider. Giderken bazı evler g¼r¼r. Koşarak oraya varır. Orada ak saçlı, ak sakallı bir ihtiyaar g¼r¼r. İhtiyar bunu g¼r¼nce bağırına basar :

«Aman evladım, seni Allah mı g¼nderdi?» diye sorar. Sonra da der ki :

«Ben ¼çy¼z seneden beri burada yaşarım, insan y¼z¼ g¼rmedim. Seni Allah g¼nderdi bana. Gel, ¼mr¼m¼z¼n sonuna kadar birlikte yiyip i¼elim».

Padişah oğlu korkar. «Demek ki ben burada ¼mr¼m¼n sonuna kadar kalacağım. Ama ne çare» diye d¼ř¼nmeye başlar.

Bir g¼n ihtiyaarın, kuşları yemleme zamanı gelir. Oğlanı çağırır, der ki :

«Oğlum, ben kuşları yemlemeye gideceğim, ¼ç g¼n sonra geleceğim. Al bu anahtarları, odaları gez, eğlen. Ama bu k¼ç¼k anahtarla sakın o odayı açma».

«Peki».

İhtiyar asasını alır, çekip gider. Birinci g¼n oğlan beş-on odayı gezer. İhtiyarın dediği k¼ç¼k anahtarla odayı açmaz. İkinci g¼n de ¼b¼r odaları gezer. ¼ç¼nc¼

gün oğlan kararını verir, o odayı açacak. «Madem ömrümün sonuna kadar burada kalacağım, o odayı da açayım. Bunun içinde canavar varsa beni öldürür, bir saat evvel kurtulurum».

Ve o kapıyı açar. Ne baksın, Cennet-i âlâ denilebilecek kadar güzel bir bahçe. Bahçenin içinde dünyada olan meyvalardan hiçbiri noksan değil. Yer, gezer, dolaşır. Bahçenin ortasında da bir havuz varmış. Ordan da kana kana su içer. Sonra çıkıp köşküne yatar. Aradan çok geçmeden bakar ki o havuzun üzerinde üç güvercin dolaşmaya başlar. Güvercinler döne döne havuzun üzerine inerler. O vakit bu güvercinler konuşmaya başlarlar :

«Hey kızlar, bakın bakalım etrafınıza, insan uşağı olmasın».

«İnsan uşağı ne yapacak bize; öpüp salıverecek».

Böyle deyip gülüşürler. Soyunmaya başlarlar. Üçü de kız oluverir. Bunları seyretmekte olan padişah oğlu kızların birine âşık olur. Hemen düşüp bayılır. Kızlar yıkanır, giyinirler, uçup giderler.

Üçüncü gün ihtiyar gelir. Bir de bakar ki oğlan ortada yok. Kapıların hepsi açık. Bahçenin her tarafını arar, oğlanı bulamaz. Sonra bakar ki padişah oğlu bayılmış, yatıyor. İhtiyar hemen oğlanın yüzüne su serpip ayıltır. Oğlan ayılır ayılmaz ihtiyarın ayağına kapanır :

«Baba, ben bu kızı isterim».

«Aman oğlum, onlar peri kızıdır. İnsan uşağı bunları zaptedemez».

Oğlan yine «isterim!» diye ısrar eder. İhtiyar der ki :

«Peki, benimle bir sene kal. Zamanı gelince ben kuşlarımı yemlemeye giderim. Sen de anahtarları alırsan, havuzun başına gizlenirsin. Kızlar geldiği vakit âşık olduğun kızın gömleğini alıp koynuna saklarsın. Sakın vermeyesin. Eğer verirsen kaçarsın».

Oğlan bir sene daha bekler. Senebaşı gelir. İhtiyar kuşlarını yemlemeye gider. Oğlan üçüncü gün havuzun başına saklanır. Güvercinler görünür. Dönerek aşağıya inerler. Eskisi gibi konuşmaya başlarlar. Oğlan da saklı olduğu yerde beklemektedir. Kızlar silkinip havuza indikleri zaman âşık olduğu kızın gömleğini alıp koynuna sokar. Öteki kızlar bunu görür görmez hemen gömleklerini giyip kaçarlardı. Bu kız kalır havuzda. Oğlandan gömleğini alabilmek için pek çok yalvarır. Oğlan da ihtiyardan aldığı nasihat üzere gömleği vermez. Kız anlar ki oğlanı kandırıp gömleği alamayacak, razı olur :

«Peki, madem vermiyorsun, bir tarafa çekil de sırtımı giyeyim. Artık senin oldum».

Oğlan bahçenin başka bir tarafına çekilip gider. Kız da giyinir. Kız takar kolunu oğlanın koluna, çıkarlar ihtiyarın yoluna. Bir de baksa ki ihtiyar, kendisi tek başına iken bir evlat edinmişti, şimdi de bir gelini

oldu. İhtiyar dua ederek bunları nikâhlar. Nihayet bunlar ihtiyarın yanında altı ay daha kalırlar. Oğlan kendisinin bir padişah oğlu olduğunu söyler.

«Haydi, benim babamın memleketine gidelim».

Kız belki oğlanı kandırırım diye razı olur. Çıkıp giderler. Oğlanın çıktığı dağın başına otururlar. Kız oğlanı nasıl aldatacağını düşünmeye başlar. Der ki :

«Ah sevgilim, bak, ancak bir kuş olarak buradan inebiliriz. Gel, gömleğimi ver de giyeyim. Seni de sırtıma alayım. Uçup babanın memleketine gidelim».

Oğlan gömleği vermez : «Gömleği alıp kaçacaksın, değil mi?»

Kız da anlar oğlanı kandıramayacağını, der ki :

«Peki, bin omuzuma».

Oğlan kızın omuzuna biner binmez kız bir kuş olur, uçup giderler oğlanın babasının memleketine. Babası bunlara bir konak verir. Üç gün sonra da gelen kızın neyin nesi olduğunu anlamak için yanlarına gider. Kıza sorar :

«Kızım, oğlumu istiyor musun?»

«İstiyorum».

Sonra da oğluna sorar : «Oğlum, bu kız istiyor musun?»

«İstiyorum baba».

Padişah bunları evlendirmeye karar verir. Kırk gün kırk gece devam edecek düğünün hazırlıklarına başlanır. Bütün kasaba ahâlisini çağırır. Bu arada yapı ustalarını, marangozları filan çağırıp der ki :

«Sizden kırk güne kadar bir konak isterim. İçinde her şeyi tamam olacak».

Konağın temelleri kazılır, işe başlanır. Temeller döküldükten sonra oğlan yavaş yavaş ustabaşının yanına gider. Gömleği ona verir :

«Usta, bu gömleği temelin içine koy».

Usta, gömleği temelin içine koyar. Binayı kırk günde yapıp bitirirler. Padişahın oğlu ile peri kızı bu yeni yapılan konakta gerdeğe girecekler. Bunlar gelin güvey olarak konağa girerlerken gömleğin kokusu kıza vurur. Kız hemen içeri girer, kapıları kilitler. Gömleğin olduğu yere bir tekme vurur, gömleği çıkartır. Üzerindeki gelinliği bir kenara bırakıp gömleği giyer. Üstünden de gelinliği giyer, sonra kapıları açar.

Gece olunca bunları gerdek odasına koyarlar. Padişahın oğlu içeri girince soyunma odasına geçer, orada gece elbiselerini giyerken kız bir silkinip güvercin olur. Hemen tepedeki deliğe çıkar. Oğlan bütün odaları arar, her tarafı alt üst eder, kız yok. Kollarını açıp tam dua edeceği sırada yukarı bakınca kıızı tepede görür. Oğlan yalvarmaya başlar, ama kız aşağı inmez. Cevap olarak oğlana der ki :

«Beni seversen kaçacağında Cevheri'nin kalesine gel».

Kız bunları söyler, sonra da uçup gider. Oğlan ağlayıp sızlamaya başlar. Bunu duyan bekçiler hemen padişaha haber gönderirler. Padişah gelip bakar ki kız kaçmış, oğlu yalnız kalmış.

Aradan bir gün geçer, iki gün geçer. Oğlan babasından izin alıp bir saatlik işin bin altına olduğu yere gider. Bakar ki tellâl bağırp geziyor. Hemen tellâlin yanına gider. Tellâl der ki :

«Padişahın bir saatlik bir işi vardır. Her kim yaparsa bin altın verecek».

«Ben yaparım».

Tellâl bunu alıp padişahın huzuruna götürür. Padişah buna der ki :

«Peki oğlum, git, istirahat et. Sabah erken kalkacağız».

Oğlan gidip yatar. Fakat gözüne uyku girmez. Sabaha üç saat kala oğlanı kaldırırlar. Kırk katır ile birlikte dağın eteğine giderler. Padişah cellâtbaşına emreder :

«Getirdiğimiz katırlardan birini kes, hazır et!»

Cellât «başüstüne» deyip katırlardan birini keser. Karnını yarıp içindeki pislikleri temizler. Padişahın yanına varıp hazır olduğunu söyler. Padişah ile oğlan katırın yanına giderler. Padişah der ki :

«Oğlum, şu katırın karnına gireceksin. Katırın karnını dikeceğiz. İçinde bir saat kalacaksın. Bir saat

sonra seni çıkartacağız. Başına ne geldi ise bize anlatacaksın. O zaman sana bin altın vereceğiz».

Oğlan katırın karnına girmeden evvel padişahdan parayı ister. O da :

«Çıktıktan sonra vereceğiz» deyince oğlan da der ki :

«Siz çokluksunuz, çıktıktan sonra vermezseniz ben ne yaparım?»

Oğlan meseleyi evvelden biliyor ya... Padişah bin altını vermeye mecbur kalır. Oğlan katırın karnına girer. Katırın karnını dikerler. Kartallar oğlanı katır ile birlikte yine boz dağın başına çıkarırlar. Kartallar katır parçalarlar. Oğlan katırın karnından dışarı çıkar. O vakit padişah aşağıdan çağırır :

«Oğlum, o parlak taşlardan aşağı at da sana yol gösterelim, aşağıya inesin».

Oğlan nerde bir kötü taş varsa onu atar. Padişah bakar ki taşlar kötü taş. Oğlana bir daha seslenir :

«Oğlum, sana bin altın verdim, iyi taşlardan at».

«Padişahım, bin altın geçen sefer çektiğimin emeği. Bin altın daha gönder sana iyi taş atayım».

Oğlan arkasından bir de kahkaha atar. Padişah anlar ki bu oğlan bir daha çıkmış. Katırlarını alıp doğru memleketine döner. Oğlan da yolu tutup ihtiyara gider. İhtiyar, oğlanı görür görmez kızı kaçırıldığını anlar.

Oğlan yanına varır varmaz ihtiyarın ayağına kapanır.
O da :

«Ne oldun oğlum?» der.

«Ah baba, kız kaçtı».

«Aman oğlum, onlar bu bahçeye bir daha gelmezler. Bu kaza başlarına geldiği için bir daha gelmezler».

«Yok, ben senden bu kızı isterim».

«Oğlum, benimle bir sene daha kal; alayım seni, gideyim kuşlarımı yemlemeye. Sorayım kuşlarıma, Cevheri'nin kalesini bilen varsa seni oraya göndereyim».

Oğlan ihtiyarın yanında bir sene daha kalmaya mecbur olur. Senebaşı geldiği zaman ihtiyar ve oğlan çıkıp giderler. Kuşların yanına varınca onları yedirirler. Kuşları yemledikten sonra ihtiyar bütün kuşları çağırıp sorar :

«İçinizde Cevheri'nin kalesini bilen var mıdır?»

Kuşlar ötüşürler, ağlaşırlar, söz olarak derler ki :
«Bilmeyiz».

İhtiyar ne yapsın... Oğlana der ki : «Oğlum, sana bir iyilik daha yapayım. Sana bir mektup vereceğim, bir kuş ile büyük kardeşimin yanına göndereceğim. Onun kuşlarından bilen varsa seni göndersin».

İhtiyar bir mektup yazar. Oğlanı bir kuşun sırtına bindirip gönderir. Kuş oğlanı ihtiyarın büyük kardeşi-

ne götürür Hemen mektubu verir. İhtiyar mektubu okuduktan sonra der ki :

«Peki oğlum, benimle bir sene kal, senebaşı gelince kuşlarımı yemlemeye gideceğim. Beraber gidelim. Soralım, bilen varsa seni gönderirim».

Nihayet bir sene gelip geçer. Senebaşı gelince ihtiyar ile oğlan çıkıp giderler. Üçüncü gün kuşları yemledikten sonra ihtiyar sorar :

«İçinizden Cevheri'nin kalesini bilen var mıdır?»

Kuşlar ötüşürler, ağlaşırlar; içlerinden hiç bileni çıkmaz. O vakit ihtiyar der ki : «Oğlum, bir iyilik de ben yapayım sana. Bir mektup yazayım, büyük kardeşime göndereyim seni. Onun kuşları çok büyüktür, bilen varsa seni göndersin».

Oğlanı gönderir. Padişahın oğlu bir sene de bu ihtiyarın yanında kalır. Senebaşı gelince ihtiyar kuşlarının yanına gider. Asâsını yere çakar. Bir taraftan kan akar, bir taraftan arpa, süt, bir taraftan buğday akmaya başlar. Arpayı arpa yiyen hayvanlar, sütü süt içen hayvanlar, kanı kan içen hayvanlar yiyip içmeye başlar. Bunlar yiyip içtikten sonra ihtiyar sorar :

«İçinizde Cevheri'nin kalesini bilen var mı?»

Kuşlar yine ötüşürler, ağlaşırlar; içlerinden hiç bileni çıkmaz. İhtiyar pek üzülür. Kuşları takip ederken bakar ki kuşun biri gülüyor. Der ki :

«Ne gülüyorsun?»

«Hiç».

«Hayır, bir şey vardır. Söyle».

Nihayet kuş söylemeye mecbur kalıyor : «Ben bilirim ama götüremem».

«Niçin?»

«O memleket peri memleketidir. Götürürsem onu da, beni de öldürürler».

«Nereden biliyorsun?»

«Zamanın birinde biz üç kardeş idik. Bir kesatlık geldi, annemiz nafaka bulmak için pek uzaklara gitti. Peri toprağına bastı. Hemen periler bunu esir aldılar, götürdüler peri padişahına. Ağladı sızladı 'üç çocuğum var' diye. Peri padişahı merhamet edip annemi salıverdi. Annemiz bize nasihat ederdi 'sakın peri topraklarına gitmeyin!' diye, onun için götüremem».

İhtiyar yalvarıp yakarır. Nihayet peri toprağından bir saatlik mesafede indirmeye razı olur. Kuş oğlanı omuzuna alıp uçurur. Epey bir yol gittikten sonra kuş yorulur. Bir dağın başına inip biraz istirahat ederler. Kuş oğlanı tekrar omuzuna alır, yola devam ederler. Kuş yine yorulur. Bir dağın başına daha inip istirahat ederler. Kuş oraları tanır. Oğlana der ki :

«İşte kardeş, bizim yuvamızın olduğu yer burasıdır».

Oradan tekrar havalanırlar. Epey bir yol gittikten sonra kuş yine yorulur. İstirahat etmek için inerler.

Orada beklerlerken oğlan bakar ki bir uğultudur gidiyor... Köpek uğultusu. Kuşa sorar :

«Nedir bu uğultu?»

«Burası köpek memleketidir. Köpekten başka bir şey yoktur burada».

«Aman beni buralarda bırakma».

«Korkma, seni buralarda bırakmam».

Kuş biraz dinlendikten sonra yeniden uçarlar. Epey gittikten sonra Cevheri'nin kalesinin şavkı görünmeye başlar. Kuş der ki :

«Şu ışığı görüyor musun?»

«Görüyorum».

«İşte o Cevheri'nin kalesidir. Buradan tam altı aylık yoldur. Ben seni götüreceğim. Bir saat kala indireceğim».

Bir müddet daha gittikten sonra kuş, padişahın oğlunu indirir :

«İşte» der kuş, «bu yolu tutup gideceksin». Bir saat kadar ya gideceksin, ya gitmeyeceksin; sonra peri toprağına gireceksin. Periler seni yakalayacak».

Oğlan yoluna devam eder, kuş geri döner. Oğlan peri toprağına ayak basar basmaz bir gürültüdür kopar. Periler bunu el üstüne alıp doğruca peri padişahının huzuruna çıkarırlar. Oğlan peri padişahına selam verir, derdini anlatır :

«Bu kız benim nikâhlımdır. Gerdeğe girmeden kaçtı».

Peri padişahı kızını çağırır. Kızı gelir. Kız sevgili-sini karşısında görür görmez hemen boynuna sarılır. Ağlaşırlar, gülüşürler, sevinirler. Nihayet peri padişahı bunları evlendirir. Altı ay orada kalırlar. Altı ay sonra padişah oğlu, karısına, babasından izin istemesini söyler :

«İzin al da babama gidelim».

«Peki».

Kız gider, babasına söyler. Babası da der ki :

«Peki kızım, sana izin vereyim ama üç ay kadar kal. Sonra yine gel. Benim senden başka kimsem yok».

İzin aldıktan sonra hazırlanıp oğlanın babasının memleketine gitmek üzere yola çıkarlar. Oraya varırlar. Birkaç ay da orada kalırlar. Bu arada kızın bir oğlan çocuğu olur. Çocuğun ömrü az imiş. Bir — iki yaşına gelince hastalanır. Çocuğu kurtaramazlar, çocuk ölür. Bunlar derde düşerler. Kız der ki : «Babandan izin al da benim babamın memleketine gidelim».

Oğlan babasından izin alır, çekip giderler. Yolda giderlerken yorulurlar. Otururlar bir çayın kenarına, istirahat ederler. Karısı der ki :

«Sen gözcü ol, ben inip çayda yıkanayım».

Oğlan tabancasını çekip kenara oturur. Karısı da soyunup çaya girer. İner inmez bir vahşi kurt gelir, kızı

boynundan kaptığı gibi boğar. Oğlan çeker tabancayı, kurdu öldürür.

Peri padişahı kızının öldüğünü haber alınca oraya gelir. Kızını orada yıkatıp defnettikten sonra oğlanı götürmek ister. O da :

«Ben ölünceye kadar buradan ayrılmam».

Peri padişahı çok ısrar eder, oğlan gitmez, orada kalır. Peri padişahı buna her gün yiyeceğini, içeceğini gönderir. Nihayet bir gün oğlan canından bezip canını alması için Allah'a dua eder. Duası kabul olur. Karısının öldüğü yerde can verir. Peri padişahı bunun öldüğünü de haber alır. Gelip onu da yıkatıp kızın yanına defneder. Bunlardan birinin mezarının üstünde bir gül, birinin üstünde günnasır ağacı biter. Bunlar büyüyüp birbirine sarılarak gökyüzüne çıkarlar.

Ben de bıraktım da geldim.

AĞLAYAN NAR İLE GÜLEN AYVA

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın dokuz tane kız evladı olmuş, hiç erkek evladı olmamış.

Bir gün sultan hanım yine gebe kalır. Padişah karısına der ki :

«Eğer bu doğuracağın çocuk da kız olursa hem seni, hem kızını idam edeceğim! Eğer erkek olursa seni bağışlayacağım».

Nihayet kadının vakti saati gelir, doğuracak. Ama padişahın emrinden de çekinmektedir. Hemen ebeyi çağırır, der ki :

«Yarın, bir gün doğurduğumda çocuğun kız olduğunu görürsen ne yap, yap bunu gizle. Çünkü padişah bizi idam ettirecek. Bunu yaparsan sana binlerce altın lira vereceğim».

Kadın sancılanır, ebeyi çağırırlar. Tam doğuracağı sırada bütün hizmetçileri dışarı çıkarırlar. İçeride yalnız ebe kalır. Nihayet sultan hanım doğurur. Bakarlar ki yine kız! O zaman ebe bunu gizler. Hemen padişaha haber gönderir : «Padişaha müjdeyi götürün. Sultan hanım bir erkek çocuğu doğurdu».

Padişaha haber verirler. O zaman padişah çok sevinir. Büyük şenlikler yapar. Fukaralara ziyafetler erker. Çocuğun uzun ömürlü olması için dualar ettirir. Ama gelip bakmaz, hakikaten oğlan mı, değil mi diye.

ocuk büyür, beş alt yaşına gelir. Padişah çocuğu sünnet ettirmek ister. Tabii kız çocuğu daima erkek çocuğu elbisesi giymektedir. Padişah çağırır oğlunu : «Oğlum, bu cuma günü seni sünnet ettireceğim».

ocuk kendisinin kız olduğunu bilir tabii. Hemen annesine gider. İki de ağlamaya başlarlar. ocuk anasına der ki : «Anne, sen zlme, ben babam aldatacağım. Çünkü daha yaşım küçüktür. Bana birkaç sene daha müsaade versin. Bu işi böylece kapatalım».

ocuk babasına gider. «Babacığım, sünnet tarihini biraz geriye bırakalım. Çünkü ben daha kğm. Korkarım. Bu sünnet içinden bana hiç olmazsa  dört sene müsaade et».

Padişah da oğlunu seviyor ya, «kalsın oğlum» der.

Nihayet ocuk on yaşına gelir. Babası sünnet olmasını söyler. Annesine gider. Beraberce ağlamaya başlarlar. ocuk babasını tekrar kandırabileceğini söyler. Neyse, uzatmayalım, ocuk on dört yaşına kadar sünnet olmadan gelir. Artık babasının emrine karşı da gelemmez. Bu sefer mutlaka sünnet olacaktır.

«Ne gün sünnet olacağım?»

«nmzdeki cuma günü»

O zaman padişah, e ne de olsa koca bir şehzade sünnet olacaktır, davetiyeler çıkartır, büyük büyük adamlar toplanır.

Çocuk annesine gider. O da üzüntülüdür : «Artık bu son, ne yapacağız?»

«Sen hiç üzülme anne, ben bugün kaçacağım bu memleketten. Çünkü kalırsam babam beni tanıyacak. Hem beni, hem de seni idam ettirecek. Talihime artık ne çıkarsa. Hem seni kurtaracağım, hem de kendimi. Benim için hiç üzülme».

Öğleden bir saat evvel bu kız babasının has ahırına gider. Bütün atlara bakar ve ağlar. O zaman atlardan simsiyah bir kısrak dile gelir ve çocuğa der ki :

«Kızım, ne ağlarsın?»

«Ben ağlamayayım da kim ağlasın? Mesele böyle böyle. Babam bugün beni sünnet ettirecek halbuki ben kızım. Onun için üzülüyorum. Anlarsa hem annemi hem de beni idam ettirecek».

«Hiç üzülme gel, beni eyerle ve üzerime bin. Padişah babana git. Kendisinden yarım saat müsaade iste. De ki : 'Ben şimdi sünnet olacağım.. Belki bir hafta, on beş gün yatakta kalacağım. Onun için son bir defa civar kasabayı gezeyim. Bana yarım saat müsaade ver, gezip geleyim'. Bakalım ne diyecek».

Babası bu isteği kabul eder, gezmesi için müsaade verir. Bu kız at ile gezerken kısrak şaha gelir ve memleketten dışarı çıkar. Hemen padişaha haber verirler : «Padişahım oğlun kaçıyor».

Hemen arkasından asker yollarlar, vezirler gider, kavaslar gider; hiçbirisi bir türlü yetişemez. At kaç- kaç belirsiz bir yere gider. Öğleden sonra saat üçte dörtte bir kasabaya yetişir. Kısarak der ki :

«Kızım, burada in. Sen bu memlekete gideceksin, burada kalacaksın. Şimdi benim ensemde üç tane kıl al. Ne gün başın dara gelirse bu kılları birbirine sürt. Ben hemen senin imdadına yetişirim».

At gözden kaybolup gider. Oğlan yoluna devam eder, kasabaya girer. Bir gece handa kalır. Ertesi gün kalkıp kasabayı gezmeye başlar. O gece de aynı handa misafir kalır. Ertesi gün öğleden sonra bakar ki halk akın akın bir tarafa doğru gitmektedir. Bu yabancı olduğu için hiçbir şey bilmiyor. Birkaç kişiye sorar : «Bu halk böyle nereye gidiyor?»

«Oğlum, sen buranın yerlisi değil misin?»

«Hayır, ben bu yerin yabancıyım».

«Bugün bizim padişahımızın tam onuncu senesidir. Bu akşam bir dev tarafından padişahımızın ciğeri yenilecek ve o ölecek. Padişah ölmeden evvel kendi ruhu için, kendisine rahmet okusunlar diye yemek dağıtır. Bütün halk yiyecek, oraya gidiyorlar. Onun için herkes üzüntülüdür».

Oğlan da onlarla beraber padişahın sarayına gider. Bakar ki ahçıları yemek dağıtıyor. Bu da kız ya, ahçıların yanına girer, onlara hizmet eder. O da halka yemek dağıtmaya başlar. Ama işin doğru olup olmadı-

ğını bilmemektedir. Ahçılara sorar : «Hakikaten böyle bir şey var mı?»

«Evet, bu akşam padişahımız ölecek. Bir dev tarafından ciğeri yenilecek ve ölecek. Çünkü bu memlekette bir padişah on seneden fazla yaşayamaz».

Kız, herkes dağıldıktan sonra kasabanın dışına çıkar. Atın verdiği kılları birbirine çakar çakmaz at ortaya çıkıverir. Hemen kıza sorar :

«Nedir istediğin?»

«Senden bir kılıç isterim. O kılıçla, bu akşam padişahı yemeye gelecek olan devi bir vuruşta öldüreyim».

At hemen bir kılıç verir ve der ki : «Bu kılıcı Allah'ın izniyle bir kere vuracaksın, devin başı kesilecek».

Kız kılıcı alır, beline bağlar.

Halk dağıldıktan sonra padişahı sarayın bir odasına koyarlar, yüksek bir yatağın üzerine beyazlar giydirmiş olarak uzatırlar. Padişah saatten saate ölümü beklemeye başlar. Herkes dağıldıktan sonra bu kız padişahın yattığı yatağın tam altına gizlenir, beklemeye başlar. Birkaç saat sonra, saat dokuz on sularında bir sarsıntı olur. Padişah ölü gibi yatıyor amma kız uyanık. Her taraf zelzele olmuş gibi sallanmaya başlar. O saatte tahtalar gıcırdamaya, kapılar titremeye başlar. Bu sırada kapıdan içeriye simsiyah bir bulut gibi bir dev girer ve hemen padişaha hücum eder. Tam o sırada kız gizlendiği yerden atılır ve «ya Allah» demesiyle deve

bir vurur, devin başını keser. Kız, nişan olarak da devin dilini kesip cebine koyar. Oradan çıkıp gider.

Mesele bitti ya, artık sıra sıra odaları gezmeye başlar. Bakalım bu sarayda gizli neler var diye dolaşır. Bakar ki hanım sultan bir odada kızlarıyla ağlıyor, başka odalarda cariyeler birbirleriyle konuşuyorlar, ağlaşıyorlar. Nihayet en sonda bir odaya gider, anahatar deliğinden bakar ki kırmızı giymiş bir cariyeye bir oğlanla eğlenir, güler. Yani mesele ile hiç alâkası yokmuş gibi zevk u safa eder. Kız hayret eder, «nasıl olur da bu kız bu akşam böyle sevinçlidir?» diye. Oradan uzaklaşıp yattığı yere gider, yatıp uyur.

Ertesi sabah bütün halk sarayın yoluna dökülür ki padişahın cenazesini götürüp gömsünler. Padişah da o saate kadar hiç hareket etmez, sanki ölü imiş gibi uzanıp yatar. Gelenler içeriye kan dolu olarak bulacaklarını sanırlar. Dev padişahı yiyecek ya, ondan kan akacak. Giderler, bakarlar ki padişahları sağ. Kaldırırlar. Padişah da bakar ki dev öldürülmüş. Allah'ına şükürler eder.

Padişah bu işi kimin yaptığını sorup araştırır. O zaman memleketin bütün gençleri, pehlivanları, kuvvetli olanları bahşiş alabilmek için «biz öldürdük» demek isterler. Padişahın da kızları vardı, devi öldürene istediği kızını verecekti. Herkes gider, birer mükâfat alır.

Kız da handa oturmaktadır. Derler ki : «Sen gidip padişahı bahşişini aldın mı?»

«Hayır».

«Öyleyse git de padişahın hediyeni al».

Neyse, kız kalkıp padişaha gider. Ona «geçmiş olsun» der. Padişah da ona mükâfat vermek ister. Kız : «Hayır padişahım, der, ben sizin sağlığını isterim. Ama bilesin ki bu devî ben öldürdüm».

«E, sen öldürdünse niye gizledin?»

«Eğer inanmazsan, işte devin dili, hâlâ cebimde saklarım».

O zaman padişah bunu yakınına getirir, der ki : «Benden ne dilersen dile! Hiç çekinmeden söyle. Kızlarım var, hangisini istersen vereyim. Seni güveyim yapacağım».

Kız da der ki : «Ben onüç numarada yatan kızını isterim. Hani o kırmızı elbise giyen kızını».

«Bu sarayda üçyüz tane cariye var. O kızdan başka hangisini istersen iste vereyim; o kızı isteme. Çünkü o kız senin başına büyük felâketler getirecek».

«Hayır, ben onu isterim, başka hiçbirisini istemem».

«Peki, çağırayım. Önünde bu meseleyi anlatayım bakalım ne diyecek».

Hemen bu kızı çağırırlar, kız gelir. «Kızım, bu oğlan devî öldürdü, benim canımı kurtardı. Mükâfat olarak kendisine epey şeyler vaad ettim. Ama o yalnız seni istiyor, seninle evlenmek istiyor. Ben de seni bu oğlana vermeye mecburum».

Kız babasına : «Bana bir gece müsaade et, yarın haber vereyim» der.

«Peki kızım». Sonra oğlana da der ki : «Bekleyeceğiz, bakalım yarın ne haber getirecek. Sana burada bir daire hazırlayacağım, bu sarayda kalacaksın».

«Peki».

Gece olur, herkes yattıktan sonra bu kız dairesinden çıkar. O kırmızı elbiseli kızın odasına gider, anahatar deliğinden bakar. El ayak çekildikten sonra kız odanın orta yerine bir leğen kor, içine de gülsuyu doldurur. Kendisi de yatağına çekilir, oturup beklemeye başlar. Neden sonra bir beyaz güvercin pencereye gelir ve içeri atlar. Gider, leğenin içinde yıkanır, silkinir. Sonunda gayet güzel bir delikanlı olur. Kız ile eğlenirler. Ama delikanlı kızı düşünceli görür.

«Nedir derdin? Hasta mısın yoksa? Bu akşam düşüncelisin».

«Ah sevgilim, ne yapacağız bilmem. Dün bir oğlan geldi ve devi öldürdü, hani şu padişahın ciğerini yiyecek olan devi... Padişah da kendisine büyük mükâfatlar verecekti. Hatta kızlarının hangisini isterse onu verecekti. O musibet de hiçbir şey istemedi de yalnız beni istedi. Padişah da beni ona verecek. Ben bir gece müsaade istedim, işi sana anlatayım diye. Bakalım bu işimizin sonu ne olacak?»

«Hiç merak etme, ben bunun bir çaresini bulurum. Yarın padişaha gidip diyeceksin ki : 'Şimşir ta-

rağı denilen gayet kıymetli bir tarak vardır. Gitsin, sana bu tarağı getirsin'. O tarak devlerindir. Devler onu yiyecek, o da gelemeyecek».

Ertesi gün kız padişaha çıkar : «Bu oğlan devlerin şimşir tarağını getirebilirse ben de kendisine varabilirim».

Oğlan da oradadır, bunları duyar. Padişah der ki :

«Oğlum, duydun ya. Ben sana demedim mi, gel bu kızıdan vazgeç».

«Ne isterse istesin ben getireceğim».

Oğlan kızın teklifini kabul eder. Ertesi gün kasabadan çıkar. Kısrağın kollarını tekrar birbirine çakar çakmaz at ortaya çıkıverir.

«Nedir istediğin?»

«Padişahın kızı devlerin şimşir tarağını istiyor Seni onun için çağırdım».

«Peki, sen hiç merak etme. Haydi arkama bin».

Hemen atın sırtına biner. At der ki : «Kapa gözünü».

At «aç gözünü» deyinceye kadar böyle düzlük bir yere giderler ki düzlükte kırk tane dev yatar. Orada böyle yüksek bir kavak var, o şimşir tarak da o kavakın üstünde sarkıp durur. Devler de o tarağa bakıp dururlar.

«Bak bakalım, der oğlana, devler uyuyorlar mı?»

Kız bakar. Bakar ki devlerin gözleri fincan gibi parlıyor.

«Gözleri açıksa, parlıyorsa uyuyorlardır. Hemen hazır ol. Ben kavağın yan tarafından uçacağım. Sen de tarağı kapacaksın. Ama o vakit arkana hiç bakmayacaksın. Arkandan beddua edecekler, taş atacaklar, kaya atacaklar, hiç aldırma. Yeter ki sen arkana bakma, ben Allah'ın izniyle selamete çıkarım».

Aynen atın dediği gibi olur. Atın şaha geldiği zaman oğlan kavağın yan tarafından uçarken tarağı kapar, geri dönerler. Devler uyanırlar. Arkalarından büyük kayalar, taşlar atarlar, fırtına koparırlar, hiçbirinin tesiri olmaz. Oğlan memlekete gelir, attan iner. At kaybolup gider. Oğlan da tarağı alıp padişahın huzuruna çıkar.

Ertesi gün padişah kızı çağırır. Kız gelir. «Gel kızım der» işte istediğin tarak geldi. Herhalde bu oğlana varacaksın».

Kız tarağı alır ama bir türlü cevap veremez : «Bana bir gece daha müsaade edin, yarın size haber vereyim».

O gece kız, eskiden yaptığı gibi yine leğeni gülsuyu ile doldurur ve yatağına girer. Beyaz güvercin gelir, yine yıkanıp silkinir, oğlan olur. Yine birbirlerine kavuşurlar. Ama kız yine kederli.

«Ne var ,ne oldun yine?»

«İşte o musibet oğlan istediğim tarağı getirdi, onun için padişah beni zorlar, illa bu oğlana varacak-

sın diye. Ben yine bir gece müsaade istedim. İşte sana söylüyorum».

«Hiç merak etme sevgilim, bunun işi kolaydır. Yarın padişaha gidip diyeceksin ki : 'Devlerin aynasını isterim'. Oraya gidince kabil değil gelemez».

Oğlan bunu da kabul eder. Ertesi gün memleketten dışarı çıkar. Yine kılları birbirine çakar, hemen at ortaya çıkıverir. Meseleyi kısrağa anlatır. Kısrak : «Hiç merak etme, Allah'ın izniyle bunu da getiririz».

Oğlan ata biner, atın «kapa gözünü» demesiyle gözlerini kapar. «Aç gözünü» deyinceye kadar giderler. Yine böyle bir yere gelirler. Devler bir kavağın altına yatmışlar aynaya bakıyorlar. O aynada bütün dünyayı görürlermiş. At aynayı nasıl alacağını oğlana tarif eder :

«Ben yan taraftan uçacağım, sen aynayı kap. Yine eskiden olduğu gibi arkana hiç bakma. Allah'ın izniyle kaçarız».

Ama bu kırk devden bir tanesi üç başlıydı, devlerin padişahı idi bu. Oğlan aynayı alıp kaçınca devler arkalarından taş atarlar, fırtına koparırlar, ama bunlar kaçıp giderler. Devlerin padişahı uyanıp da aynanın gittiğini görünce beddua eder :

«İlahi, eğer erkeksen kız olasın, kız isen erkek olasın».

Hemen devin dediği olur, bedduası yerine gelir. At da bu bedduayı duyduğu için kıza der ki :

«Duydun mu, bize beddua ettiler».

«Hayır».

«Bize beddua ettiler ki kız isek erkek olalım, erkek isek kız olalım».

At hemen durur : «Bakalım hakikaten erkek olduk mu, olmadık mı?»

Kendilerini kontrol ederler, ikisi de erkek olduğunu anlar. Zaten istedikleri de bu idi.

Neyse, oğlan aynayı götürüp padişaha teslim eder. Padişah da ertesi gün kızı çağırır : «İşte kızım, aynayı getirdi. Artık hiçbir diyeceğin yoktur herhalde. Hemen bu oğlana varacaksın».

O zaman oğlan rahat rahat konuşmaya başlar, artık oğlan oldu ya :

«Belki daha başka diyeceği vardır padişahım».

Bu sözleri duyan kız der ki : «Bana bir gece daha müsaade edin, bu son olacak».

O gece eski minval üzere kız yine oğlanı getirir, yine sarmaş dolaş olurlar. Kız meseleyi kendisine anlatır. Oğlan der ki :

«Hiç merak etme. Demek biz ne istersek bu yapacak. Son bir şey daha isteyeceğim, yapması kabil değil. (Çünkü bu oğlan peri padişahının oğlu idi). Kendisinden ağlayan nar ile gülen ayva ağaçlarından birer yemiş isteyeceksin. Getirebilirse o zaman onunla evleneceksin. Ama hiç merak etme bu ağlayan nar ile gü-

len ayva ağacı yalnız benim babamın bahçesindedir. Oraya kabil değil gidemez, gitse de geri dönemez».

Ertesi sabah kız padişahın huzuruna çıkar : «Bu oğlan ağlayan nar ile gülen ayva ağaçlarından birer ye-miş getirebilirse onunla evleneceğim, artık hiç itiraz etmeyeceğim».

Oğlan da padişahın yanındadır, söylenenleri du-yar. Padişah da :

«Gördün mü oğlum, sana ne belâlar getirdi. Ben sana dememiş miydim, bu kadar cariye var, bu kadar güzel kızlar var».

«Hiç merak etme padişahım, ben getireceğim».

Ertesi gün oğlan memleketin dışına çıkar. Yine kılları birbirine çakar, hemen at ortaya çıkıverir. Me-seleyi ata anlatır. At : «Hiç merak etme, bunu da geti-ririz».

Oğlan ata biner, yola çıkarlar. Yolda at kavga eden üç oğlan çocuğu görür. Ortada bir post, bir kü-lâh, bir de değnek var, onun için kavga ederlermiş. At bunların ne olduğunu bilir, anlar. Oğlana der ki :

«Aşağıya in, ne yaparsan yap bu külâhı, postu ve değneği bunlardan al».

Oğlan çocukların yanına gider, sorar : «Ne var, niye kavga ediyorsunuz?»

«Babamız öldü, bunları bize miras bıraktı. Fakat bölüşemiyoruz. Ben postu almak isterim, öbürü de is-

ter; ben külâhı almak isterim, öbürü de onu ister. Onun için kavga ederiz».

«Ben size taksim edersem razı mısınız?»

«Razıyız».

«Şimdi size bir taş atacağım, taşın düştüğü yeri göreceksiniz. Kim taşı daha önce getirirse postu alacak. Taşı ikinci defa atacağım, kim daha tez getirirse külâhı o alacak».

Çocuklar kabul ederler. Oğlan bir taş alır, bu taş elinin gittiği kadar uzağa fırlatır. Çocuklar hemen o tarafa doğru koşmaya başlarlar. Oğlan da külâhı, postu ve deyneği alıp yerine bir avuç altın lira kor. Çocuklar gelinceye kadar atına biner, uzaklaşır. Çocuklar altınları görünce daha fazla sevinirler. Bunları daha kolay taksim ederler. Neyse biz gidelim bu taraftan oğlana. At oğlanı peri padişahının memleketine götürür. Ama tam bahçeye girmez, dışında durur :

«İşte, bu önümüzdeki saraylar, bahçeler peri padişahınındır. Ağlayan nar ile gülen ayva ağacı bu bahçededir. Artık buradan öteye ben gidemem, sen gideceksin. Bu külâhı giyeceksin, kimse seni göremeyecek. Bu postun üstün~e oturup da değneği de posta vurunca post seni istediğin yere götürecektir. Git, işini yap. Ben seni burada bekleyeceğim».

Oğlan külâhı başına giyer, postun üzerine oturur ve değnekle posta vurur. «Peri padişahının sarayına» deyip hemen uçarak bahçeye girer.

Peri padişahının oğlu ağlayan nar ile gülen ayva ağacının yemişini istedikleri gün kızı da alıp babasının sarayına gelmiş. Oğlan oraya gelirse ölümünü görsün diye kızı da getirmiş.

Oğlan bakar ki peri padişahının oğlu ile kız da burada, bir odada eğleniyorlar. Öğle vakti olduğu için bunlara güzel bir ziyafet çekilmiş. Bunu kimse görmüyor ya, bu da hemen masanın bir tarafına oturur. Onların ikisi öbür taraftan yer, bu da bu taraftan. Bakarlar ki yemek eksilir. Kendi yediklerinden başka öbür taraftan da eksilir. Kız ile oğlan «bu nasıl iş?» diye şaşırıp kalırlar.

Kız da düşünceli düşünceli der ki : «Acaba bu musibet bu işi yapabilecek mi? Gelip yemişleri alıp beni götürecek mi? Bu kadar zor iş yaptırdık, bu sonuncusu. Beni götürürse artık bir daha birbirimizi hiç göremeyeceğiz. Onun için bu mendil sana hatıra olsun».

Kız gayet nakışlı bir mendil çıkarır, oğlana hediye eder. Oğlan da :

«Koy oraya, yatağın üzerine. Bu mendili senelerce saklayacağım».

Bunlar zevk u safaya dalarlar. Bizim oğlan mendili de yatağın üzerinden alır. Neden sonra kız ile oğlan mendili ararlar, mendil yok. Bunlar iyice şaşırıp kalırlar.

Onlar böyle düşünürlerken oğlan dışarı çıkar. Ağlayan nar ile gülen ayva ağacını kökünden söker. Periler de orada nöbet beklerlerdi. Ama kimse bunu görmedi. Ne vakit ağaçlar sökülür, havaya kalkar, o vakit nöbetçiler birbirine girerler. Kız ile oğlan da sarayın penceresinden olanları görürler, ama oğlanı göremezler. O külâhı giymiş, postun üstünde oturmaktadır. Peri padişahının oğlu kıza der ki :

«Bu oğlan bizden üstün çıktı. Şimdi bu ağaçları götüreceğim. Onun için o gitmeden ben seni yerine götüreyim. Artık sen ona varacaksın, onun hakkıdır».

Oğlan, kimse görmeden kızı odasına indirir. Öbür yandan da oğlan ağaçları götürüp padişaha teslim eder : «Padişahım, işte, ben meyvesini değil ağacını getirdim».

Padişah hemen kızı çağırır : «Bu oğlanı bu kadar zahmete soktun. Bu artık sonuncusu idi. Başka şeye müsaade etmeyeceğim. Yoksa başını kestiririm. Şimdi den tezi yok düğününüzü kurduracağım, sizleri evlendireceğim».

Hemen kırk gün, kırk gece düğün dernek kurulur; yemekler, ziyafetler verilir. Kırk birinci gece padişah bunları gerdeğe kor.

Onlar erdi muradına, biz de çikalım kerevetine.

EBEDEN ÖLMEZ

Evvel zamanda kalbur zamanda bir vardı, bir yoktu. İllallahtan başka kimse yoktu, bir padişah vardı. O padişah da bir dünya güzeli kıza vurulmuştu. Bütün askeriyle uğraştı, çalıştı, bu kıızı almaya muvaffak olamadı. Bu padişahın da bir oğlu vardı. Oğlan büyüdü, bu kıza vuruldu.

Oğlan bir gün babasının huzuruna çıkar, ondan yardım ister, asker ister. Bu kıızı nerede olursa olsun almaya çalışacak. Babası der ki :

«Ay oğlum, ben şimdiye kadar bütün askerimle, kuvvetimle çalıştım; bu kıızı almaya muvaffak olamadım. Sen nasıl muvaffak olacaksın?»

«Baba, ben bu kıızı almaya muvaffak olamazsam hayatımı kaybederim, bunu böyle bilesin!»

«Haydi oğlum, benden ne yardım istersen iste, vereceğim».

«Bana bir furun peksimetcik ve cep harçlığı ver, bu kıızı bulana kadar arayayım».

Padişahın da bir beslemesi vardı, adına Aslan Ali derlerdi. Oğlan bunu da yanına almak ister.

«Al oğlum. Başka bir isteğin var mı?»

«Hayır baba, senden başka hiçbir şey istemem».

Oğlan alacaklarını alır, Aslan Ali ile beraber yollara düşer. Babasının elini öperken padişah der ki :

«Oğlum, yolun açık olsun».

Yolda giderlerken Aslan Ali oğlana der ki :

«Sen benim ağabeyimsin. Ama benim verdiğim emirleri kırmayacaksın. Yoksa benim kuvvetim düşer. Ben seni ağabey olarak çağıracağım».

«Evet Aslan Ali, ben senin emrinden çıkmayacağım».

Az giderler, uz giderler, dere tepe dümdüz giderler. Gece demez, gündüz demez giderler, bir su başına varırlar. Burada biraz su içip dinlenecekler. Bunlar orada otururlarken yanlarına bir dev gelir :

«Hey arkadaşlar, bu kuş uçmaz, kervan geçmez, yılan bağırını sökmez yerde ne ararsınız? Şimdi sizi devlerin kralı görürse kulağınızdan ufak parçalara ayırıp kazana kor».

«Hah, biz de zaten bu devleri arıyorduk. Gezmemizin sebebi bunlardır».

«İşte, bu yolu alırsınız bu ağaçların içinden; ileride evler vardır. Devler bu evlerdedir. Onların yanına vardığınızda kırk kulaklı bir kazan göreceksiniz. Kırk dev bir olmazsa bu kırk kulaklı kazanı aşağı indire-

mezler. Sen bu kazanı yalnız başına indirir ve tekrar üstüne koyarsan bu kırk dev sana tabi olurlar. Her istediğini yapmaya yardım ederler».

«Peki arkadaş».

Aslan Ali bir kükrer, elindeki yüzyirmi okka ağırlığındaki topuzu bir savurur. Arkasından da bağırır :

«Öff, kırkbir devler, Aslan Ali geliyor. Topuzumu savuracağım. Kaç tane ağaç kırılırsa o kadar dev öldüreceğim».

Topuzu yüzyirmi ağacı birden kırar. Gider bakar ki ne baksın! Hep ağaçlar yerde, evler boşlukta kalmış. Gider bakar ki bir topal dev kazanı bir ucundan karıştırmakla meşgul. İçinde de yemek pişiyor. Sorar :

«Ne var, ne arıyorsunuz?»

«Sizi arıyorum. Dünya güzeli sizin elinizde mi?»

«Evet, bizim elimizdedir. Yüzyirmi metre yükseklikte bir altın kafesin içinde asılıdır. Ancak bu kırkbir devi mağlup edebilirsiniz bu kızı alabilirsiniz. Eğer bu kırkbir devi mağlup edemezseniz bu kızı katiyen alamazsınız. Askeriniz var mı? Kaç tane?»

«Bizim hiç askere ihtiyacımız yok. Biz kendi gücümüzle, kendi kuvvetimize güvenerek öcümüzü alırız».

«Kırkbir kişiye bir kişi, iki kişi karşı koyabilir mi be arkadaş?»

«Öyle kırkbir değil de yüz kırkbir daha olsa kendime güvenirim. Allah'ın kuvvetiyle sizi mağlup etmeye gücüm yeter».

«Peki. Şimdi devlerin başkanı gelecek ve size bir emir verecek».

«Ne emri?»

«Bu kırk kulaklı kazanı yalnız başına indirir, sonra da üstüne korsanız bütün devler size tabi olurlar. Yok, indiremezseniz sizi kulaktan ufak yapıp kazanda pişirecekler».

«Çekil kenara, o da neymiş. Ben böyle kırkbir kulaklı kazanı parmağımla indiririm».

Aslan Ali kazanı tuttuğu gibi yukarı kaldırır, yere indirir. Sonra tekrar kaldırıp ocağın üstüne koyar. Dev bunu görünce zangır zangır titremeye başlar. Der ki :

«Söyle arkadaş, ne söyleyeceksen söyle. Biz de kuvvetimizi senin emrine verelim. Senin sözünden hiçbir zaman çıkmayalım. Yalnız sen de bizimle kal».

«Tamam; yalnız bize kızın yerini gösterin. Ondan sonra ben sizinle kalacağım».

«Devler gelsin, hepimiz toplanalım. Ondan sonra size hangi evde olduğunu söyleyelim. Siz de o eve gidin».

«Peki».

Bütün devler toplanır, bir araya gelip oturlar. Güle güle yemeklerini yerler. Aslan Ali oğlana der ki :

«Ağabey, sen burada dur. Ben dünya güzelinin hangi evde olduğunu göreyim. Ondan sonra seni oraya götüreyim».

«Tamam Aslan Ali. Sen git, ben burada kalayım».

Dev ile Aslan Ali beraberce giderler. Giderken de öbür devlere der ki :

«Eğer ağabeyime bir kötülük yaparsanız geldiğinde hepinizin kafasını şuracıkta kesiveririm».

Bunlara bir korku verip giderken devler de yalvarırlar :

«Hayır hayır, biz ağabeyinize bir şey yapmayız. Biz sizin yolunuza kurban oluruz, size bir zararımız dokunmaz».

Giderler, bakarlar ki ne baksınlar! Yüzyirmi metre yükseklikte bir altın kafes, kafesin içinde bir kız. Kız Aslan Ali'yi görünce ağlamaya başlar. Dev der ki : «İşte dünya güzeli... Bak, Aslan Ali sana ne diyeceğim. Bu odayı aç, bu odayı da aç, ama şu odayı açma. O odanın içinde Ebeden Ölmez bir adam var. O adamı kollarından, ayaklarından, gözlerinden, tırnaklarından çiviledik, çaktık, bağladık. Bu kızı alır kaçarsa kız ondan kurtulamaz. Onun için biz hiçbir zaman bu adamı çöz-

meyiz. Bu Ebeden Ölmez'dir. Bunu parça parça et, gözlerini çıkart, ellerini kır, yine ölmez».

«Ne olacak peki?»

«Bunu çözmeyeceksin. Eğer çözersen kızı alamazsın».

«Tamam».

Aslan Ali gider, alır gelir ağabeyini. Der ki :

«İşte ağabey, yiyecekler, içecekler bu odada. Sen burada kız ile ye, iç, eğlen. Ben sonra gelir, seni ararım. Oradan da babanın ülkesine gideriz».

«Peki».

Oğlan ile kız orada beraberce kalırlar. Bir gün oğlan Ebeden Ölmez'in odasını açmak ister. Kız der ki :

«Hayır, bize emir vardır, bu odayı açmayalım».

«Açalım bakalım ne varmış».

Açarlar, bakarlar ki bir adam sakalından, ayaklarından, ellerinden, kollarından çakılı, bağlı. Başlar bunları görünce yalvarmaya :

«Aman evlatlarım beni kurtarın bu devlerin elinden. Ben de sizin gibi insanım. Beni buraya çaktılar. Beni bu azaptan kurtarın».

Bu durum padişah oğlunun zoruna gider. Der ki :

«Ben bu adamı koyuvereceğim. Ben sevaba gire-
rim, bu bana bir sevap olabilir».

Padişah oğlu kalkar; adamın ellerini, kollarını bir
iyice çözer. O çözüp koyuverirken Ebeden Ölmez kızı
kaptığı gibi kaçıp gider. Oğlan «Rabbim Allah, nereye
gitti bunlar?» deyinceye kadar onlar kaçıp giderler.
Oğlan kızı kaybettiği için çok üzülür. Marazından, kah-
rından ağlaya ağlaya âdeta ölme derecesine gelir. Bunu
da Aslan Ali'ye bildirmez.

Aslan Ali de devlerle oturur, kalkar; yer, içer. Bir
gün der ki :

«Ağabeyimize bir bakalım. Ne oldu, ne olmadı. Bu
kız ile birlikte eğlenirken bir şey olmasın».

Gider bakar ki ne görsün. Oğlan iğne ile iplik ol-
muş marazından. Kızı da kaybetmiş. Şimdi ne yap-
caklar. Devin biri der ki :

«Ah, bunu katiyen bulamazsınız. Bu gitse gitse
Pelit dağına gider. Pelit dağında bir domuz vardır, o
domuzun karnında da üç tane güvercin var. Ebeden
Ölmez'in canı işte o üç güvercindir. Biri aklıdır, biri
canıdır, biri de gözünün şavkıdır. O üç güvercini alıp
da öldürürseniz Ebeden Ölmez de ölür. Siz de bu kızı
alırsınız. Başka türlü bu adamı hiçbir zaman ele ge-
çiremezsiniz».

«Ne yapacağız şimdi?»

«Ağabey, sen burada devlerle kal. Ben yola çıkayım. Allah beni nereye çıkarırsa ben bu Ebeden Ölmez'i bulacağım, öldüreceğim. Kızı alıp sana getireceğim. Sen bu devlerin yanından hiç ayrılma. Eğer ağabeyime bir şey yaparsanız, hepinizi kulağınızdan ufak ederim».

Devler yemin ederler; ağabeylerini aç, susuz ve çıplak bırakmayacaklarına dair söz verirler. O da ağabeyini onlara emanet edip yola çıkar.

Aslan Ali az gider, uz gider, dere tepe dümdüz gider. Gece demez, gündüz demez gider. Bir gün yolda kavga eden üç kardeşe rastlar.

«Ne oldunuz be çocuklar, niye kavga ediyorsunuz?»

«Babamız öldü, anamız öldü. Bize üç eşya miras kaldı, onları taksim edemiyoruz. Onun için birbirimizle kavga ediyoruz».

«Yahu, bu eşyalar üç tanedir. Birini sen al, birini sen, birini de sen».

«Olmaz!»

«Niçin?»

«Her birinin bir hüneri vardır».

«Ne imiş bunların hünerleri?»

«Biri çirpidir, biri post, biri de topuz. Bu posta binersin, çirpiyi vurursun, topuza da dersin ki 'beni filan yere götür' yol da birdenbire oraya indirir».

«Ben size bu eşyaları taksim edeceğim, hiç kavga etmeyin».

«Seni bize Allah yolladı. Uyuştur bizi, bu belalardan kurtar».

«Şimdi ben bir taş atacağım. Bu taş gidecek, meselâ bir dönüm uzağa. Ben, bir, iki, üç deyince koşacaksınız. Hanginiz o taşı alır gelirse eşyanın üçü de onun olacak. Kabul mü?»

«Kabul!»

«Kabul!»

«Kabul!»

«Peki, taşı atıyorum. Bir, iki, üç».

Aslan Ali bir taş fırlatır, taş birbuçuk dönüm uzağa gider. Bunlar taşı almaya gidince Aslan Ali postun üzerine biner, çirpiyi vurur, topuza da «beni Pelit dağına indir» der.

Gider bakar ki ne görsün! Dünya güzeli bir evin içinde çalışıp duruyor. Bunu görünce der ki :

«Aman kaç, saklan. Seni görürse parçalar».

Kız daha sonra oğlana der ki : «Bunun canı nasıldır, bana bildir».

«O sana diyecek ki 'benim canım süpürgenin içindedir'. Sen o süpürgeyi tellerle süsle, onar. Gelince sana soracak : 'Ne yapıyorsun hanım?'. Sen de 'Süpürgeyle, senin canın ile eğlenirim efendi' diyeceksin».

Ebeden Ölmez gelince Aslan Ali saklanır. O hanımına sorar :

«Ne yapıyorsun hanım?»

«Oturuyorum işte. Yalnız başıma canım sıkılıyor. Canın nerdedir, bana söyle de eğleneyim».

«Benim canım süpürgenin içindedir».

Kızcağız alır süpürgeyi, süsler, onarır, teller meler. Ebeden Ölmez gelince bunun yaptıklarını görünce sorar :

«Hanım, ne yapıyorsun?»

«İşte, senin canım ile eğlenirim».

«Mübarek kızcağız, hiç süpürgenin içinde can olur mu? Sen de buna inandın mı?»

Kızcağız ağlamaya başlar, feryadı basar : «Bana canını söylemezsen ben de kendimi öldüreceğim».

«Vallahi hanım istersen benim canımı söyleyeyim. Benim canım Pelit dağında bir domuz vardır. O domuzun karnında da üç güvercin var, bunlardan biri benim canım, biri aklım, biri de gözümün şavkıdır».

«Peki, şimdi anladım. Demek senin canın ne sü-pürgecedir, ne de bir yerde. Senin canın domuzun kar-nındadır. Ben o domuzu nasıl bulacağım?»

«Canım sen onu boş ver. Sen benim canım ile de-ğil benim ile eğleneceksin».

Sabah olunca Aslan Ali kalkar. Postuna biner, çir-pisine vurur, topuzuna da «beni Pelit dağına, domuzun olduğu dağa indir» der. Post kendisini kaptığı gibi doğru Pelit dağına indirir. Pelit dağında da bir popaz var... Bu popazın da bir sürüsü. Dağ ikiye bölünmüş : Bir tarafında domuz, diğer tarafında da davar. Domuz da bu davarın olduğu yerdedir. Popaz Aslan Ali'yi gö-rür. Der ki :

«Benim yanıma girer misin?»

«Girerim, senin davarını çok güzel beklerim».

«Ama bir şartım var. Onu yapmazsan seni kabul ederim».

«Ne imiş şartın?»

«Bu dağa gideceksin, bu dağa da gideceksin, ama şu dağa gitmeyeceksin. Bu dağa gidersen... Orada bir yaban domuzu vardır. Bütün davarı da, seni de mah-veder. Bu öyle bir domuzdur ki hiç arkasını yere ko-yacak yoktur. Onu öldürecek kuvvete sahip kimse çık-madı».

«Peki, ben de o dağa gitmeyeceğim, diğer dağlara gideceğim».

«Haydi, gel yanıma, sabahleyin senin dağarcığını onarayım, her şeyini yapayım. Davarı alır, gidersin. Benim adım Andrey; bir de kızım var, onun adı da Hristalya».

Oğlan sabahleyin kalkar. Adamın gitme dediği dağa gider. Bakar ki bir domuz kükreyerek geliyor. Sü-rüyü de gören domuz sevinir :

«Hey be! Her gün kısmetin yok idi, bugün bin bir kısmetim geldi. Nedir bunlar?»

«Gel buraya, gel» diye Aslan Ali seslenir, «ben de seni arıyordum».

«Ne var? Bana karşı gelecek şimdiye kadar türemedi. Sen mi türedin be!»

Bir güreş yaparlar. Alt alta, üst üste; alt alta, üst üste; ne domuz onu yenebilir, ne de o domuzu. Domuz der ki :

«E, bir çirkef olsa da bir yıkansam; bir kamış kökü olsa da bir ısırsam; seni bir tutsam, iki yarsam».

Aslan Ali de bunları işitince der ki : «Popazın kızı Hristalya burada olsa, elinde de bir şişecik şarap olsa; bu şarabı bir çeksem, bir şeftali meze alsam; seni bir tutsam, iki yarsam bre domuz».

Bunlar böyle söylerken davar da karnını bir güzel doyurur, karınları şişer popaz her gün on okka süt tatarsa o gün otuz okka, kırk okka süt tutar. Oğlana der ki :

«Be arkadaş, nereye gittin de davarı böyle otlat-
tın, karınları bu kadar şiş?»

«Söylediğin yere gittim».

Bir gün, iki gün, üç gün, beş gün, her gün bunlar
orada güreşirler. Ne o onu yenebilir, ne de o onu. Da-
var da sütünü artırdıkça artırır. Popaz bir gün der ki :

«Ben bu adamı takip edeceğim. Bakalım nereye
gidiyor da davarı böyle otlatıyor. Biz on okka süttten
çıktık seksen okka süte. Herhalde bunun içinde bir hik-
met vardır».

Ertesi gün Aslan Ali davarı alıp yola çıkınca popaz
da gizlice peşinden takip etmeye başlar. Bakar ki ne
baksın. Oğlan domuzun dağına çıkıyor. Korkmaya baş-
lar : «Aman Allahım, domuz onları da yiyecek, bizi de».

Nihayet gider, bir anzoravargalı bir varga bulur,
onun içine sokulur. Bakar ki ne baksın. Bir domuz çık-
tı oradan, geliyor. Oğlanla güreşirler Alt alta, üst üste,
alt alta, üst üste. Ne o domuzu yenebilir, ne de domuz
onu.

Domuz der ki :

«E, bir çirkef olsa da bir yıkansam; bir kamış kö-
kü olsa da bir ısırsam; seni bir tutsam, iki yarsam».

Aslan Ali de der ki : «Popazın kızı Hristalya bura-
da olsa, elinde bir şişecik şarap olsa; bu şarabı bir çek-
sem, bir şeftali meze alsam; seni bir tutsam, iki yar-
sam bre domuz».

Daha sonra Aslan Ali davarı önüne katar, yola koyulur. Popaz da gizlice onun arkasından gelir. Popaz, Ali'nin dediklerini işitince ertesi gün yine gitmeye karar verir. Aslan Ali davarı alıp giderken kızını çağırır :

«Hristalya, haydi kızım, bir güzel giyin kuşan. Bir şişe de şarap al, birlikte dağa çıkacağız».

«Aman baba, bizi domuz yer».

«Hiç korkma kızım».

Popaz ile kızı Aslan Ali'nin arkasından giderler. Oğlan ile domuz saatlerce güreşir. Alt alta, üst üste; alt alta, üst üste. Ne o onu yenebilir, ne de o onu. Ayrılacakları zaman domuz der ki :

«E, bir çirkef olsa da bir yıkansam; bir kamış kökü olsa da bir ısırsam; seni bir tutsam, iki yarsam».

Aslan Ali de der ki : «He bre domuz! Popaz'ın kızı Hristalya burada olsa, elinde bir şişecik şarap olsa; bu şarabı bir çeksem, bir şeftali meze alsam; seni bir tutsam, iki ayırsam».

Tam bu sırada popaz kızıyla beraber ortaya çıkar :

«İşte oğlum, kızım buradadır. Şarabı çek; al, şeftalisini de meze yap. Şu domuzu da bir yar».

Aslan Ali şarabı çeker, Hristalya'dan da bir şeftali alır. Sonra domuzu yere vurur, ikiye ayırır. Domuz bu-

rada ikiye bölününce Ebeden Ölmez olduğu yerde hastalanır :

«Ah! Çok fena hasta oldum hanım» der.

Aslan Ali domuzun karnını yarar, bakar ki ne bak-sın. Bir altın kafes içinde üç tane beyaz güvercin. Bun-lar güvercinleri alıp dönerler.

Ertesi sabah Aslan Ali yola çıkmak ister. Popaz bu-na kızını, malını mülkünü, neyi varsa vermek ister. As-lan Ali hiçbirini kabul etmez. Der ki :

«Hiçbir şey istemem, hepsi senin olsun. Ben do-muzu öldürdüm, kimseye söyleme, başkaları buraya gelmesin».

Domuzun korkusundan oraya kimseler gelemezdi. Aslan Ali kendisi için hazırlanan yiyecekleri alır. Hır-s-talya da hatıra olarak iki şeftali verir. Uzatmayalım, Aslan Ali güvercinleri alır, yola çıkar. Ebeden Ölmez de can çekişmeye başlar. Ali postunu koyduğu yere gider, üstüne biner. Çirpisini vurup topuzuna der ki : «Pos-tum, beni Ebeden Ölmez'in olduğu odaya indir!»

Post, bir vuruşta bunu alır, doğrudan doğruya Ebe-den Ölmez'in odasına indirir. Bakar ki ne görsün Ebe-den Ölmez yatakta hasta yatıyor. Aslan Ali güvercinin birini göstererek sorar :

«Hey arkadaş! Bu neyindir?»

«Aman arkadaş, bu benim aklımdır. Öldürme, aklım gidecek».

«Seni gidi köpek seni».

Aslan Ali böyle deyip çektiği gibi güvercinin kafasını koparıverir. Ebeden Ölmez'in aklı başından oynamaya başlar. Aslan Ali yine sorar :

«Bu neyindir?»

«Bu gözümün şavkıdır. Aman, bunu olsun bana bağışla».

«Hay köpek hay».

Aslan Ali böyle deyip güvercinlerden birinin daha kafasını koparır.

Ebeden Ölmez'in gözlerinin şavkı da kaçır. Aslan Ali yine sorar :

«E, bu neyindir?»

«Aman, canımı olsun bağışla».

Ebeden Ölmez, Aslan Ali'ye o kadar yalvarır ki olursa o kadar olur. Aslan Ali de çektiği gibi sonuncu güvercinin de kafasını koparır. Öbür yandan Ebeden Ölmez canını teslim eder, kızcağız da serbest hayata kavuşur. Aslan Ali kıza der ki :

«Haydi kızım, gel, bu posta bin. Devlerin olduğu yere gidelim. Ağabeyim orda bizi bekliyor».

Kızı postun üstüne bindirir, kendisi de biner, çirpisini vurur. Topuzuna der ki : «Postum, bizi kırkbir devin olduğu yere indir!»

Post bunları aldığı gibi devlerin olduğu yere indirir. Bakar ki ne görsün. Oğlan iğne ile iplik olmuş. Devler bunun başına toplu sokmuşlar, onu öldürmek istiyorlar. Bunu gören Aslan Ali bir kükrer, bir kükrer ki bütün devler akıllarını kaybedeyazırlar. Der ki :

«Ağabeyimin başına bu felaketi getirdiniz. Hemen bunu defetmeye bakın. Yoksa hepinizi geberteceğim».

Devler oğlanın başından topluları çıkarmaya başlarlar. Padişahın oğlu da rahata kavuşur. Kızı da alırlar, bindirirler atın üzerine, yola koyulurlar.

Padişah da oğlunun geldiğini işitir. Derler ki :

«Oğlun dünya güzeli ile geliyor».

Baba oğlunu kıskanmaya başlar. Kendi kendine der ki : «Ben bu oğlumu öldüreyim, kız bana kalsın. Nasıl öldüreyim ben bunu... Bir araba yollayayım altından. İçinde de zehir olsun, oğlan ölsün».

Aslan Ali de kuşların dilinden, hayvanların dilinden anlardı. Padişahın oğlu Aslan Ali'nin yanına gelir. Der ki :

«Haydi arabaya binelim».

«Hayır, biz yaya gideceğiz, biz bu arabaya binmeyeceğiz».

«Olmaz! Biz babamıza karşı mı geleceğiz».

Kuşlar da kendi aralarında konuşuyorlardı. Biri der ki : «Bizim dilimizden anlayan bunları başkasına söylerse beline kadar taş olsun». Aslan Ali de bunu işittiği için söylemek istemez.

«Ağabey, sebebini sana söylerim, ama beni yitirirsin».

«Hayır, sen babamın emrinden çıkıyorsun, sen bana kastediyorsun».

«Ben senin için bu kadar uğraştım. Bu kızı alıp sana teslim ettim. Kastedecek olsaydım o zaman ederdim. Kızı vermez, kendim alırdım. Ama ağabeyim olduğun için ben sana münasip gördüm. Ben sana sebebini söyleyemem. Gel, arabaya girmeyelim».

«Hayır, gireceğiz».

«Peki, girelim. Ama araba zehirlidir; girersek sen öleceksin. Kız da babana kalacak. Onun için arabaya girmeyelim diyorum».

Aslan Ali bunları söylediği için beline kadar taş olur. Arabayı göğüslediği gibi kırıp geçer. İçine de kimse giremez. Memlekete yaklaşırken padişah iki tane yüzük gönderir. Biri kıza, diğeri de oğluna. Yüzüklerin üzerlerinde adları yazılı... Oğlana gönderilen yüzük zehirlidir, parmağına takarsa ölecek.

Kuşlar geçerken konuşurlar : «Padişah oğlu bileydi de yüzüğü parmağına komayaydı. Yüzük zehirlidir, ölecek».

Aslan Ali de bunları işitir. Ama bu sözleri başkasına söyleyen taş olacak. Padişahın oğluna der ki :

«Bu yüzüğü parmağına koymayacaksın. Biz istersek bunun gibi yüzük yaptırabiliriz. Babanın yolladığı bu yüzüğü takmayacaksın».

«Niçin?, Biz babamızın gönderdiği yüzüğü inkâr mı edeceğiz. Bunların birini kız için, birini de benim için gönderdi. Nişan yüzüklerimiz».

«Hayır, takmayacaksın. Bu senin için değildir. Bu yüzük sana bir fenalık getirecektir».

«Ben babamın verdiği emri yerine getireceğim».

«Eğer o yüzüğü takarsan öleceksin, zehirlidir. Kız babana kalacak».

Aslan Ali bunu söyler söylemez taş oluverir.

Oğlan da kuşların konuşmasını işitir. Kuşlar derler ki : «Padişahın oğlu bilseydi de bir kurban kesip kanını başına akıtsaydı Aslan Ali'nin; o, eskisi gibi olurdu».

Padişahın oğlu hemen bir kurban bulup keser. Kanını Aslan Ali'nin başına akıtır. Aslan Ali yine eskisi gibi olur. O zaman padişahın oğlu da işi anlar, babası

da kıza âşıktır. Hem de oğlunu öldürmek isteyecek kadar. Oğlan hemen Aslan Ali'ye emir verir :

«Padişahı öldür, emrediyorum».

Aslan Ali bir hançerde padişahı öldürür. Oğlan ile dünya güzeline kırk gün, kırk gece düğün yaparlar. Aslan Ali ağabeyini evlendirir.

Ben de bıraktım da geldim.

S O N S Ö Z

Türk masal araştırmalarının isteğe uygun bir şekilde yapılabilmesi için, elimizde bol miktarda masal metninin bulunması gerekmektedir. Anadolu'da derlenen masalların sayısı böyle bir araştırmaya yetecek miktara ulaşmış sayılabilir. Arşivlerde, mezuniyet ve doktora tezlerinde, illerin folkloru ile ilgili kitaplarda, dergilerde, vs. de yer alan oldukça değerli metinlerin yanında, bunlarla mukayeseye esas olacak diğer Türk coğrafyalarından derlenmiş metinlerin azlığı dikkati çekmektedir. Batı Trakya, Azerbaycan, Kerkük, Kıbrıs gibi yakın bölgelerdeki derlemeler her zaman için kâfi gelmemektedir. Özellikle bu kitabın konusu olan Kıbrıs'ın masalları üzerine yapılmış hiçbir çalışma neşredilmemiş denilse yeridir. Bir kitapta, diğer malzemelerin yanında iki metne yer verilmiş olması bu durumu değiştirmez. Bazı üniversitelerimizde yaptırılan talebe tezlerindeki dil ve halk edebiyatı malzemeleri arasında son derece değerli masal metnlerinin varlığı, bizi bu sahada her tabakaya hitap edecek bir metin neşrine sevketmiştir.

Bir ağız araştırmacısı dikkatiyle derlenip yazıya geçirilmedikten sonra, metinlerin, dil özelliklerine yüzde yüz bağlı kalınarak neşredilmesine taraftar olmadı-
ğ

mız için, masallarda görülen bazı unsurların tarafımızdan metne alınmadığını belirtmek isteriz. Üç beş kelimelik bir cümlede birden fazla «dedi» veya « demiş» sözünün kullanılması, bir halk edebiyatı malzemesi olarak verdiğimiz bu metinlerden istifadeyi oldukça zevksiz hale getirecektir. Ancak şunu samimiyetle ifade edelim ki, metinlerde yer alan kalıp ifadeler, motifler ve diğer hususların aslî yapılarına dokunulmamıştır. Teyple tespit edilen bazı metinlerde görülen ve heyecan eseri olduğu şüphesiz olan bazı cümlelere kalıp ifade, vs. nin bütünlüğünü bozmayacak şekilde müdahale edilmiştir. Aslında bunlar normal karşılanması gereken müdahalelerdir.

Masalların büyük bir bölümünün Anadolu'da da anlatıldığını, dikkatli okuyucularımız hemen farkedeceklerdir. Anadolu masallarında pek az görülen papaz tipinin, Yeşil Ada masallarında dikkati çekecek kadar görülmesini tabii karşılamamız gerekecektir. Ad verilmeyen bazı masallara tarafımızdan, varsa bilinen adı, yoksa uygun düşecek bir ad verilmiştir.

Metinlerin seçilmesinde her tip masalın yer almasına bilhassa dikkat edilmiştir. Bazılarına az yer verilmesi örneğinin az olmasıyla ilgilidir. Bir masalın değişik kaynaklarda, bazen aynı kaynaktan birden fazla varyantına yer verilmiş olması, bunlardan birini almamız için kâfi gelmiştir. Ancak, bunlar arasında motifleri en zengin olanlar tercih edilmiştir.

Bir tekerleme ile 21'e varan metinlerin biri dışında hepsi, çeşitli üniversitelerimizde hazırlanan sekiz talebe tezinden istifade edilerek ortaya konulmuştur. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü eski talebelerinden Ziya Hüseyin'in tezinden altı (nr. 1, 2, 6, 7, 8, 10), Osman Celil'in tezinden beş (nr. 5, 9, 13, 16, 19), Hasan Sami'nin tezinden üç (nr. 11, 18, 21), Ertan Mahmut'un tezinden iki (nr. 17, 20); Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Türk Dili Kürsüsü eski talebelerinden Rauf Ali, Sami Ergün ve Erdoğan Saracoğlu'nun tezlerinden birer (nr. 14, 4, 15); İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü eski talebelerinden Yıltan Cantaş'ın tezinden bir (nr. 3) metin alınmıştır. 12 numaralı metin ise merhum arkadaşımız Dr. Turgut Günay tarafından derlenmiş olup 1968 yılında bir band kopyesi de bize verilmişti.

Metinler motif bütünlükleri korunarak alınmıştır; yani masallara hiçbir motif ilave edilmemiştir. Ayrıca motif çıkarma yoluna da gidilmemiştir. Böylece bu kitaptaki metinlerin hepsi işlenmemiş malzeme olma değerini korumuşlardır. Metinler üzerinde yapılacak olan motif araştırmalarının hiçbir tereddüde yer vermeyeceğini bu arada hatırlatmak isteriz.

Tezlerin hazırlanmasında, adı geçen üniversitelerimizdeki bazı meslekdaşlarımızın emekleri geçmiştir. Bunlar Prof. Dr. Hasan Eren, Prof. Dr. Saadeddin Buluç, Doç. Dr. Umay Günay ve Dr. Turgut Günay'dır.